

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 09044

DER LETSTER PRINTS

Moishe Strugatch

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

משה סטרוגאטש

דער
קאָנצירטער
פּרײַז

אַ משה לע

אַרויסגעגעבן פון אַ גרופע לערער

ניו-יאָרק, 1952

THE LAST PRINCE
By
MOISHE STRUGATCH

צײכענונגען פון ה. קרוקמאַן

Copyright, 1952, by
MOISHE STRUGATCH
Bronx, N. Y.

Printed in the U. S. A., by
Aber Press, Inc., 225 Varick Street, New York, N. Y.

ווידמונג :

קלאַר, ווי דער הינט,
און זיכער, ווי דער מאַרג,
וועט קומען אַ טאָג
אַ נויט און אַן זאַרג,
אַ דאגה און שרעק,
אַ פֿיינטשאַפֿט און שנאה,
אונטערדריקונג און האַט, —
אַ טאָג פֿול
מיט פֿיינטשאַפֿט און ברודערשאַפֿט,
פֿרידן און פֿרייד,
גליק און צופֿרידנקייט.
יענעם טאָג
איז מיין בוך געווידמעט.

I

אַיִן אַ ווייטן לאַנד איז בײַ אַ קעניג געבוירן

געוואָרן אַ זון.

עס איז געווען נײַט דאָס ערשטע און נײַט דאָס איינציקע
קינד וואָס דער קעניג האָט געהאַט. פֿאַר אים האָט די קע-
ניגין געבוירן נאָך דרײַ אַנדערע קינדער. נאָר אַזוי ווי יענע
זײַנען אַלע געווען מײדלעך, איז זײער וויכטיקײַט פֿאַר דער
מלוכה געווען נײַט צו גרויס און במילא האָט מען פֿון זײ
קיין צו שטאַרקן וועזן נײַט געמאַכט.

דער קעניג האָט אומבאַדינגט געדאַרפֿט האָבן אַ זון.
וואָרים, וואָס איז אַ קעניג אָן אַ זון ? מען קען זאָגן, עס
איז ווי אַ סאַלדאַט אָן אַ ביקס, אָדער אַ שטעקן אָן אַן עק.
וואָרים, וואָס איז, ווען דער קעניג נעמט פֿלוצלונג און גײַט
אַ שטאַרב אַוועק ? אָדער ווערט אַזוי געפֿערלעך קראַנק
און קען מער נישט דערפֿילן זײַנע פֿליכטן ? ווער וואָלט
דאַמאַלסט איבערגענומען די מאַכט ? ווער וואָלט אָנגע-
פֿירט מיט דער מלוכה ? און ווער וואָלט אָפּגעירשנט דעם
טראָן ?

אמת, אין ערגסטן פֿאַל, וואָלט ער דעם טראָן געקענט
איבערגעבן איינער פֿון זײַנע טעכטער, דער עלטסטער
מסתּם. אָבער, ערשטנס, זײַנען די טעכטער געווען זײער
נײַט קײַן שײַנע און גאַרניט קײַן געראַטענע. צווייטנס, איז
דער גאַנצער געדאַנק פֿון דעם שטאַרק נײַט געפֿעלן גע-

וואָרן די הויפּלייט. זיי האָבן מורא געהאַט, אַז דאָס קען
שאַדן דעם קעניגלעכן פּרעסטיזש און אָפּשוואַכן זײַן אָנ-
האַלט אין לאַנד. זיי האָבן מורא געהאַט, אַז פֿאַר אַ פֿרוי-
קעניג וועט דאָס פֿאַלק ניט האָבן דעם געהעריקן אָפּשיי-
און רעספּעקט, ווי אויך די מורא, וואָס עס איז נויטיק צו
האַבן פֿאַר אַ קעניג. און זי אַליין — דאָס הייסט, די קע-
ניגין — האָבן די הויפּלייט מורא געהאַט, וועט אויך ניט
האַבן אין זיך די געהעריקע קראַפֿט און שטרענגקייט צו
הערשן איבערן פֿאַלק און האַלטן אים אין מורא.

איז דעריבער, ווען דאָס יינגל איז געבוירן געוואָרן,
געווען אַ גרויסע שמחה אין הויף און אַ גרויסע פֿרייד בײַ
די הויפּלייט. אַלע האָבן גליקלעך באַגריסט אײנער דעם
צווייטן און מיט פֿריידיקע, לויכטנדיקע פּנימער באַגריסט
אויך דעם שטראַלנדיקן פֿאַטער. דריי טעג און דריי נעכט
האַט מען געטאַנצט און געהוליעט אין הויף און זיך פֿריי-
לעך געמאַכט. עס איז געווען אַ יום-טוב אומעטום און אַ
געהויבענע שטימונג אין יעדן ווינקעלע.

אַבער פֿאַר די הויפּלייט איז דאָס געווען צו ווייניק.
זיי האָבן געוואַלט, אַז דאָס גאַנצע לאַנד זאל זיך פֿרייען מיט
זיי און דאָס גאַנצע פֿאַלק זאל מיטגערײסן ווערן מיט דער
גליקלעכער געשעעניש. זיי האָבן געוואַלט, אַז דאָס פֿאַלק
זאל שוין אָנהויבן פֿילן, אַז עס וואַקסט אַ נייער קעניג, וואָס
וועט איבער הונדערט און צוואַנציק יאָר איבערנעמען דעם
פֿאַטערס אַמט. האָבן זיי דעריבער אַרויסגעגעבן אַ באַ-
פֿעל, אַז יעדער אײנער זאל וואַרפֿן די אַרבעט און אַרויס אין
גאַס פֿייערן דעם יום-טובֿ און באַגריסן דעם ערשט-געבויר-
רענעם פּרינץ.

דעם פֿאַלק אַבער איז די גאַנצע זאַך ווייניק וואָס אָנ-

געגאנגען. דאָס פֿאַלק איז געווען פֿאַרנומען מיט זינע
אייגענע זאָרגן און דאגות און מיט זינע טאָג-טעגלעכע
יאָגענישן נאָך אַ שטיקל ברויט. דערצו איז דאָס געבורט
פֿון אַ קינד ניט געווען אַזאַ גרויסע זעלטנהייט און אַזאַ
גרויסער יום-טובֿ ביים פֿאַלק. דאָס פֿאַלק האָט געוואוסט:
נאָך אַ קינד אין דער משפּחה, מיינט נאָך אַן עסער, נאָך
אַ פֿליקער, נאָך אַ פֿאַר שיכלעך אַ יאָר און נאָך אַ מאַנטעלע,
אַדער אַ קליידעלע — און במילא: נאָך הוצאות, נאָך זאָרג,
נאָך קאָפּדרייעניש און נאָך עגמת נפֿש. און גראַדע ווי אויף
צו להכעיס, ווייל דאָס לעבן איז אַזוי אויך געווען גענוג
שווער, האָבן זיך די געזינדן געמערט און געוואַקסן, און
געפֿאַלן אויף די פֿלייצעס פֿון די עלטערן, ווי אַ שווערע
לאַסט.

איז אויב דאָס פֿאַלק האָט זיך ניט איבעריק געפֿרייט
מיט די אייגענע קינדער, זאָל עס זיך נאָך פֿרייען מיטן גע-
בורט פֿון אַ פֿרעמדן קינד? דערצו נאָך אַזאַ, וואָס קיין
גוטס פֿון אים האָבן זיי אַוודאי ניט וואָס צו דערוואַרטן.
מסתמא וועט ער זיין אין טאַטן געראַטן און פֿונקט אַזאַ
רשע, ווי ער... איז וואָס האָבן זיי זיך דאָ וואָס צו פֿרייען?
אויב טאַטע-מאַמע וויל — דאָס הייסט, דער קעניג מיט
דער קעניגין — זאָלן זיי זיך פֿרייען. מיט זיי אָבער האָט
עס גאַרניט צו טאָן...

אַזוי האָט דאָס פֿאַלק געטראַכט און געפֿילט.
אָבער, אַז מען האָט געהייסן וואַרפֿן די אַרבעט און
מאַכן אַ יום-טובֿ, האָט מען געמוזט פֿאַלגן. עס איז ניט
געווען די איינציקע זאַך בלויז, וואָס דאָס פֿאַלק האָט גע-
מוזט טאָן — ניט ווייל עס האָט געוואַלט טאָן, נאָר ווייל עס
האָט מורא געהאַט ניט צו טאָן.

אָזוי אויך דאָס מאָל. דאָס פֿאַלק האָט געוואָרפֿן די
אַרבעט און אַרויס אין די גאַסן.

עס איז קענטיק געווען, אַז דאָס פֿאַלק טוט עס אָן
חשק און מיט אַ האַלבן האַרצן. די אויגן בײַ יעדערן האַבן
גאַרניט אויסגעדריקט קײן פֿרייד און קײן יום-טובֿדיגקײט,
און אויף אַ סך פֿנימער איז אַפֿילו געלעגן אויסגעגאַסן צאָרן.
דאָס פֿאַלק איז געווען אין כּעס, וואָס מען רײסט אים אָפּ
פֿון דער אַרבעט, און אין אַ מיטן מיטוואָך מאַכט מען פּלוצ-
לונג אַ יום-טובֿ. דאָס פֿאַלק האָט שוין געהאַט גענוג דער-
פֿאַרונג מיט די דאָזיקע יום-טובֿים: פֿריער הייסט מען
וואָרפֿן די אַרבעט און מאַכן אַ יום-טובֿ, און נאָכדעם וויל
מען פֿאַר דעם טאָג ניט באַצאָלן... איז דעם פֿאַלקס באַ-
ציאונג צו די דאָזיקע יום-טובֿים שטענדיק געווען אַ קעגנע-
רישע און אַפֿילו אַ פֿײַנטלעכע.

און דעריבער, ווען דאָס פֿאַלק איז איצט געצוואונגען
געווען אַרויס אין די גאַסן, און מיט געמאַכטער שטימונג
וואָרפֿן פֿריידיקע אויסרופֿן און אויסשרײַען הילכיקע גליק-
וואונטשן, האָט עס טאַקע מיטן מויל גערופֿן:

— הוראַ, זאָל לעבן דער נײַ-געבוירענער פֿרינץ!
— זאָל לעבן אונדזער צוקונפֿטיקער גרויסער הער-
שער!

אַבער אין האַרצן האָט יעדערער געטראַכט בײַ זיך
און געוואונטשן:

— זאָל דער טאַטע זיך אָזוי פֿרייען מיטן קינד, ווי
מיר פֿרייען זיך מיט אים... אַפּגעריסענע יאָרן זײ
בײַדן!..

אַט אָזוי האָט דאָס פֿאַלק געטראַכט און געפֿילט.

II

די קעניגין דערווייל, האָט זיך, ווי יעדע מו-
טער נאַטירלעך, און נאָך מער אַ ביסל, געפֿרייט מיטן ניי-
געבוירענעם קינד, מיטן פרינץ, וואָס זי האָט ערשט גע-
בראַכט פֿאַרן טראָן. זי איז אויך גליקלעך געווען מיט דעם,
וואָס דער קעניג וועט איצט האָבן אַ יורש, און זי איז נאָך
דערצו שטאַליך געווען דערפֿון, וואָס זי האָט אים געהאַלפֿן
ברענגען. אָבער אַרומגיין אַרום אים, אויפֿפּאַסן אויף אים,
ווי געוויינטלעך אַ מוטער, האָט זי נישט געוואָלט. נישט זי האָט
געהאַט געדולד פֿאַר דעם, און נישט קיין צייט. וואָרים אַ
קעניגין איז דאָך עפעס נישט קיין פשוטע פֿרוי, וואָס מוז האָבן
געדולד און צייט פֿאַר אירס אַ קינד. אַז אַ קעניגין האָט
נישט — מוז זי נישט. און אין דער אמתן: פֿון וואָנען האָט
די קעניגין געזאָלט האָבן געדולד און צייט? אַז אַ גאַנצן
טאָג איז זי געזעסן מיט די שניידערינס און געקליבן פֿאַסאַ-
נען פֿאַר די נייע קליידער און מאַנטלען, וואָס זי האָט זיך
געהאַלטן פֿסדר אין איין מאַכן צו די פֿאַרשיידענע שמחות
און פֿייערונגען. און אין די אַוונטן איז זי געווען פֿאַרנומען
טאַקע ביי די זעלבע שמחות — אָדער ביי זיך אין פֿאַלאַץ,
אָדער אין די פֿאַלאַצן פֿון די הויפֿדאַמען. און וואו זיינען
די טעאַטערס, קאַנצערטן, בעלער און גלאַט אַזוי פֿאַרוויי-
לונגען? און וואו איז דאָס אויפֿנעמען געסט, אָדער גיין
צו יענעם אין געסט? וואָרים אַ קעניגין איז דאָך עפעס

ניט קיין פשוטע פֿרוי, וואָס גייט צו גאַסט, אָדער נעמט
אויף געסט ביי זיך, נאָר אין אַ יום-טובֿ טאָג. ביי איר איז
יעדער טאָג יום-טובֿ, און דאָס גאַנצע לעבן איז אַ יום-
טובֿ ...

איז, אַז מען איז אזוי פֿאַרנומען אַ גאַנצן טאָג, און
מען קומט צוריק אַהיים ערשט שפעט ביינאַכט, און מען לייגט
זיך אזוי שפעט שלאָפֿן, קען מען שוין דערנאָכדעם צו פֿרי
ניט אויפֿשטיין, און מען מוז אַריינשלאָפֿן ביזן שפעטן טאָג
אַריין. איז וואו נעמט מען צייט אָפּצוגעבן זיך מיט אַן
עופֿהלע, וואָס מען דאַרף עס געבן זויגן אַ פֿינף-זעקס מאָל
דורכן טאָג, באַדן עס אַלע טאָג, גיין מיט אים שפּאַצירן
יעדן טאָג, און געבן אים אַ סך פֿרישע לופֿט און זון-שיין ? —
פֿאַר דער קעניגין איז דאָס ניט געווען קיין אַרבעט.

האַט זי דעריבער געזאָגט דעם מאַן אירן — דעם קע-
ניג, הייסט עס — אַז ער מוז זען גלייך קריגן פֿאַרן קינד
אַ דינסט, דערצו נאָך אַזאַ, וואָס זאָל גלייכצייטיק אויך קענען
זיין אַן אַם. דער קעניג האָט געמוזט איינשטימען מיט איר.
ערשטנס, האָט ער איינגעזען איר גערעכטע טענה. צווייטנס,
האַט ער סײַ ווי געמוזט טאָן, וואָס זי האָט פֿאַרלאַנגט פֿון
אים. ווייל, כאַטש פֿאַר דער וועלט און פֿאַרן גאַנצן לאַנד
איז דער קעניג אַלע מאָל פֿאַרגעשטעלט געוואָרן, ווי אַ גרוי-
סער און שטרענגער הערשער — און ער איז אַלע מאָל גע-
ווען שטרענג צום פֿאַלק, נאָך ווי שטרענג ! — איז אָבער
ביי זיך אין הויז האָט ער, ווי אַ סך אַנדערע מאַנען, געציי-
טערט פֿאַרן ווייב אימת מות. אזוי ווי עס וואַלט געווען
איינגעטיילט צווישן זיי : איבערן לאַנד הערשט ער, און אין
שטוב הערשט זי ... אזוי, אַז דער קעניג האָט אַלע מאָל
געצייטערט פֿאַר איר און געמוזט נאָכגעבן אירע אַלע קאָפּ-

ריון. בפרט נאך איצט, ווען זי האט אים באגליקט מיט א יורש, האט ער אודאי געוואלט זי צופרידנשטעלן און נאך-קומען אירע אלע פארלאנגען.

האט דער קעניג דעריבער ארויסגעגעבן א באפעל, אז אלע יונגע פרויען, וואס קענען זיין אמען, זאלן זיך מעלדן צו אים, און ער וועט אויסקלייבן איינע פון זיי, וואס וועט אים אמבעסטן געפעלן ווערן.

פארשטייט זיך, אז עס האבן זיך אפגערופן זייער א סך. אייניקע, ווייל זיי האבן טאקע געוואלט קריגן די שטעלע, און אנדערע, ווייל זיי האבן מורא געהאט זיך ניט אפ-צורופן.

דעם קעניגס אויסוואל איז גראד געפאלן אויף איי-נער, וועלכע איז אים שטארק געפעלן געווארן, און זי האט ער אויסגעקליבן צו זיין די אם פארן ערשט-געבוירענעם פרינק. עס איז געווען אן ארעמע יונגע פרוי, פון אן ארע-מער ארבעטער-געגנט, וועלכע האט אליין ערשט מיט א קורצער צייט צוריק געבוירן א זון. דער פרוי האט זיך

זייער שטאַרק ניט געוואָלט איבערלאָזן איר אייגן קינד אַ
גאַנצן טאָג אויף הפֿקר און גיין אויפֿפּאַסן אויף אַ פֿרעמדן
קינד, אָבער זאָגן דאָס האָט זי מורא געהאַט. זי האָט גע-
וואוסט, אַז עס וועט איר סײַ ווי ניט העלפֿן, און דערצו וועט
זי נאָך אַרויסרופֿן קעגן זיך דעם קעניגס צאַרן. האָט זי
אַנגענומען איר נייע שטעלע און געוואָרן אַן אַם ביים יונגן
פּרינץ.

יעדן טאָג פֿלעגט זי קומען אין פּאַלאַץ און אָפּזיין
דאָרט אַ גאַנצן טאָג, ביז שפעט אין אַוונט. בלויז עטלעכע
מאַל דורכן טאָג פֿלעגט זי זיך צוכאַפֿן אַהיים, אויף שנעל
אינשטילן מיט איר ברוסט איר הונגעריק און וויינענדיק
קינד, און אינשלעפֿערן עס, ביז זי וועט זיך שפעטער, אין
עטלעכע שעה אַרום, ווידער קענען צוכאַפֿן און צוקומען
אַהער עס ווידער אַנזויגן.

אַזוי זײַנען אַריבער עטלעכע וואָכן.

III

נאָר איינמאַל האָט פּאַסירט אַ מאַדנע זאַך. עס איז געווען אַ זוניקער און וואַרעמער זומער-פּרימאַרגן. די פֿרוי האָט נאָר וואָס אויסגעבאָדן דאָס קינד, אַרײַנגעלייגט עס אין וועגעלע, און אַרויס מיט דעם אין קעניגלעכן גאָרטן אויף אַ שפּאַציר. אַנשטאַט אַוועקצושטעלן דאָס וועגעלע אויף איין פּלאַץ קעגן דער זון און אַליין דערווייַל זיך זעצן אַפּרוען, אָדער כאַפּן אַ דרעמל, האָט זי עס גענומען אומ-פֿירן איבער די אויסגעלייגטע וועגן און זאַמדיקע אַלייען פֿון גאָרטן, איבער די געדרייטע און געשלענגלטע שטעגן, צווישן ביימער און קוסטעס, ביז זי איז אַזוי צוגעקומען צום ראַנד פֿון גאָרטן. דער גאָרטן איז געווען אַרומגעצאַמט מיט אייזערנע שטאַכעטן, און דאָ און דאָרט זײַנען אויך געווען טירלעך, וואָס האָבן אַרויסגעפֿירט אויף יענער זײַט. זיי זײַנען איצטער גראַד געווען אָפֿן און ניט באַוואַכט. דאָרט, אויף יענער זײַט, האָבן זיך געצויגן ברייטע אָפֿענע פֿעלדער, פֿאַרוואַקסן מיט הויכע גראַזן און זאַנגען, און פֿיל-קאַלירטע פֿאַרביקע בלימלעך צווישן זיי. זי האָט אַרויסגע-פֿירט דאָס וועגעלע אויף יענער זײַט צאַם.

זי איז געבליבן שטיין פֿאַרגאַפֿט פֿון דער נײַער פּאַ-נאַראַמע, וואָס זי האָט דערזען. זי האָט אַנגעהויבן אַרומ-קוקן זיך אין אַלע זײַטן און באַוואַנדערן די שײַנע לאַנד-שאַפֿט אַרומ. צום ערשטן מאַל אין לעבן האָט זי אַזאַ פּראַכט

און אזא רחבות געזען. מיט באגייסטערונג און פרייד האָט זי איינגעאַטעמט אין זיך די פֿרישע לופֿט, וועלכע איז אָנגעזאַפט געווען מיט די ריחות פֿון די הונדערטער פֿאַרשיידנאַרטיקע בלימלעך, וואָס האָבן זיך געטונקט צווישן די גראָזן און זאַנגען, ווי לעבעדיקע ווינקענדיקע אייגעלעך.

זי איז אַרײַנגעפֿאַלן ווי אין אַ שטילן ליכטן דרעמל. פֿלוצלונג האָט זי דערזען ניט ווייט אַ העזעלע. זי האָט גאַרניט באַמערקט, פֿון וואַנען ער האָט זיך גענומען. עס איז געווען אַ קליין, גרוי העזעלע, מיט גרויסע אויפֿגעשטעלטע אויערלעך און פֿריילעכע, לעבעדיקע אייגעלעך. צוערשט איז ער אומגעשפרונגען רואיק צווישן די גראָזן, שטיל, ווי קיין זאַך וואָלט אים ניט געשטערט. מיט אַמאָל, באַמערקנדיק זי, איז ער געבליבן שטיין איר אַנטקעגן, אַנגעשפּאַרט זיך אויף די הינטערשטע פֿיסעלעך, און גענומען קוקן אויף איר מיט זײַנע פֿאַרוואַנדערטע, סאַמע טענע אייגעלעך.

אַ וויילע איז זי געשטאַנען אזוי און ניט געקענט זיך
אַפּרייסן פֿונעם פֿאַרכאַפּנדיקן בילד.

זי דאָס איז געווען אַ צופֿעליק העזעלע, וואָס האָט
באַוואונדערט דעם מענטשן, וועלכן עס האָט צום ערשטן
מאַל אין זײַן לעבן געזען, אָדער אַ ספּעציעל צוגעשיקטער,
וואָס האָט געדאַרפֿט אָפּציען איר אויפֿמערקזאַמקײט צו זיך,
אַבער, ווען זי האָט זיך שפּעטער אַ וויילע אויפֿגעכאַפּט פֿונעם
באַגײסטערטן דרעמל און אומגעקוקט זיך צוריק צום קינד
אין וועגעלע, — האָט זי דאָס וועגעלע געפֿונען אָפּגערוקט
אַן אַ זײַט, צעוואָרפֿן און לײדיק, און דאָס קינד — דער קע-
ניגלעכער פּרינץ — דאַרטן ניטאָ...

צוערשט איז זי געבליבן שטיין, ווי געליימט. אירע
פֿיס זײַנען ווי צוגעשמידט געוואָרן צו דער ערד און זי האָט
זיך ניט געקענט רירן. איר צונג איז ווי אָפּגענומען געוואָרן
און זי האָט ניט געקענט אַרויסלאָזן קײן איין קלאַנג. איר
מוח האָט אויפֿגעהערט צו אַרבעטן און פֿאַר די אויגן איז איר
געוואָרן פֿינצטער. זי האָט ניט געוואוסט, זי זעט זי דאָס
טאַקע אזוי, אָדער עס דאַכט זיך איר בלויז אויס — עס איז
בלויז אַ חלום.

עס האָט גענומען אַ היבשע וויילע, ביז אירע חושים
האַבן צוריק אָנגעהויבן אַרבעטן. אָבער, קומענדיק צו זיך,
האָט זי ערשט באַגריפֿן, וואָס עס איז געשען. זי האָט פֿאַר-
שטאַנען, אַז פֿאַר דער צײַט, וואָס זי איז געשטאַנען אזוי
פֿאַרטראַכט, געשטאַנען און באַוואונדערט די נאַטור אַרום
און דאָס העזעלע, האָט זיך עמיצער שטיל צווישן די גראַזן
אונטערגעגנבעט און אַרויסגענומען דאָס שלאַפֿעדיקע קינד
פֿון וועגעלע.

איר האָט זיך דער קאַפּ גענומען דרייען פֿון פֿאַר-

צווייפלונג. זי האָט ווילד גענומען אומלויפן הין און צוריק, וואַרפֿנדיק פֿאַרצווייפֿלטע בליקן אין אַלע זײַטן און נישט וויסנדיק, וואָס צו טאָן. זי האָט זיך געלאָזט לויפֿן אין אַלע זײַטן און גענומען זוכן, וואו זי האָט געקענט. זי האָט אויס-געטאַפט אַלע וועגן און שטעגן, אויסגעזוכט אַלע באַהאַל-טענע ווינקעלעך אין גאַרטן, געזוכט און גענישטערט צווישן די ביימער און קוסטעס, צווישן די הויכע גראַזן און בלימ-לעך אין פֿעלד — אָבער אומזיסט: אין ערגעץ איז פֿונעם קינד קײן שפור ניט געבליבן...

זי האָט שוין געוואָלט נעמען לויפֿן צוריק צום פּאַלאַץ און אַנזאָגן דאָרט די שרעקלעכע בשורה, אַז מיטן פּרינץ האָט אַן אומגליק פּאַסירט, אַז דער פּרינץ איז אַרויסגענומען געוואָרן פֿון וועגעלע און פֿאַרשוואונדן אַן שפור. אָבער עפעס האָט איר אַ קלאַפּ געטאָן אין קאָפּ און זי איז געבליבן שטיין: — נו, און וואָס איז, אַז מען וועט ערשט נאָכדעם דעם פּרינץ ניט געפֿינען? אָדער געפֿינען אים גאַר אַ טויטן? ...

זי האָט זיך געכאַפט, אַז עס איז אַ געפֿערלעכע זאַך צו ברענגען צוטראַגן אין הויף די דאָזיקע בשורה. ניט די הויפֿלייט און ניט דער קעניג מיט דער קעניגין וועלן איר גלויבן און נעמען איר וואָרט. גיכער וועלן זיי זי חושד זײַן אין אַ פֿאַרשווערונג, צוזאַמען מיט אַנדערע, אומצוברענגען דאָס קינד. און אַפֿילו, ווען זיי זאָלן איר יאָ גלויבן, וועלן זיי עס איר קיינמאַל ניט מוחל זײַן. מיט שווערע שטראַפֿן, מיט פּיניקנדיקע יסורים, וועלן זיי איר מאַכן איר שולד אויסקויפֿן. און אפֿשר ניט בלויז מיט שטראַפֿן אַליין, נאָר טאַקע מיט איר קאָפּ, מיט איר לײַב און לעבן — און אפֿשר אויך מיט איר קינדס לעבן! —

וועלן זיי איר מאַכן פֿאַר דער ניט פֿאַרזיכטיגקייט צו באַ-
צאָלן ...

זי איז געשטאַנען און געציטערט פֿון שרעק און פֿאַר-
צווייפֿלונג.

פלוצלונג האָט אַ געדאַנק אויפֿגעבליצט אין איר מוח.
אַ סעקונדע האָט זי אַ קלער געטאָן, און איר פנים האָט
אויפֿגעשטראַלט. די שרעק אין אירע אויגן איז מיט אַמאָל
פֿאַרשוואַנדן, און אַנטשלאַסנקייט און האַפֿענונג האָט דורך
זיי אַרויסגעשינט. זי איז איצט געווען זיכער ביי זיך און
געוואוסט, וואָס זי האָט צו טאָן.

בליץ-שנעל האָט זי אַרײַנגעפֿירט צוריק דאָס ליידיקע
וועגעלע אין גאַרטן און באַהאַלטן עס צווישן די ביימער
און קוסטעס. און נאָכדעם איז זי, פונקט אַזוי שנעל, גע-
לאָפֿן צו זיך אַהיים, אַרויסגענומען איר אײַגן קינד פֿון בע-
טעלע, גוט עס אַרומגעוויקלט, און געלאָזט זיך לויפֿן צוריק.
אומבאַמערקט האָט זי עס געבראַכט אין גאַרטן, אַרויסגע-
פֿירט דאָס וועגעלע פֿון צווישן די קוסטעס, און אַרײַנגע-
לייגט דאָרטן איר קינד. זי איז זיכער געווען, אַז קיינער
האָט גאַרנישט באַמערקט. און מיט געמאַכטער רואיגקייט,
ווי קיין זאַך וואָלט גאַרניט געשען, האָט זי זיך אומגעקערט
צוריק אין פֿאַלאַץ.

זי איז זיכער געווען, אַז קיינער וועט דעם אומבײַט
און דעם אונטערשייד ניט באַמערקן. סײַ ווי איז דער אונ-
טערשייד צווישן נײַ-געבוירענע קינדער ניט גרויס גענוג
צו וואַרפֿן זיך אין די אויגן, און קיינעם וועט גאַרניט אײַנ-
פֿאַלן וואָס עס איז חושד צו זיין און זוכן דעם אונטערשייד.
דערצו נאָך האָט קיינער אין הויף ניט באַמײַט זיך צו קומען
אַפֿט זען דאָס קינד. די הויפֿלייט זײַנען צופֿרידן געווען פֿון

דעם פֿאַקט אַליין, וואָס דאָס קינד איז געבוירן געוואָרן,
וואָס אַ פֿרינץ און אַ יורש איז דאָ, — און ווייטער וועט שוין
אויף אַלץ אויפֿפֿאַסן די אַם.

די מוטער אַליין — די קעניגין, הייסט עס — האָט
זיך אויך זעלטן ווען גענומען די מי אַנצוקוקן דאָס קינד.
ניט זי האָט צייט געהאַט פֿאַר דעם, ניט זי האָט געהאַט דאָס
געדולד דערצו. זי האָט זיך אינגאַנצן פֿאַרלאָזן אויף דער
אַם און איז זיכער געווען, אַז דער פֿרינץ און יורש איז אין
גוטע הענט. נאָר פֿון צייט צו צייט — מערסטנס פֿאַרן אַוועק-
גיין ערגעץ ביז שפעט אין דער נאַכט — פֿלעגט זי זיך אַרייַן-
כאַפֿן אינעם קינדס צימער, וואַרפֿן אויף דעם אַ בליק פֿון
דער ווייטנס, איבערפֿרעגן די פֿרוי, צי איז דאָס קינד זאַט,
צופֿרידן, וויינט ניט און שלאָפֿט גוט, און — אַ סך מאָל איי-
דער זי פֿלעגט נאָך באַקומען אַן ענטפֿער אויף די פֿראַגן —
אַרויסכאַפֿן זיך צוריק, איבערלאָזנדיק נאָך זיך אין צימער,
ווי אַן עק, אַ כוואַליע פֿון אויפֿגעטרייסלטער לופֿט.
אַזוי, אַז אויך די קעניגין האָט דעם בייט ניט באַמערקט,
און די גאַנצע געשעעניש האָט פֿאַר איר ניט עקזיסטירט,
ווי עס וואַלט גאַרניט פֿאַסירט.

IV

באָרד נאָך דער געשעעניש איז די פֿרוי געווען
אַביסל צעמישט און צעטומלט פֿון דער שטאַרקער איבער-
לעבונג. זי האָט זיך געפֿונען אונטער דעם איינדרוק פֿון
דער פּאַסירונג און געשראַקן זיך, טאַמער ווערט אַלץ אויפֿ-
געדעקט. און דאָס, האָט זי געוואוסט, וועט זיין שרעקלעך!
איר זינד וועט איצט באַטראַכט ווערן, ווי צווייפֿאַך, און איר
שטראַף פֿאַר דעם וועט איצט זיין פֿילפֿאַך. אין אַזאַ פֿאַל,
האָט זי געוואוסט, וועט איר מאַמענטאַלע געוואַגטקייט און
בלייבֿ-שנעלעך איינפֿאַל איר קאַסטן צו טייער. איר קינד,
אין דעם פֿאַל, וועט זיין דער ערשטער אויסצושטיין דעם
צאַרן פֿון די הויפֿלייט און פֿאַלן אַ קרבן פֿון זייער נקמה.
עס איז געווען שרעקלעך צו טראַכטן פֿון דעם! אַבער, וואָס
האָט זי געקענט טאָן? עס איז געווען אַן אָפּגעטאַנענע זאַך,
און ווען זי וואָלט אַפֿילו געוואָלט איצט חרטה האָבן, איז
שוין אויך געווען צו שפּעט. אַלץ האָט געדאַרפֿט איצט
איבערגעלאָזן ווערן צו דעם נאַטירלעכן גאַנג, מיט דער
האַפֿענונג, אַז אַלץ וועט זיך אויסלאָזן גוט. וואָס אַ טאָג
לענגער איז אַריבער, איז איר האַפֿענונג שטאַרקער גע-
וואַקסן, אַז אַלץ וועט אַריבער בשלום.

אַבער צוגעוואוינען זיך צו דער נייער לאַגע, איז איר
ניט אַזוי לייכט אַנגעקומען. אַ סך מאַל פֿלעגט זי זיך פֿאַר-
געסן, איבערלאָזן דעם „פּרינץ“ אין פּאַלאַץ, און לויפֿן צו

זיך אַהיים אַנצוקוקן איר אייגן קינד. ערשט, ווען זי פֿלעגט אַרײַנקומען אינעווייניק און טרעפֿן דאָס הויז פּוסט און דאָס וויגעלע ליידיק, פֿלעגט זי זיך כאַפֿן, אַז זי איז אומזיסט געלאָפֿן, אַז זי האָט זיך מער ניט וואָס צו אײַלן אַהער, און אַז איר קינד, טאַקע איר אייגן קינד, ליגט ווי אַ פּרינץ, רואיק און זיכער, אינעם קעניגלעכן פּאַלאַץ, באַשיצט און באַזאָרגט.

ביסלעכווייז האָט זי זיך צוגעוואוינט צו דעם, ווי צו אַ נאַטירלעכער זאַך. זי האָט זיך צוגעוואוינט צו דעם גע-דאַנק, אַז איר קינד איז אַ פּרינץ, איז דער פּרינץ, וואָס איז אַרויסגענומען געוואָרן פֿונעם וועגעלע אויפֿן שפּאַציר, און וועט במילא איצט האָבן די אַלע פּריווילעגיעס, וואָס יענער וואָלט געהאַט. ער וועט זיך האַדעווען אין רײַכקײַט און אין וואוילטאָג און באַקומען די העכסטע דערציאונג, וואָס מען קען נאָר קריגן. און ווען דער קעניג וועט אַ מאָל שטאַרבן, וועט ער זײַן דער געזעצלעכער יורש, וועט ער פֿאַרנעמען דעם קעניגלעכן טראָן און ווערן קעניג פֿון לאַנד.

איר קינד וועט ווערן קעניג! וואָס פֿאַר אַ פֿאַנטאַס-טישער חלום! וואָס פֿאַר אַ וואונדערלעכער טראָף! וואָס פֿאַר אַן אומגלויבלעכע זאַך! איר קינד, וואָס האָט זיך גע-זאָלט האַדעווען אין אַרעמקײַט און נויט, אין עלנט און קנאַפֿ-קײַט, און שפּעטער אויסוואַקסן פּונקט אַזוי אַרעם און ניט פֿאַרזיכערט, ווי אַלע אַנדערע קינדער אין דער געגנט, איז דורך אַ צופֿאַל אַרײַנגעפֿאַלן אין אַ גאַלדענעם שליטעלע, וואָס וועט אים פֿירן דורך גליקלעכע וועגן באַרג-אַרויף, אַזש צום העכסטן שפּיץ-פּונקט — צום קעניגטום!
איר קאַפּ האָט זיך געדרייט פֿון פֿאַנטאַסטישן איינ-

פֿאַל און איר האַרץ האָט געפלאַצט פֿון גליק. עס האָט איר
ניט געאַרט דערבײַ, וואָס זי אַליין וועט ווייניק געניסן פֿון
דעם דאָזיקן גליק, וואָס פֿאַרן פֿרייז פֿון איר קינדס צו-
קונפֿט און גליק, פֿאַרלירט זי דערבײַ איר אייגענעם: דאָס
גליק פֿון צו זײַן אַ מוטער און געניסן פֿונעם קינדס ליבע
און צערטלעכקײַט, און שפעטער, אויף דער עלטער, פֿון
זײַן אויפֿמערקזאַמקײַט און זאַרג.

איר האָט קײַן זאַך ניט געאַרט, אַבי איר קינד זאַל
זײַן גליקלעך — דער גליקלעכסטער צווישן מענטשן!
פֿון צײַט צו צײַט פֿלעגן געדאַנקען און שטימונגען
פֿאַרשאַטענען איר גליק. איר פֿלעגט זיך דאַכטן, אַז איר
קינדס גליק איז ניט זײַנער, נאָר אַז עס איז צוגערױבט גע-
וואָרן פֿון אַן אַנדערן, וואָס איז דער געזעצלעכער באַלעבאַס
איבער דעם. ווי אַ פֿרוי און אַ מוטער, פֿלעגט איר וויי טאָן
דאָס האַרץ איבער דער טראַגעדיע פֿונעם קינד, וואָס איז
אין מיטן שלאָף, אין מיטן העלן טאָג, אַרויסגענומען געוואָרן
פֿון זײַן וועגעלע, און פֿונעם העכסטן וואוילטאָג פֿאַראור-
טיילט געוואָרן צו שווערער פֿײַניקונג און מאַטערניש, און
אפֿשר אויך — ווער ווייס! — צו טױט ... זי פֿלעגט זיך
טרייסטן דערבײַ, וואָס ניט זי האָט עס געוואָלט, ניט זי האָט
מיטגעווירקט דערצו, עס זאַל פֿאַסירן. זאַלן עס האָבן אויף
זייער געוויסן און אויף זייערע הענט יענע, וואָס האָבן דעם
פֿאַרברעכן פֿאַרקלערט און דורכגעפֿירט, — איר געוויסן
איז רײַן!

עס פֿלעגט זי אויך מאַטערן דער געדאַנק, וואָס איר
קינד, געבוירן מיט די פֿײַנע מענטשלעכע אייגנשאַפֿטן פֿון
אַ פֿאַלקס-קינד, וועט אינעם פֿאַלאַץ, אין פֿאַרלויהן פֿון זײַן
דערציאונג, אונטער דער פֿאַרדאַרבנדיקער ווירקונג פֿונעם

קעניגלעכן הויף און זיינע פֿאָדערונגען, ביסלעכווייז אויס-
 קרימען זיין גייסט און פֿאָרוואַנדלען זיך אין אַן אוממענטש —
 אין אַ מענטש מיט אומגעצוימטע קאָפּריזן, מיט אומגעצוימ-
 טער הערשערישער לוסט, וואָס באַטראַכט דאָס פֿאָלק, ווי
 שקלאַפֿן און קנעכט, און ווי אייזלען, וואָס דינען בלויז צו
 רייטן אויף זיי... איר פֿלעגט וויי טאָן דאָס האַרץ דער-
 ביי. וויפֿל וואַלט זי עס געגעבן, אַז זי זאָל קענען באַאינ-
 פֿלוסן איר קינדס דערציאונג, ער זאָל אויסוואַקסן אַ מענטש!
 מיט געפֿילן פֿון מיטלייד פֿאַרן ליידנדיקן, מיט יושר פֿאַרן
 אַרעמען און גערעכטיגקייט פֿאַרן גאַנצן פֿאָלק. אַ מוסטער-
 קעניג זאָל ער זיין, וועלכן דאָס פֿאָלק זאָל ליב האָבן און
 בענטשן, און זיין נאָמען זאָל זיך צעטראַגן איבער דער גאַנ-
 צער וועלט!

פֿון צייט צו צייט פֿלעגט נאָך אויך אין איר אַ שלאַג
 טאָן אַ שרעק, טאַמער ווערט די גאַנצע זאָך סוף כל סוף
 אויפֿגעדעקט, און איר גאַנצער גליק רינט אויס, ווי אַ חלום,
 און ווערט פֿאָרוואַנדלט אין אַ טראַגישער ענדע. אָבער זי
 איז געווען אַזוי אַנטשלאַסן איינצוהאַלטן מיט אַלע מעגלעכ-
 קייטן דעם אומגעוויינלעכן טראַף, אַז זי האָט אויסגעאַרבעט
 אַ גאַנצן פּלאַן, ווי אַזוי צו האַלטן זיך אין אַזאַ פֿאַל, ווי אַזוי
 צו לייקענען די גאַנצע זאָך און פֿאַרזיכערן זיך מיט דער-
 קלערונגען, וואָס זאָלן קלינגען באַגלויבט און אמתדיק. אי-
 בעריקנס, אין דעם זין, האָט זי זיך וואָס ווייטער אַלץ מער
 באַרואיקט און אויפֿגעהערט טראַכטן פֿון דעם.

V

אזוי זינען אריבער עטלעכע יאָר. דער פרינץ
 איז געוואָקסן און געווען זייער געראַטן. ער איז געווען אַ
 שיין, געזונט און פֿריילעך קינד. אַלע אין הויף האָבן אים
 שטאַרק ליב געהאַט. אַז ער איז נישט צו שטאַרק געראַטן,
 נישט אינעם קעניג, נישט אין דער קעניגין, און אויך נישט אין
 זינע שוועסטער, איז קיינעם נישט אינגעפֿאַלן צו באַמערקן.
 אַלע זינען געווען גליקלעך, וואָס דער פרינץ וואַקסט אַזוי
 געראַטן און וועט זיין אַ פֿאַסנדער יורש. אין זינע קינדער-
 שע שטריכן און קינדערשן כאַראַקטער איז שוין געווען צו
 דערקענען דעם שפּעטערדיקן יוגנטלעכן, און עס איז נישט
 שווער געווען פֿאַרצושטעלן זיך, אַז אין יאָרן אַרום, ווען
 אים וועט אויסקומען איבערצונעמען דעם טראָן, וועט ער
 זיין אַ שיינער יונג מיט אַן איינדרוקספֿולן פנים, וואָס וועט
 אַרויסרופֿן רעספעקט און אונטערטעניגקייט צו זיך. דאָס
 פֿאַלק וועט באַווירקט ווערן, אַז עס דאַרף זיין שטאַלץ און
 גליקלעך מיט אַזאַ קעניג, און דאַרף אָננעמען אַלע זינע
 באַפֿעלן און פֿאַראַרדענונגען, ווי שווער זיי זאָלן נישט זיין,
 געהאַרכזאַם און וויליק.

אַלע הויפֿלייט און מלוכה-לייט האָבן פֿאַרוואַרפֿן דעם
 קעניג און די קעניגין מיט קאַמפּלימענטן פֿאַר האָבן גע-
 בראַכט אויף דער וועלט אַזאַ שיין און געראַטן קינד, אַזאַ
 פֿאַסיקן יורש. אויך דער פֿרוי, וועלכע איז שוין לאַנג מער

קיין אַם ניט געווען, נאָר בלויז אַן אויפפאַסערין, זינען פֿון צייט צו צייט צוגעפֿאלן ברעקלעך פֿון די דאָזיקע קאַמפּלי-מענטן און לויב פֿאַר דער גוטער אויפפאַסונג, וואָס זי האָט געשיינקט דעם פּרינץ.

אַבער דערפֿאַר איז שוין אויך די צייט איצט געקור-מען, ווען מען האָט זיך מער אין איר ניט גענויטיקט. דער פּרינץ האָט, לויט די אַנגענומענע פֿירונגען אין קעניגלעכן הויף, איבערהויפט נאָך אַלס צוקונפֿטיקער יורש, געדאַרפֿט איצט אַריבערגיין אונטער דעם רשות פֿון גאווערנאַנטקעס און גאווערנאַנטן, וואָס זאָלן אים לערנען רעדן פֿאַרשיידענע שפּראַכן, און בכלל אָנהויבן גרייטן צו זיין צוקונפֿטיקער קאַריערע אַלס הערשער און קעניג.

פֿאַר דער פֿרוי איז דאָס געווען אַ שווערער קלאַפּ. איר מוטער-געפֿיל האָט זיך מיט אַ מאָל אויפגעוועקט אין איר און איר פֿריערדיקער זוניקער גליק איז מיט אַמאָל פֿאַרשאַטנט געוואָרן און פֿאַרדעקט געוואָרן מיט אַ כּמאַרע. זי האָט געפֿילט אַ שטאַרקן ווייטאַק פֿון דעם, וואָס עס דאַרף פּאַסירן, וואָס זי וועט זיך באַלד מוזן צעשיידן מיט איר קינד. ערשט איצט האָט זי דערפֿילט, אַז ער איז אירער, בלויז אירער, און האָט אין דער אמתן גאַרניט צו טאָן, ניט מיטן הויף און ניט מיט זינע פּלענער. אַבער, וואָס האָט זי גע-קענט טאָן? אַזוי, ווייזט אויס, איז געוואָרן אַנגעצייכנט אין דעם מאַמענט, ווען דאָס אומגליק מיטן אמתן פּרינץ האָט פּאַסירט און ווען זי האָט באַשטימט צו פֿאַרבייטן אים מיט איר אייגן קינד. נאָך אַלעמען, האָט זי זיך געדאַרפֿט ריכטן אויף דעם און פֿאַרשטיין פֿון פֿריער, אַז עס וועט אַ מאָל קומען צו דעם. אַז עס וועט אַ מאָל קומען אַ צייט, ווען זי וועט זיך דאַרפֿן שיידן מיט אים, ווען ער וועט זיין פּרינץ

און זי — א פשוטע פֿרוי, א געוועזענע אַם און אויפֿפֿאַסערין, וועלכע וועט מער קיין צוטריט ניט האָבן צו אים. איר הויפט־פֿאַרלאַנג און הויפט־וואונטש איז איצטער געווען ניט צו ווערן אָפּגעריסן פֿון אים אינגאַנצן. צו זען אויסוירקן אין הויף, אַז פֿון צייט צו צייט כאַטש זאָל איר דערלויבט זיין צו קומען אים זען, אַרײַנצוקומען אין פֿאַלאַץ און אַנקוקן אים. פֿאַרשטייט זיך, אַז דער דאַזיקער פֿאַרלאַנג וועט דאַרפֿן אויסגעדריקט ווערן זייער פֿאַרזיכטיק, עס זאָל ניט אַרויס־רופֿן דעם מינדסטן חשד קעגן זיך, פֿאַרשטעלט אונטער דעם אויסרייך פֿון אַ געטרייער אַם און אויפֿפֿאַסערין, וואָס האָט זיך אַזוי צוגעוואוינט צום קינד, אַז איר איז שווער מיט אַמאָל אָפּצורײַסן זיך פֿון אים.

זי האָט געוואוסט, אַז איר וועט דאָס ניט אַזוי לײַכט אַנקומען, אפֿשר גאַר אינגאַנצן ניט. אין הויף ווייס מען ניט פֿון קיין סענטימענטן, איבערהויפט, ווען עס האַנדלט זיך וועגן אַ מענטשן פֿון פשוטן פֿאַלק. אויף אַזאַ איינעם קוקט מען, ווי ער וואָלט גאַר קיין מענטש ניט געווען, און זײַנע געפֿילן האָבן פֿאַר זיי גאַר קיין ווערט ניט.

אויך דאָס ווענדן זיך צו דעם קעניג און דער קעניגין, האָט זי געוואוסט, וועט ניט שטאַרק העלפֿן. דער קעניג וועט זי מסתם אָפּשיקן צו דער קעניגין, און יענע וועט מסתם געפֿינען אַ פֿאַסיקן תּירוץ אָפּצוזאָגן איר. ערשטנס, איז זי ניט בעסער פֿון די אַנדערע אין הויף, און צווייטנס, איז זי נאָך דערצו אַ גרויסע שלעכטס און גרויסהאַלטערין, און אַ מענטש פֿון פֿראַסטן פֿאַלק האָט בײַ איר ווייניקער ווערט, ווי אַ פֿליג אַפֿילו. אויף די בילדער מאַלט מען זי טאַקע אַלע מאָל שטייענדיק אַרומגערינגלט מיט פּויערים און פּויערטעס און אַנדערע מענטשן פֿון אַרבעטנדיקן פֿאַלק,

שמייכלענדיק צו זיי זיס און קוקנדיק אויף זיי מוטערלעך-
ליב. אין דער אמתן אָבער האָט זי ניט איינמאַל אונטער-
געהערט, ווי יענע האָט זיך אויסגעדריקט וועגן פֿאַלק אין
זייער ניט קיין פֿריינטלעכע און שיינע ווערטער און באַ-
ליידיקט אים אַפֿילו מיט גאַרניט קיין פֿאַסנדע אויסדריקן.

זי האָט דעריבער באַשלאָסן אינגאַנצן אַפּוואַרפֿן דעם
פלאַן און, אַנשטאַט דעם, אויסנוצן די געלעגנהייט, וואָס
אינעם פֿאַלאַץ האָט זיך פּונקט באַפֿרייט די שטעלע פֿון אַ
וועשערין. זי האָט פֿאַרגעלייגט איר דינסט און, גליקלע-
כערווייז, איז עס באַלד אַנגענומען געוואָרן.

פֿון אַן אויפֿפֿאַסערין איבערן פּרינץ איז זי איצט גע-
וואָרן אַ וועשערין. יעדע וואָך פֿלעגט זי קומען אין פֿאַלאַץ
אויף אַ טאָג אָדער צוויי צו וואַשן און פּרעסן און דערביי
אויך כאַפֿן אַ קוק אויף איר קינד, דעם פּרינץ. זי איז צו-
פֿרידן געווען כאַטש מיט דעם.

איר האַרץ פֿלעגט אַנקוועלן פֿון נחת, ווען זי פֿלעגט
זען, ווי שייך ער וואַקסט, ווי געזונט ער קוקט אויס, און ווי
פֿריילעך ער שפּילט זיך. ער איז אַזוי ניט ענלעך געווען
אויף די אַנדערע קינדער אין הויף, וועלכע זיינען דערצויגן
געוואָרן לויט דער הויף-עטיקעטע צו זיין שטענדיק אַנ-
געצויגן און ניט פֿריי, שטיל און ערנסט, מיט אַ שטענדיקער
צוריקגעהאַלטנקייט, מיט שטענדיק געמאַסטענע טריט און
געמאַסטענע ווערטער, אַז עס האָט זיך געקענט אויסדאַכטן,
אַז זיי זיינען גיכער מאַנעקענען, איידער לעבעדיקע מענטשן,
קליינע נאָבל-לייט, איידער יונגע קינדער. אויף יעדן טראָט
איז נאָך יעדן איינעם נאָכגעאַנגען אַ גואווערנאַנט, אָדער
גואווערנאַנטקע, וועלכע האָבן געהאַלטן אין שטרענג נאָכ-
קוקן, אַז די קינדער זאָלן חלילה ניט מאַכן קיין אייגענע

באוועגונגען, נאָר אַלץ זאָל גיין לויט דער עטיקעטע : ציר-
לעך-מאַנירלעך.

איר קינד, דעם פרינץ, האָט מען אויך אַזוי אָנגעהויבן
צו דערציען. גאווערנאַנטן און גאווערנאַנטקעס, מערסטנס
אַלטע מוידן און בחורים, זיינען צוגעשטעלט געוואָרן צו אים,
וועלכע האָבן געדאַרפֿט היטן זיין יעדן טראַט און אַינפאַסן
עס אין באַשטימטע ראַמען. נאָר דער יונגער פרינץ האָט
זיך ניט געלאָזן. זיין אַינגעבאַרענע געזונטע רירערוודיג-
קײט און נאַטירלעךקײט האָבן גובר געווען די שטרענגע
אַנזאַגן און אָנווייזונגען פֿון זיינע לערער און געלאָזן אים
וואַקסן פֿרי און נאַטירלעך. אָפּגעריסענע יאָרן האָבן פֿון
אים געהאַט די אַלטע מוידן, די גאווערנאַנטקעס, און די
שטרענגע, פריסט-אַרטיקע, גאווערנאַנטן, וועלכע האָבן גע-
וואַלט אויסוואַרצלען פֿון אים יעדע פֿרייקײט און שפּילעוו-
דיגקײט און אַרײַנזעצן אַנשטאַט דעם ערנסטקײט און צוריק-
געהאַלטנקײט. סוף פל סוף זיינען זיי מיד געוואָרן צו
קעמפֿן מיט אים און געלאָזט אים צו זיך אַליין, צו דער
אייגענער נאַטירלעכקײט.

זי האָט געזען די דאָזיקע אַנדערשקײט און געוואוסט
די אורזאַך פֿון דעם. זי איז שטאַלץ און גליקלעך געווען
מיט דעם. אָבער גלייכצײטיק האָט זי אויך געפֿילט אַ טיפֿן
טרויער. זי האָט געפֿילט, ווי דער שיינער, געזונטער יינגל,
וועלכער איז בלוט פֿון איר בלוט און פֿלייש פֿון איר פֿלייש,
ווערט אַזוי ווייט און פֿרעמד פֿון איר, — טאַקע אַזוי ווייט,
ווי עס איז אַ קעניג פֿון זיין אונטערטאָן, און אַזוי פֿרעמד, ווי
עס קען נאָר זיין אַ פרינץ פֿון אַ וועלכן עס איז פשוטן באַ-
דינער אין הויף. אַ סך מאַל, די ערשטע צײט, פֿלעגט ער
צו איר צוליפֿן, דערזענדיק זי, און וועלן קינדערש אַרומ-

נעמען און הייס זיך צוטוליען צו איר. באַלד אָבער פֿלעגט
הינטער אים אויסוואַקסן אַ שטרענגער גואווערנאַנט, אַדער
גואווערנאַנטקע, וועלכע פֿלעגן וואַרפֿן אויף אים אַ שטרענגן
בייזן בליק, וועלכער האָט קלאַר באַפֿוילן אַפּצוטערען פֿון
איר און גאַרנישט האָבן צו טאָן מיט איר.

אַזוי, אַז ביסלעכווייז האָט די אַמאָליקע קינדערשע
נאַענטקייט און צוגעבונדנקייט צו איר אָנגעהויבן צו פֿאַר-
שווינדן און די פֿרײַנטשאַפֿט-געפֿילן האָבן זיך אָנגעהויבן
אויסוועבן. זייער פּלאַץ האָבן איצטער פֿאַרנומען די מוש-
טירונגען פֿון די גואווערנאַנטן און גואווערנאַנטקעס, ווי
אויך די אַלץ ברייטערע אינטערעסן און אַקטיוויטעטן, וועל-
כע זײַנען צוגעקומען דעם יונגן פּרינץ צוזאַמען מיט זײַן
וואַקסן און עלטער ווערן.

זי האָט זיך געפֿילט אינעם הויף איצט פֿרעמד און נידע-
ריק און מערניט ווי אַ וועשערין, וועלכער קיינער שיינקט
ניט קײַן אויפֿמערקזאַמקײַט. אָבער דאָך האָט זי זיך גע-
טרייסט מיטן גליק, וואָס איז איר ווי פֿון הימל אַראַפּגע-
פֿאַלן אויף איר קינד און באַדעקט זײַן קאַפּ מיט אַ גאַל-
דענער קרוין.

נאָך אַלעמען, וואָס נאָך פֿאַר אַ וואונטשן האָט אַ מו-
טער, אויב ניט איר קינדס גליק און וואוילזײַן ?

VI

די צייט איז דערווייל געלאָפֿן און צוזאַמען מיט איר די יאַרן. אַ היבשע צאָל יאַרן זײַנען אַריבער. דער פֿרינץ איז שוין אַלט געוואָרן אַ יאַר זעכצן-זיבעצן. ער איז געווען הויך, דין און שוין. ער איז געווען קלוג און געביל-דעט. ער האָט גערעדט אויף אַ סך שפּראַכן און געווען אַנ-געלייענט אין פֿאַרשיידענע ביכער. ער איז געווען פֿריילעך און גוטמוטיק, אָבער גלייכצײטיק האָט ער געקענט זײַן אויך ערנסט און דענקענדיק.

די פֿרוי האָט אַנגעקוואַלן פֿון גליק יעדעס מאָל, וואָס זי האָט געהאַט אַ געלעגנהײט צו זען אים כאָטש פֿון דער ווייטנס. דער דינער פּוך אויף זײַנע באַקן און די שפּראַצן-דיקע ווענצעלעך איבער זײַן אויבערשטער ליפּ, האָבן עדות געזאָגט אויף זײַן אַנקומענדיקער רײַפקײט און אויף דער נײַער קראַפֿט, וואָס גיסט זיך אין אים אָן. פֿון אַ יינגל האָט ער איצטער אַנגעהויבן ווערן אַ מאַן.

אָבער דערפֿאַר איז איר איצטער אַלץ שווערער אַנ-געקומען צו זען אים. די לאַגע אין לאַנד איז געוואָרן אַ שווערע. טויזנטער און טויזנטער מענטשן זײַנען אומגע-גאַנגען אָן אַרבעט און גרייט געווען צו פֿאַרקויפֿן די הענט און דעם פּוח פֿאַר שפּאַט-ביליק. טויזנטער פֿרויען, וועלן-דיק אַרויסהעלפֿן זייערע מענער, האָבן פֿאַרפֿלייצט דעם מאַרק און געבעטן זיך צו נעמען זיי אויף אַרבעט. אַלס

וועשערין אין הויף האָט זי אָנגעהויבן קריגן צענדליקער
קאָנקורענטקעס, יינגערע און געזינטערע פֿון איר, וואָס
האַבן קאָנקורירט מיט איר סײַ אין ביליגקײַט, סײַ אין שנעל-
קײַט, און סײַ אין דער מאַס פֿון אָפּגעטאַנענער אַרבעט דורכן
טאַג.

דערצו איז די קעניגין געוואָרן קרענקלעך און שרעק-
לעך קאַפּריזנע. עס איז איר שווער געווען צו האָוירן
איצט. קײַן זאַך איז איר ניט געפֿעלן געוואָרן, און בײַ דער
מינדסטער אומצופֿרידנקײַט פֿלעגט זי זיך וואַרפֿן און שלײַ-
דערן. ניט איינמאָל האָט זי אַזוי געשריען אויף איר, אַז
זי האָט זיך געשראַקן דעם צווייטן מאָל צו קומען. זי איז
אויף אַן אמת קראַנק געווען און דעריבער געווען שטענדיק
בײַז און צערייצט. פֿון די שטענדיקע הוליאַנקעס, פֿונעם
שטענדיקן זויפֿן און פֿרעסן, האָט זיך בײַ איר אין בויך אַנט-
וויקלט אַ קראַנקהײַט, וואָס האָט זי שרעקלעך געמאַטערט.
דערצו האָט זיך בײַ דער קעניגין לעצטנס באַוויזן אַ
מאָדנער ווידערגעפֿיל צו איר און אַזוי ווי אַ פֿײַנטשאַפֿט.
פֿאַרן טויט האָבן זיך אירע חושים, קענטיק, פֿאַרשאַרפֿט און
זי האָט ווי דערפֿילט, אַז עפעס איז דאָ ניט גלאַט מיט דער
פֿרוי, וואָס קומט צו איר וואַשן און פֿרעסן און טאָן אַנדערע
אַרבעטן פֿאַר שפּאַט-ביליק, און אַז אפֿשר ניט צוליב דעם
גאַר קומט זי אַהער. זי האָט זי אָנגעהויבן נאַכקוקן מיט חשד
און בײַזע בליקן, און ענדלעך, אין איין שיינעם טאַג, האָט
זי איר געמאַלדן, אַז זי נויטיקט זיך מער ניט אין איר אַרבעט
און זי דאַרף מער ניט קומען. די דערשראַקענע פֿרוי האָט
געפֿילט, אַז אַלץ איז געענדיקט איצט. רעדן און בעטן וועלן
דאָ ניט העלפֿן. פֿאַרקערט, זאָל זי זיך נאָר איין וואַרט אַנ-
רופֿן, וועט מען זי אינגאַנצן אַרויסטרייבן.

א שטילע און א שווייגנדיקע האָט זי פֿאַרלאָזט צום
לעצטן מאָל דעם פּאַלאַץ און געפֿילט, ווי מען וואָלט זי פֿון
דאָרטן אַרויסגעוואָרפֿן.

פֿאַר אַ צײַט האָט זי זיך געשראַקן צו ווייזן זיך אפֿילו
נאָנט פֿאַרן פּאַלאַץ. זי האָט מוראַ געהאַט, אַז די קעניגין
וועט זי נאָך אפֿשר באַמערקן, דער חשד אין איר וועט נאָך
מער פֿאַרשטאַרקט ווערן, — און ווער ווייס, וואָס פֿון אַזאַ
זאַך קאָן זיך שפּעטער אויסלאָזן? אפֿשר פֿיניקט גאָר די
קעניגין אַ פֿאַרגעפֿיל, אַז דער פֿרינץ איז גאַרניט אירער?
אַז זי, די געוועזענע אַם זײַנע, איז פֿאַרמישט געווען אין אַ
פֿאַרשווערונג קעגן איר אמתדיק קינד, וועלכעס איז פֿאַר-
ביטן געוואָרן אויף אַן אַנדערס? ... מען וועט זי נעמען
פֿיניקן און מאַטערן און, סוף כל סוף, אַרויסקריגן פֿון איר
אַ דערקלערונג, וואָס וועט קלאָר מאַכן די גאַנצע זאַך און
אויפֿדעקן דעם גאַנצן אמת ...

זי האָט זיך געשראַקן דערפֿאַר און בעסער אינגאַנצן
אויסגעמיטן צו דרייען זיך אַרום פּאַלאַץ.

אַבער אין אַ צײַט אַרום, ווען איבערן שטאַט האָבן זיך
צעוויינט די קירכן-גלאַקן און אַנגעזאָגט דעם פֿאַלק די
טרויעריקע בשורה, אַז די קעניגין איז געשטאַרבן נאָך אַ
שווערער אָפּעראַציע, איז איר גרינגער געוואָרן אויפֿן האַרצן.
זי האָט זיך מער נײַט געשראַקן צו גיין פֿאַרביי דעם פּאַלאַץ
און אָפֿט אויך אַרײַנקוקן אין הויף, טאַמער וועט דאָרט צו-
פֿעליק דורכגיין איר זון, דער פֿרינץ, און זי וועט אים קענען
זען כאַטש פֿון דער ווייטנס. איבעריקנס, האָבן די וואַכלײַט
ביים טויער סײַ ווי זי געקענט און נײַט געשטערט איר צו
שטיין און קוקן אַזוי לאַנג, ווי זי האָט געוואָלט.
און שטיין האָט זי גראַד געמוזט איצט אָפֿט זייער לאַנג.

ווייל דער יונגער פרינץ איז איצט געווען מערסטנס פֿאַר-
נומען אינעווייניק אין פֿאַלאַץ און פֿלעגט זיך זייער זעלטן
ווען באַווייזן אין הויף.

VII

סזוי איז די צייט אלץ געגאנגען. דער יונגער פרינץ איז געוואקסן אלץ שענער און שטארקער און די מו-טער זינע איז געוואָרן אלץ שענער און באַזאָרגטער. צו דער שטענדיקער בענקשאַפֿט אירער נאָך איר קינד, צו דעם ווייטאַק, וואָס איר קינד איז ניט אירס, איז פֿרעמד און ווייט פֿון איר, און וועט גאָר קיינמאַל דעם אמת ניט דערוויסן זיך, — צו דעם אַלעמען זינען איר איצט צוגעקומען פֿרישע זאַרגן: איבער דער וועלט איז שטאַרק אומרואיק געוואָרן... פֿון אַלע זייטן זינען אַנגעקומען באַאומרואיקנדיקע ידיעות: דאָס פֿאַלק איז אויפֿגערעגט און בונטעוועט זיך קעגן זינע הערשער...

פֿון ווייטע לענדער זינען אַנגעקומען ניס, וואָס האָבן געקלונגען ווי אומגלויבלעך.

צוערשט האָט מען געפרוואוט די ניס פֿאַרשטיקן, פֿאַר-באַהאַלטן פֿון פֿאַלק, אַז עס זאָל זיך פֿון זיי ניט דערגיין. שפעטער אָבער, אַז מען האָט דערזען, אַז דאָס פֿאַלק דער-וויסט זיך סײַ ווי, אַז די ניס דערגייט צו אים סיי ווי דורך אַלערליי קרומע און געדרייטע וועגן, אַז די ניס שפּאַרט זיך דורך ווי דורך אויפֿגעפלאַצטע שליוון און דערגייט צום פֿאַלק נאָך אין אַ פֿילפֿאַך פֿאַרגרעסערטער און איבערטריי-בענערער פֿאַרם, האָט מען דעם פֿאַרבאַט אַראָפּגענומען און געלאָזט די ניס פֿליסן אומגעשטערט, כמעט פֿריי. אַמאָל,

מיט אַ צייט צוריק, וואָלט מען פֿאַר בלויז אויסהערן די נייע, פֿאַר צוהערן זיך צו זיי, באַקומען אַ האַרבע שטראַף, און דער דערציילער אליין וואָלט זיך אַוודאי מיט גאַרנישט גע-קענט אויסקויפֿן פֿון זיין זינד. איצט, ווייזט אויס, איז די צייט געווען אַן אַנדערע און מען האָט זיך געמוזט מאַכן ניט הערנדיק און ניט זעענדיק. מען האָט פשוט מורא געהאַט אַנצואווענדן וועלכע עס איז שטראַפֿן. מען האָט מורא געהאַט נאָך מער אויפֿצורעגן די מענטשן, וואָס זיי-נען אַזוי אויך געווען גענוג פֿאַרביטערט, און יעדע קלענסטע נייע אויפֿרעגונג וואָלט געקענט דאָס פֿאַלק אינגאַנצן אַרויס-פֿירן פֿון געדולד און אויפֿרייסן, ווי אַ הייסער קאַכעדיקער קעסל וואָסער.

און די נייע איז געווען אַזוי מאַדנע, אַזוי פֿאַנטאַסטיש, אַזוי אומגלויבליך-וואַגנדיק, אַז שוין בלויז דאָס הערן אליין האָט געקענט אַנצינדן די פֿאַנטאַזיע און צוגעבן מוט און אַנרעגונג אליין נאָכצוטאָן דעם ביישפּיל.

אַזוי, צום ביישפּיל, האָבן די מענטשן פֿון איין לאַנד פֿאַריאַגט דעם קעניג און דעם טראָן זיינעם אַוועקגעשטעלט אין מיטן מאַרק און דאָרטן, פֿאַר אַלעמענס אויגן, פֿאַר-ברענט אים.

איין אַ צווייטן לאַנד האָבן די מענטשן פֿאַטריבן דעם קעניג און דעם פֿאַלאַץ זיינעם פֿאַרוואַנדלט אין אַ קינדער-היים — אין אַ היים פֿאַר יענע קינדער, וועמעס עלטערן זיינען געווען די קרבנות פֿון דעם קעניגס לאַנג-יאַריקער הערשאַפֿט.

איין אַ דריטן לאַנד האָבן די מענטשן איינגעשפּאַרט דעם קעניג אין אַ שטייג און אַוועקגעשטעלט אים אין מיטן מאַרק, מען זאָל קענען אַנקוקן דעם, וואָס האָט יאָרן-לאַנג

געדריקט דאָס פֿאַלק און ברוטאַל געטראָטן אויף זײַנע רעכט.

און אַזוי אין אַ סך אַנדערע לענדער. דאָס האָבן די פֿעלקער גענומען נקמה פֿאַר יאָרן-לאַנגער אונטערדריקונג און פֿאַר דורות שמאַכטן אונטערן יאָך פֿון די הערשער.

פֿון אומעטום כמעט זײַנען די קעניגן געלאָפֿן, ווי פֿאַר-סמטע מײַן, און געזוכט אַ פּלאַץ, וואו זיך צו באַהאַלטן. אויך אין דעם לאַנד איז די לאַגע געווען ווייט ניט קײַן ראיִקע. מענטשן זײַנען אומגעגאַנגען צערייצטע און אויפֿגערעגטע און אַפֿן גערעדט פֿון רעוואַלט.

עס איז קענטיק געווען, אַז די מענטשן איז שווער געווען ווייטער צו טראָגן די לאַסט פֿון זייער אַרעמען און געמאַטערטן לעבן און זיי האָבן געלעכצט נאָך אַן ענדע-רונג, נאָך אַן איבערבייט פֿון זייער לאַגע.

עס איז קענטיק געווען, אַז די מענטשן זײַנען גרייט פֿאַר דעם, אַנטשלאָסן פֿאַר דעם. מענטשן, וואָס אַט ערשט נעכטן זײַנען זיי אומגעגאַנגען דערשלאָגענע, אַנטמוטיקטע, געבויענע, גרייט צו נעמען און פֿאַרטראָגן יעדע באַליי-דיקונג, האָבן פּלוצלונג אויסגעגלייכט זייערע רוקנס, אין די אויגן בײַ זיי האָט זיך אַ נײַ פֿלעמל אַנגעצונדן, און די פּנימער האָבן אויפֿגעלויכטן מיט נײַעם שטאַלץ, — ווי זיי וואַלטן אין זיך פּלוצלונג נײַע פּוחות דערפֿילט, אַ נײַעם ווערט פֿאַר דער אייגענער ווירדע געפֿונען, און איבער נאַכט גאַר אַנדערע מענטשן געוואָרן.

אין דער גאַנצער איינשטעלונג איז פּלוצלונג פֿאַר-געקומען אַן ענדערונג: די יעניקע, וועלכע זײַנען ביז איצט אומגעגאַנגען דערשלאָגענע, פֿאַרצווייפֿלטע, יעדן

איינעם דעם וועג אָפּגעטראָטן און יעדן איינעםס באַליידי-
 קונג מוחל געווען, ווי זיי וואַלטן אַליין געגלויבט אין דער
 אייגענער נישטיגקייט און ווערטלאַזיגקייט, — האָבן פּלוצ-
 לונג אָנגעפּילט די גאַסן און סקווערן, און זייערע שטימען
 האָבן זיך הויך און אַרויסרופּנדיק געטראָגן אין דער לופּט.
 און די, פֿאַרקערט, וואָס האָבן ביז איצט אָנגעפּילט די טע-
 אַטערס און קאַפּייען, רעסטאַראַנען און קלובן, און אַנדערע
 פֿאַרוויילונגס-פּלעצער, מיט זייער רייכקייט און גערויש,
 ברייטקייט און הילכיגקייט, זיכערקייט און חוצפה, — האָבן
 פּלוצלונג, ווי זיי וואַלטן זיך פֿאַר עפעס דערשראָקן, פֿאַר-
 שטעקט זיך אין די לעכער — אין זייערע טייערע פּאַלאַצן
 און וואוינונגען — און מורא געהאַט די נעזער פֿון דאָרטן
 אַרויסשטעקן און ווייזן זיך פֿאַרן עולם אין גאַס.

אויך די ביז-איצטיקע מאַכט-טרעגער און אָפּהיטער
 פֿונעם איינגעשטעלטן געזעץ האָבן געזוכט וואָס ווייניקער
 צו וואַרפֿן זיך אין די אויגן און נאָך ווייניקער צו צייגן דעם
 צייכן פֿון זייער קראַפּט: די נאַהיקע, דעם קאַנטשיק, די
 שווערד און די ביקס. אונטער די פּאַלעס פֿון זייערע מאַנט-
 לען האָבן זיי עס באַהאַלטן, — פֿון איין זייט, פּדי ניט נאָך
 מער אויפֿצוצאַרענען די מענטשן, און פֿון דער צווייטער
 זייט, אויס מורא, אַז יענע זאָלן עס ניט אַרויסרייסן ביי זיי
 און אָנווענדן קעגן זיי אַליין אין אַ פּלוצלונגן אויפֿברויז פֿון
 נקמה פֿאַר די פֿריערדיקע באַגאַנגענע מערדערייען און
 ברוטאַלקייטן. און אַ די צייכנס האָבן די נעכטיקע מאַכט-
 טרעגער פֿאַרלאָרן זייער קראַפּט און אָנווען און אויסגע-
 קוקט קליין, נעבעכדיק און נישטיק. עס איז געווען קאַמיש
 ביז גאָר צו קוקן, ווי אַ נעכטיקער העלד, אַ ברייט-פּליי-
 ציקער און מגושמדיקער, מיט אַ בייזן צעיושעטן פנים פֿון

א טיגער, האָט פּלוצלונג געזוכט אַרױפֿציען אויף זיך אַ מילדן בליק פֿון אַ לעמעלע און זוכן זיך אײַנצוקױפֿן אין פֿרײַנטשאַפֿט און גוט־ברודערשאַפֿט בײַ אַ קלײַנעם אויס־געדאַרטן מענטשעלע, וואָס אָט ערשט נעכטן וואָלט ער אים צעטראָטן ווי אַ פֿליג.

אין דעם קעניגלעכן הויף, ווייזט אויס, האָט מען זיך שטאַרק דערשראַקן פֿאַר דער נײַער ענדערונג אין דעם גײַסט און שטימונג פֿון די מענטשן, און געפראווט זיי אײַנ־שטילן און באַרואיקן מיט קלײַנע צוזאַגן און לײַכטע קאַנ־צעסיעס. אַזוי, צום בײַשפּיל, האָט דער קעניג פּראַקלאַ־מירט, אַז ער לײַגט אָפּ אויף נאָך אַ יאָר דאָס אײַנמאַנען פֿון די ניט אײַנגעמאַנטע שטייערן פֿון פֿאַר פֿינף יאָרן, און אַז ער פֿאַרקלענערט בכלל דעם אָפּצאַל אויף שאַרפֿע געטראַנ־קען און משקאות, אַז דאָס פֿאַלק זאָל זיך קענען מער באַ־נוצן מיט זיי און אײַנקױפֿן זיי אין גרעסערע מאַסן... ער האָט אויך צוגעזאַגט צו באַפֿרײַען פֿון שטראַף די יע־ניקע, וואָס זײַנען פֿאַרמשפּט געוואָרן ניט לענגער, ווי אויף דרײַ מאַנאַטן, און נאָך אַזעלכע קלײַניקײַטן.

אין דעם קעניגלעכן הויף האָט מען געהאַפֿט, אַז מען דאַרף נאָר אָפּוואַרטן אַביסל צײַט. דאָס פֿאַלק, איז ווי אַ קינד, האָבן זיי געטראַכט, עס דאַרף זיך נאָר אויסוויינען אַביסל און נאָכדעם פֿאַרגעסט עס זיך... זיי זײַנען זיכער געווען, אַז אויך אין דעם פֿאַל וועט זיך דאָס פֿאַלק אַביסל אָפטומלען און ביסלעכווייז באַרואיקן זיך.

אַבער דעם מאַל, ווייזט אויס, האָבן זיי געמאַכט אַ טעות: דאָס פֿאַלק האָט זיך בשום אופֿן ניט געוואָלט באַ־רואיקן. פֿאַרקערט: פֿון טאַג צו טאַג איז געוואַקסן די אומרואיגקײַט. מענטשן האָבן קײַן אַנדער זאַך ניט גע־

טאָן, ווי נאָר געשטאַנען און דיסקוטירט. קיין אַרבעט איז
סיי ווי ניט געווען, האָבן די מענטשן געהאַט אַ סך פֿרייע
צייט. און אַפֿילו די, וואָס האָבן יאָ געאַרבעט, האָט אויך
געצויגן בעסער צו שטיין אין גאַס און זיך צוהערן צו די
לעצטע ניס, אָדער זיך צוזאַמענקלייבן אין רעדלעך און
זיך צוהערן צו די רעדנער און אַגיטאַטאָרס.

דעם קעניגס וואַכלייט זיינען געשטאַנען פֿון דער
ווייטנס, זיך צוגעקוקט צו די רעדלעך מענטשן, און ניט
געוואָגט צוגיין צו זיי. אין אַן אַנדער צייט וואָלטן זיי זיך
געוואָרפֿן אויף זיי מיט שטעקנס און שווערדן, נאַהייקעס
און קאַנטשיקעס, און געשלאָגן און געממיתט, — און ניט
איינער פֿונעם עולם וואָלט נאָכדעם געבליבן ליגן אויף דער
ערד אַ צעבלוטטיקטער. איצט אָבער האָבן זיי ניט געוואָגט
צוגיין אַפֿילו. אָדער זיי האָבן זיך געמאַכט אינגאַנצן ניט
זעענדיק, אָדער זיי האָבן אומעטיק זיך צוגעקוקט, ווי די
מענטשן דאָרט האָלטן זיך פֿראַנק און פֿריי, און רעדן וואָס
זיי ווילן, ווי עס וואָלט גאָר קיין עלטסטער אין לאַנד ניט
געווען, און ווי עס וואָלט גאַרניט געווען פֿאַר וועמען מורא
צו האָבן. פֿון דער צווייטער זייט, ווידער, האָט מען באַ-
מערקט זייער מאַכטלאַזיגקייט און שוואַכקייט, און געוואָרן
נאָך דרייטער ביי זיך, און הויך גענומען חוזק מאַכן פֿון
זיי.

ביידע זייטן זיינען געשטאַנען — כאַטש היבשלעך
אָפּגערוקט איינע פֿון די אַנדערע — ווי צוויי פֿיינטלעכע
לאַגערן. אייגענטלעך, אַזעלכע זיינען זיי אַלע מאָל געווען,
מיט דעם אונטערשייד בלויז, וואָס דעם מאָל האָבן די
מענטשן געפֿילט, אַז די אויבערהאַנט איז אויף זייער זייט
און אַז דער שונא איז היבשלעך אָפּגעשוואַכט. דאָס האָט

זיי צוגעגעבן נייעם מוט און צוגעגעבן נייעם שוואונג צו זייערע פֿאַרלאַנגען און פֿאַדערונגען. מענטשן האָבן איצט אַפֿן גערעדט וועגן רעוואָלוציע און וועגן דעם, אַז עס איז געקומען די צייט, איינמאַל פֿאַר אַלע מאָל, זיך באַפֿרייען פֿונעם קעניג און זיינע הויפֿלייט און איינשטעלן איבערן גאַנצן לאַנד די מאַכט פֿון פֿאַלק.

ענדלעך איז געקומען דער טאָג, ווען די מענטשן האָבן זיך אָנגענומען מיט מוט און באַשלאָסן דורכצופֿירן דאָס, וועגן וואָס זיי האָבן אַזוי לאַנג גערעדט און געחלומט. קיי-נער איז יענעם טאָג צו דער אַרבעט ניט געגאַנגען. מען האָט געפֿילט, אַז עפעס גרויסעס דאַרף דעם טאָג געשען. דאָס פֿאַלק האָט געגלויבט, אַז אַלץ וועט דורכגיין פֿרידלעך און אָן צוזאַמענשטויסן. דער קעניג, האָבן זיי געדענקט, איז אויף אַזוי פֿיל אָפּגעשוואַכט, אַז ער וועט ניט וואַגן צו שטעלן אַ ווידערשטאַנד. האָבן זיי דעריבער באַ-שלאָסן פֿון דעם טאָג צו מאַכן אַ יום-טובֿ, — דעם ערשטן מאָל אין לעבן אַ יום-טובֿ אָן אייגענעם, אַ ניט-אַרױפֿגע-צוואונגענעם, אַ פֿאַלקס-יום טובֿ.

די אַרבעטער האָבן זיך אָנגעטאַן יום-טובֿדיק. די מע-נער האָבן אַראָפּגעוואָרפֿן זייערע אַרבעטס-קליידער און די פֿרויען האָבן אָנגעטאַן דאָס שענסטע, וואָס זיי האָבן פֿאַר-מאַגט. די קינדער זיינען דעם טאָג אין די שולן ניט גע-גאַנגען, און אַלע צוזאַמען, משפּחות-ווייז, איז מען אַוועק צום הויפּט-סקווער פֿון שטאָט. עס איז געווען אַ גרויסער ברייטער סקווער אין צענטער פֿון שטאָט, מיט אַ סך מאַ-נומענטן און שיינעם געפֿלאַסטערטן ברוק, מיט אַ געבוי-טער פּלאַטפֿארמע אין מיטן און הויכן באַגילדעטן שטאַנג, אויף וועלכן עס האָט שטענדיק געפֿלאַטערט די מלוכה-פֿאַן.

דער סקווער האָט טאַקע אַזוי געהייסן: „דער מלוכה-סקווער“, און פֿלעגט געוויינטלעך גענוצט ווערן פֿאַר מי-ליטערישע פֿאַראַדן, וואו דער קעניג פֿלעגט איבערקוקן זײַנע סאַלדאַטן און נעמען פֿון זיי אַ שבועה פֿון טרייהייט, אָדער פֿאַר אַנדערע מלוכה-יום-טובֿים, וואו דעם קעניגס מיניסטערן פֿלעגן פֿאַרלייענען פֿאַרן פֿאַלק זײַנע באַפֿעלן און פֿאַראַרדענונגען.

דעם מאָל איז דאָס פֿאַלק דאָ געווען דער באַלעבאַס, און געקומען אַהער פֿייערן זײַן אייגענעם יום-טובֿ און פֿראַקלאַמירן זײַן אייגענע פֿרייהייט.

די מאַסן האָבן זיך געקליבן אין די טויזנטער. אַלע זײַנען געווען פֿייערלעך געשטימט און אויף יעדנס פֿנים האָט מען געקענט איבערלייענען: „אַט דאָס איז דער טאַג, אויף וועלכן מיר האָבן אַזוי לאַנג געוואַרט און געהאַפֿט“. גלייכצײטיק אָבער האָט אויך געהערשט אַ שטילע ניט-זיכערקײט, אַ צווייפֿלדיקע וואַקלדיגקײט און אַן אַנגע-שטרענגטע דערוואַרטונג. מען האָט געוואויגן און גע-מאַסטן אין דעם אייגענעם געדאַנק דעם קעניגס מעגלעכע האַנדלונג אין די קומענדיקע שעהן: וועט ער שווינגנדיק צוזען דעם פֿאַלקס האַנדלונג און לאָזן אים פֿרידלעך גע-ווינען זײַן פֿרייהייט, אָדער — אין אויסברוך פֿון קעניגלעכן צאַרן און ווילדקײט — וועט ער אַרויסשיקן זײַנע סאַלדאַטן און זשאַנדאַרן און הייסן זיי דערטרינקען דעם פֿאַלקס אויפֿ-ברויז אין טײַכן בלוט?

מען האָט שטיל גערעדט צווישן זיך און געקוקט אין דער זײַט פֿון פֿאַלאַץ.

פֿלוצלונג האָט פֿון יענער זײַט — טאַקע פֿון דער זײַט פֿון פֿאַלאַץ — זיך באַוויזן אַ רײַטער. ער האָט זיך

אַנגעהויבן דערנענטערן צום סקווער. ער האָט זיך וואָס אַ וויילע אַלץ מער דערנענטערט, ביז מען האָט אים קלאָר געקענט אַרויסצייכענען. עס איז געווען אַ הויכער מאָן, מיט גרוילעכע האָר, מיט אַ שטרענגן פנים, און שטייפֿע, אַרויפֿצו פֿאַרדרייטע, וואַנצעס, אין אַ בלויזן מונדיר מיט גאַלדענע עפֿאַלעטן און רויטע לאַמפֿאַסן אויף די הויזן. אויף די הענט האָט ער געטראָגן ווייסע הענטשקעס, און פֿון דער זייט איז אים אַראָפֿגעהאַנגען אַ לאַנגע אויסגע- בויגענע שווערד.

אַ סך פֿון די מענטשן האָבן אים באַלד דערקענט: עס איז געווען דער עלטסטער פֿון די זשאַנדאַרן, די סאַמע גע- טרייעסטע וואַכלייט פֿונעם קעניג, אַ מענטש, וואָס איז אַלעמען געווען באַקאַנט מיט זיין ברוטאַלקייט און אומ- ברחמנותדיגקייט.

ער איז צוגעפֿאַרן אויף אַ גרויסן שוואַרצן פֿערד. די מענטשן האָבן זיך אַביסל אָפֿגערוקט און ער איז צוגעריטן גלייך צו דער פֿלאַטפֿאַרמע. דאָרטן זיינען געשטאַנען עט- לעכע מענטשן, קענטיק פֿון די פֿירער, פֿון די, וואָס האָבן פֿאַררופֿן די פֿאַלקס-פֿאַרזאַמלונג און דעם גרויסן יום-טובֿ.

דער רייטער האָט שטרענג גענומען רעדן מיט די מענטשן אויף דער פֿלאַטפֿאַרמע. קיינער, אויסער די, וואָס זיינען געשטאַנען גאָר נאָענט, האָט ניט געקענט הערן, וועגן וואָס זיי רעדן. אַבער קענטיק איז געווען, אַז זיי אַמפֿערן זיך דאָרט איבער עפעס, — ער זאָגט זיי: „ניין“, און זיי ענטפֿערן נאָר: „יאָ“. ענדלעך, ניט קענענדיק, ווייזט אויס, דורכקומען מיט זיי, האָט ער געגעבן אַ שטויס דעם פֿערד מיט די שפֿאַרן און, אַ בייזער, אוועקגאַלאַפֿירט אויף צוריק.

דורכן עולם האָט זיך דורכגעטראָגן די נײַס : ער איז געקומען אינעם נאַמען פֿונעם קעניג באַפֿעלן דעם עולם צו צעגײן זיך. דער קעניג, האָט ער געזאָגט, האָט ניט געגעבן קײן דערלויבעניש אויפֿן יום-טובֿ און דעריבער איז ער ניט קײן געזעצלעכער. אויב דאָס פֿאַלק וויל אַ יום-טובֿ, אָדער האָט וועלכע עס איז טענות, אָדער פֿאַרלאַנגען, זאָלן זיי זיך ווענדן צו אים — דעם קעניג, הייסט עס — מיט אַ פעטיציע און ער וועט איר שענקען די געהעריקע אויפֿ-מערקזאַמקײט. אָבער דורך אומגעזעצלעכע מיטלען, דורך מאַכן גלאַט אַזוי אַ יום-טובֿ און צעפטרן אַ טאַג אַרבעט, — אַזוינס קען ער, דער קעניג, ניט דערלאָזן און ער פֿאָדערט אויף דעריבער די מענטשן גלײַך צו צעגײן זיך און אַוועק צו דער אַרבעט.

אַזוי איז איבערגעגעבן געוואָרן צווישן עולם. און עס איז אויך איבערגעגעבן געוואָרן, וואָס די פֿירער פֿון פֿאַלק האָבן אים געענטפֿערט. זיי האָבן אים געזאָגט, אַז פֿון היינט אָן נעמען זיי ניט מער קײן באַפֿעלן פֿונעם קעניג. צוליב דעם טאַקע זײנען זיי היינט געקומען אַהער, צו פראַקלאַמירן זייער פֿרײַהײַט און זייער אומאַפהענגיקײַט פֿון אים. פֿון היינט אָן איז דאָס פֿאַלק אומאַפהענגיק און פֿרײַ און נויטיקט זיך ניט אין קײן דערלויבענישן פֿון קײנעם, ניט פֿאַר זײנע פֿײַערונגען און ניט פֿאַר וואָס אַנדערש.

דעם קעניגס רײַטער איז אַוועקגעפֿאַרן אַ בײַזער און אַ צערייצטער, און עס איז קענטיג געווען פֿון דעם, ווי ער האָט אַ קלאַפֿ געטאָן דאָס פֿערד מיט די שפּאַרן, אַז דאָס איז ניט געווען דאָס לעצטע וואָרט, וואָס ער האָט געהאַט צו זאָגן, אַז עס וועט ניט נעמען לאַנג און ער וועט קומען

צוריק מיט עפעס אַנדערש — דעם מאָל שטאַרקערס, ווי בלויז ווערטער ...

די פֿירער, וואָס זײַנען געשטאַנען אויף דער פּלאַט־פֿאַרמע, האָבן זיך דעריבער גענומען אײַלן.

אײַנער, נאָך גאָר אַ יונגער, האָט זיך אויסגעדרײט צום עולם און מיט דער האַנט געגעבן אַ צײַכן, אַז אַלע זאָלן בלײַבן שטיל. אָבער דאָס לעצטע איז גאַרניט נױטיק געווען, ווייל סײַ ווי זײַנען אַלע געשטאַנען שטיל און אַנגעשטרענגט געוואָרט צו הערן פֿון די פֿירער.

אין קורצע, געצײלטע ווערטער, האָט דער יונגער בחור פֿאַרגעשטעלט דעם הויפט פֿון דער פֿירערשאַפֿט און דעם אײַנציקן רעדנער פֿון דעם הײַנטיקן גרויסן יום־טובֿ. ווי נאָר ער האָט זײַן נאָמען אַרויסגערעדט, האָט דער עולם אויסגעבראַכן אין שטורמישע אַפּלאַדיסמענטן. עס האָט זיך געפֿילט אַ טיפֿע וואַרעמקײט אין די אַפּלאַדיס־מענטן און אַ שטאַרקע ליבע צו דעם, וועמעס נאָמען עס איז אַרויסגעבראַכט געוואָרן.

צווישן פֿאַלק איז דער נאָמען געווען שטאַרק פּאָפּולער, און אַפֿילו קינדער האָבן וועגן אים געהערט. פֿון קינדווייז־אויף כמעט האָט ער זיך איבערגעגעבן דער אידעע צו קעמפֿן פֿאַר דעם פֿאַלקס פֿרײַהײַט, און פֿון דאַמאָלסט אָן איז קײַן אײַן וויכטיקער קאַמף כמעט ניט פֿאַרגעקומען — אַ קאַמף קעגן דעם פֿאַלקס אונטערדריקער און הערשער — וואו ער זאָל זיך אין אים ניט באַטײליקן. בײַם קעניג און די הויפֿלײט איז זײַן נאָמען געווען פֿאַרהאַסט און זײ האָבן אים באַטראַכט פֿאַר זײַער גרעסטן שונא. ניט אײַן מאָל האָט דער קעניג באַשטימט גרויסע סומען פֿאַר זײַן קאַפּ, צו דעם וואָס וועט אים ברענגען — אַ לעבעדיקן אַדער

א טויטן. אָבער דעם קעניגס מי איז געווען אומזיסט. דאָס פֿאַלק האָט אים באַשיצט מיט זײַן ליבע און אויסבאַהאַלטן אין זײַנע רײען. לעגענדעס זײַנען אַרומגעגאַנגען וועגן אים צווישן פֿאַלק, וואָס האָבן, פֿון איין זײַט, דערצײלט פֿון זײַן העלדישקײט און זײַן קאַמף מיטן פֿאַלקס שונאים און, פֿון דער צווייטער זײַט, אויסגעדריקט די ליבע פֿון פֿאַלק צו אים און דעם צוטרוי, וואָס דאָס גאַנצע פֿאַלק האָט צו זײַן פֿירערשאַפֿט.

איצט איז דער דאָזיקער פֿירער געשטאַנען פנים אל פנים מיטן פֿאַלק. עס איז געווען אַ מאַן פֿון מיטעלן עלטער, מיט אַן ענערגישן פנים און זיכערע באַוועגונגען, אָבער מיט ווייכע, מילדע און פֿרײַנטלעכע אויגן. אַלעמענס בליקן זײַנען מיט ליבשאַפֿט געווען איצט געווענדעט צו אים.

אָבער קײַן צײַט אויף אויסצודריקן איינעמס געפֿילן צום צווייטן איז איצט ניט געווען. מען האָט זיך געמווט איילן. האָט ער דעריבער געגעבן אַ צײַכן מיטן האַנט און באַלד זײַנען אַלע אַפֿלאַדיסמענטן און באַגײסטערטע אויס- דריקן פֿאַרשטומט געוואָרן. עס איז געוואָרן טויט-שטיל.

— ברידער און שוועסטער! — האָט דער פֿירער אָנגעפֿאַנגען, און דורכן עולם האָט זיך פֿון די דאָזיקע צוויי ווערטער דורכגעטראָגן אַ וואַרעמער געפֿיל פֿון ברידער- לעכקײַט און פֿרײַנטשאַפֿט.

— ברידער און שוועסטער! — האָט דער רעדנער ווייטער פֿאַרגעזעצט — מיר זײַנען הײַנט אַלע געקומען אויף דעם סקווער, אַפֿן און פֿרײַ פֿאַר דער וועלט, צו דערקלערן אונדזער גרויסן באַגער און טיפֿן וואונטש פֿאַר פֿרײַהײַט. הונדערטער יאָרן זײַנען מיר, און צענדליקער דורות פֿאַר אונדז, געהאַלטן געוואָרן אין שקלאַפֿערייַ. אַ גאַנץ פֿאַלק

איז געהאלטן געוואָרן אין שקלאַפֿערייַ פֿון אַ קליין הייַפֿל פֿאַראַזיטן און פֿוילנצער. ווי פֿיאַווקעס זיינען זיי געזעסן אויפֿן פֿאַלקס קערפֿער, און געזויגן זיין בלוט, און גענערט זיך פֿון זיין שווייס און פֿראַצע. דאָס פֿאַלק האָט געאַרבעט שווער, געהאַרעוועט, געשאַפֿן אַליק, און זיי האָבן זיך צו-גענומען די פֿרוכט פֿון זיין שווערער מי...

— און דער קעניג אַליין ! — האָט דער פֿירער אויס-געשריען: — איין מענטש האָט געוואַלט איינרעדן דעם גאַנצן פֿאַלק, אַז ער שטייט העכער פֿונעם פֿאַלק, העכער פֿון אַלע מענטשן אין לאַנד, אַז ער איז אַן אויסדערווילטער פֿון גאָט און דעריבער קומען אים אַלע פֿריווילעגיעס ביי די מענטשן אויף דער ערד...

— הונדערטער יאָרן האָט ער, און די קעניגן פֿאַר אים, גענאַרט דאָס פֿאַלק, און דאָס פֿאַלק, פֿונקט ווי עס וואַלט באַשטאַנען פֿון קליינע קינדער, האָט זיך געלאָזט נאַרן. אַבער, גענוג איצט ! ניט מער ! דאָס פֿאַלק איז דער-וואַקסן און פֿאַרשטייט זיינע אינטערעסן. דאָס פֿאַלק גלויבט מער ניט אין די איינרעדענישן, וואָס די קעניגן האָבן אַרויפֿ-געצוואונגען אויף אים — פֿון זייער אייגענער טובֿה וועגן, און פֿון דער טובֿה וועגן פֿון אַ קליין הייַפֿעלע פֿריינט זייערע און אונטערשטיצער. דאָס פֿאַלק דאַרף מער ניט האָבן קיין באַלעבאַטים איבער זיך, קיין הערשער. דאָס פֿאַלק קען זיין זיין אייגענער באַלעבאַס און קען אַליין הערשן איבער זיך.

— נידער מיטן קעניג ! נידער מיטן קעניגטום ! זאָל לעבן דאָס פֿאַלק ! — האָט דער רעדנער באַגייסטערט אויס-גערופֿן.

— הוראַ, זאָל לעבן דאָס פֿאַלק ! נידער מיטן קע-

ניג! — האָבן אַלע ווי איינער אונטערגעכאַפט דעם אויס-
רוף.

— זאָל לעבן די הערשאַפֿט פֿון פֿאַלק! — האָט דער
רעדנער פֿאַרגעזעצט: — זאָל לעבן די רעפּובליק!

— הוראַ, זאָל לעבן די רעפּובליק! — האָט דאָס פֿאַלק
אונטערגעכאַפט אין ענטוויאַזם און די אויגן האָבן גענומען
לויכטן ביי יעדערן פֿון פֿרייד.

אין דער מינוט האָט פֿונעם הויכן שטאַנג זיך גענו-
מען אַראַפּלאָזן די געל-גרינע פֿאַן פֿונעם קעניגטום, און
באַלד האָט זיך אויף איר פּלאַץ אויפֿגעהויבן די פֿאַן פֿון פֿאַלק,
אַ שיין אויסגענייטע, מיט גאַלדענע אותיות אין מיטן —
מיטן וואָרט: רעפּובליק.

דאָס פֿאַלק האָט דערזען די נייע פֿאַן און אויסגעבראַכן
אין אַן אומבאַשרייבלעכן ענטוויאַזם.

— הוראַ! הוראַ! — האָט זיך געטראָגן פֿון אַלע
זייטן.

מענטשן האָבן זיך געוואָרפֿן איינע אויף די אַנדערע
קושן. מאַמעס האָבן געהאַלדזט די קינדער. אַנדערע האָבן
געטאַנצט פֿון פֿרייד, און דער גאַנצער סקווער האָט גע-
הילכט פֿון די פֿרייד-געשרייען און ענטוויאַסטישן יובל. ביי
אַ סך זיינען געשטאַנען טרערן אין די אויגן.

פּלוצלונג האָבן זיך אַלעמענס אויגן אַ ווענד געטאַן
אַהינצו, אין דער זייט פֿון פֿאַלאַץ.

אַ שוואַרצע, געדיכטע מאַסע, עפעס אַזוי ווי אַ מאַנס-
טער מיט טויזנט פֿערדישע קעפּ, האָט זיך פּאַמעלעך גע-
רוקט פֿאַראַויס אין דער ריכטונג פֿון סקווער, וואו דאָס
פֿאַלק איז געשאַנען און געיובלט און געפֿרייט זיך מיט
זיין נאָר וואָס פּראַקלאַמירטער פֿרייהייט. די שוואַרצע מאַסע

האָט זיך געהאַלטן אין רוקן פֿאַראַויס און אין איין דער-
נענטערן זיך. דער עולם האָט, קענטיק, דערקענט דעם
מאַנסטער און גענומען ווערן אומרואיק. מאַמעס האָבן גע-
נומען קוקן צו די קינדער און די קינדער האָבן זיך גענומען
שטייפֿער טוליען צו די מאַמעס.

אויף דער פּלאַטפֿאָרמע איז אויך שטיל געוואָרן. קענ-
טיק, אַז דאָרטן האָט מען אויך דערקענט די חיה. די פֿי-
רער האָבן שטיל גענומען איבעררעדן צווישן זיך, ווי באַ-
ראַטנדיק זיך, וואָס צו טאָן.

די שוואַרצע מאַסע דערווייל האָט זיך געהאַלטן אין
איין דערנענטערן. ענדלעך איז זי צוגעקומען אַזוי נאָענט,
אַז מען האָט געקענט קלאַר אונטערשיידן, וואָס דאָס איז.
עס איז געווען דערזעלבער רייטער אויף זיין שוואַרצן פֿערד,
נאָר אין אַ טויזנט-פֿאַכיקער פֿאַרם: טויזנט רייטער אויף
טויזנט שוואַרצע פֿערד! ... די וואַנצעס זייערע, שטייפֿע
און פֿאַרדרייטע אַרויף, האָבן געציטערט פֿון פעס און די
אויגן האָבן געברענט פֿון רציחה. די רעכטע הענט אין די
הענטשקעס האָבן שטייף געהאַלטן די הענטלעך פֿון די
שווערדן, גרייט זיי אַרויסצוציען אויפֿן ערשטן באַפֿעל.
די מאַסע איז צוגעקומען נאָנט פֿון סקווער און גע-
בליבן שטיין.

דער זעלבער רייטער וואָס פֿריער, וועלכער איז איצט
געפֿאַרן פֿאַראַויס פֿון אַלע אַנדערע רייטער, האָט זיך אָפֿ-
געטיילט פֿון זיינע חברים. זיין פנים איז געווען רויט פֿון
פעס און די אויגן האָבן געברענט מיט רציחה. מיט חוצפה
איז ער אַרײַנגעריטן אין די מענטשן, וועלכע האָבן קוים
באָוויזן זיך אָפּצורוקן אָן אַ זיט, און איז צוגעפֿאַרן צו דער
פּלאַטפֿאָרמע, וואו די פֿירער זיינען געשטאַנען. מיט דער

רעכטער האנט זינער האָט ער אַרויסגעצויגן פֿונעם פֿאלד פֿון זײַן לינקן אַרבל אַ וויסן פֿאַפּיר און גענומען הויך פֿאַר-לייענען. דאָס איז געווען דעם קעניגס באַפֿעל. אין דעם באַפֿעל האָט דער קעניג פֿאַראַרדנט דעם פֿאַלק באַלד צו צעגײן זיך און אַראָפּנעמען די נייע פֿאַן. אין פֿאַל פֿון ניט אויספֿאַלגן, האָט זיך געזאָגט אין פֿאַפּיר, באַפֿעלט דער קע-ניג זינע געטרייע סאַלדאַטן צו צעטרייבן די מענטשן מיט גוואַלד. ניט אָפּשטעלן זיך דערבײַ פֿאַר קײן שום זאַך : מיט די שוואַרצע, געזונטע פֿערד אַרײַנפֿאַרן אין דער מאַסע און צעטרעמפלען אַלעמען אונטער די פֿיס, ניט אָפּשטעלנדיק זיך פֿאַר קײן פֿרויען, קינדער און אַלטע לײט. אויך די אײ-גענע הענט ניט לאָזן לײדיק בלײבן : אין דעם פֿאַפּיר האָט זיך געזאָגט, אַז די זשאַנדאַרן זאָלן אַרויסציען די שווערדן פֿון די שײדן און האַקן אײבער די מענטשלעכע קעפּ און בראַקן אָן רחמנות.

אַזוי האָט זיך געזאָגט אינעם קעניגס באַפֿעל. דער עלטסטער פֿון די זשאַנדאַרן האָט פֿאַרענדיקט צו לייענען, אַרײַנגעלייגט דעם פֿאַפּיר צוריק אינעם פֿאלד פֿון זײַן לינקן אַרבל, און פֿון זיך אַליין צוגעגעבן :
— איר האָט דרײַ מינוט צו באַשליסן. קײן סעקונדע ניט מער !

דאָס פֿאַלק האָט זיך ניט גערירט פֿון אַרט. בלויז מאַ-מעס האָבן שטײפֿער געדריקט די הענטלעך פֿון די קינדער און די קינדער האָבן זיך שטײפֿער געטוליעט צו די מאַמעס. דאָס פֿאַלק האָט געקוקט צו דער פּלאַטפֿאַרמע און געוואַרט אויפֿן וואַרט פֿון די פֿירער. יענע האָבן זיך בלויז אײבערגעקוקט צווישן זיך, פֿאַרשטאַנען אײנע די אַנדערע, — און דער באַשלוס איז געווען גרײט.

דער זעלבער, וואָס האָט פֿריער פראַקלאַמירט די פֿריי-
הייט פֿון פֿאַלק, זיין אומאַפהענגיקייט פֿונעם קעניג און די
איינשטעלונג פֿון דער רעפּובליק, האָט זיך איצטער ווידער
געווענדעט צום פֿאַלק מיטן וואָרט און באַפֿעל פֿון זיינע
פֿירער.

— ברידער און שוועסטער ! — האָט ער געזאָגט. —
איר האָט געהערט די דראָנג. דער קעניג איז פֿאַרצווייפֿלט.
זיין טראָן ברעכט זיך, זיין הערשאַפֿט קומט צו אַן ענדע.
אַבער אין זיין העכסטער פֿאַרצווייפֿלונג האָט ער צענויפֿ-
געזאַמלט זיינע לעצטע כּוחות און וויל שטעלן אַ ווידער-
שטאַנד. נאָך מער ווי דאָס ! ער וויל זיין לעצטן טאַג פֿאַר-
צייכענען אין דער געשיכטע פֿון אונדזער לאַנד מיט רוים —
מיטן רויםן בלוט פֿון אונדזער פֿאַלק. דאָס וויל ער זיין
נקמה אַזוי אויסדריקן פֿאַר אונדזער האָס צו אים. מיר
דאַרפֿן אים די געלעגנהייט ניט געבן ! איין טראָפֿן פֿונעם
פֿאַלקס בלוט איז טייערער פֿון אַלע קעניגן און זייערע
אַמביציעס. אונדזערע פֿרויען און קינדער און אַלטע לייט
זיינען דאָ מיט אונדז, און זיי וועלן זיין די ערשטע קרבנות
פֿונעם קעניגס בלוט-דאַרשטיקער נקמה. מיר וועלן אים
די באַפֿרידיקונג ניט געבן ! מיר וועלן זיך איצטער פֿריד-
לעך צעגייין אַהיים און, זייט זיכער — מיר וועלן נאָך קומען
צוריק ! די פֿרייהייט פֿון פֿאַלק איז זיכער, ווי דאָס פֿאַלק
אַליין, און דעם קעניגס סוף איז אויך פּונקט אַזוי זיכער.
דער קעניג וועט זיין סוף באַקומען אין אַן אַנדער טאַג —
גלויבט אונדז, שוין ניט קיין ווייטן ...

— ברידער און שוועסטער ! — האָט דער פֿירער פֿאַר-
ענדיקט : — אינעם נאָמען פֿון אונדזער פֿאַלק, פֿון אונדזער
רעפּובליק, באַפֿעלן מיר אייך צו צעגייין זיך רואיק אַהיים.

אין דער מינוט איז די פֿאָן פֿון דער רעפּובליק אַרונ-
טערגעצויגן געוואָרן פֿון דעם הויכן שטאַנג.
די מענטשן האָבן זיך אויסגעדרייט און רואיק, אָן פֿאַ-
ניק, גענומען צעגיינ זיך אַהיים. עס איז קיין סימן פֿון אַנ-
טוישונג אין זייערע פּנימער ניט געווען. פֿאַרקערט : עס
האַט זיך געפֿילט דערהויבנקייט און פֿייערלעכקייט און
שטאַלצקייט מיטן גרויסן טאַג, וואָס זיי האָבן היינט דורכ-
געמאַכט.

די פֿירער צוזאַמען מיט דער פֿאָן האָבן אומבאַמערקט
פֿאַרלאָזן די פּלאַטפֿאָרמע און אויסגעמישט זיך מיטן פֿאַלק,
ניט צו דערקענען זיי.

פֿון הינטן איז געבליבן די שוואַרצע מאַסע פֿון די
זשאַנדאַרן און זייערע פֿערד, מיט די הענט נאָך ביי די
הענטלעך פֿון די שווערדן, אַנטוישטע און צעצאַרנטע, וואָס
זיי האָבן ניט געהאַט קיין געלעגנהייט אַרויסצונעמען זיי
פֿון זייערע שיידן.

VIII

נאך יענעם טאג איז די אומרואיגקייט אין לאַנד געוואָרן נאָך שטאַרקער און דער צאָרן פֿון פֿאַלק איז געוואָקסן פֿון טאָג צו טאָג און איז גרייט געווען יעדן מאָ- מענט אויסברעכן אין אַ שטורעם.

דער לאַזונג „רעפּובליק“ האָט זיך שנעל פֿאַרשפּרייט צווישן די מענטשן און אַרומגעכאַפט אַלעמען מיט אַ הייסן באַגער וואָס שנעלער פּטור צו ווערן פֿונעם קעניג און זײַן קליקע.

דעם קעניגס מאַכט אין לאַנד האָט זיך איצטער באַ- גרעניצט כּמעט בלויז אויפֿן הויף. אויסערן הויף האָט קיי- נער ניט געוואָלט זיך צוהערן צו דעם קעניגס פֿאַראַרדענונג- גען און געטאָן, וואָס ער האָט אַליין געוואָלט. אין אונטער- גרונט האָט עקזיסטירט אַ פֿאַלקס-רעגירונג, וועלכע האָט געגעבן דעם פֿאַלק דירעקטיוון, ווי אַזוי זיך צו פֿירן און ווי אַזוי צו האַנדלען. און דער ערשטער דירעקטיוו איז גע- ווען: ניט צו אַנערקענען מער דעם קעניג און ניט אויס- צופֿאַלגן זײַנע באַפֿעלן!

דעם קעניגס פּאַזיציע איז איצט געהאַנגען אויף אַ האַר. אַ ליאָדע טאָג האָט דאָס פֿאַלק געקענט שטורעמען דעם פֿאַלאַץ און טאָן צו דעם קעניג דאָס, וואָס די מענטשן אין אַ סך אַנדערע לענדער האָבן געטאָן צו זייערע קעניגן.

די הויפלייט און דעם קעניגס מיניסטאָרן האָבן דאָס פֿאַרשטאַנען און גענומען טראַכטן, ניט נאָר ווי אַזוי צו ראַט־טעווען דעם קעניג, נאָר אויך זיך אַליין. אין דעם קעניגס הויף האָט זיך איצט אַנגעהויבן אַ צעטומלעניש. אַ סך פֿון דעם קעניגס וואַכלייט זיינען איצט ניט מער געווען זיכער און אַ סך פֿון זיי זיינען אַנטלאָפֿן און שטילערהייט זיך אויס־געמישט צווישן פֿאַלק, האָפֿנדיק אַזוי אַרום אויסצומיידן דעם פֿאַלקס צאָרן און נקמה, וואָס זיי האָבן קלאָר געזען, מוז אומפֿאַרמיידלעך קומען. דער קעניג האָט איצט ניט געטרויט זיין אייגענער לייב־וואַך און געקוקט מיט חשד אויף יעדן פֿון זיינע באַדינער.

דער הויף האָט איצט אויסגעקוקט, ווי אַ באַלאַגערטע פֿעסטונג, און איז געווען פֿון אַלע זייטן אַרומגערינגלט מיט באַוואַפֿנטע סאַלדאַטן און זשאַנדאַרן.

דעם פֿרינצס מוטער איז איצט אומגעגאַנגען צעטראַגן און פֿאַרצווייפֿלט. זי האָט ניט געוואוסט, וואָס צו טאָן. זי האָט געוואוסט: אין דער זעלבער געפֿאַר, וואָס דער קעניג געפֿינט זיך, געפֿינט זיך אויך דער פֿרינק, איר קינד. אין דעם טאָג, וואָס דאָס פֿאַלק וועט זיך אַננעמען מיט מוט, באַפֿאַלן דעם פֿאַלאַץ און זיך אַפֿרעכענען מיט זיינע איינוואוינער, — אין דעם טאָג וועט איר קינד אויך פֿאַלן אַ קרבן פֿונעם פֿאַלקס צאָרן און נקמה. און אַ קרבן וועט עס זיין ניט פֿון זיין אייגענער שולד, נאָר דורך איר שולד גאָר, דורך דער שולד פֿון זיין אייגענער מוטער. מיט די אייגענע הענט האָט זי צוגעגרייט זיין פֿאַרברעכן אין די אויגן פֿון פֿאַלק, און מיט די אייגענע הענט האָט זי צוגעגרייט אויך זיין שטראַף.

זי האָט שוין לאַנג חרטה געהאַט אויף איר אַמאָליקער

טאט. דער גלאַנץ פֿון קעניגטום האָט שוין לאַנג אָפּגע-
 בליאַקירט און פֿאַרלאָרן זײַן אַמאַליקן ווערט. איצט איז
 עס ניט מער געווען, ווי אַן אַלטע דורכגעלעכערטע מטבע.
 אמת, ווען זי דערמאָנט זיך די אומשטענדן דערפֿון, פֿילט
 זי, אַז זי איז אין גאַרנישט שולדיק, אַז אַזוי האָט זי דאָ-
 מאַלסט געדאַרפֿט האַנדלען, — קײַן אַנדער אויסוועג האָט
 זי ניט געהאַט. אָבער דאָס געפֿיל פֿון גליק, וואָס איר קינד
 איז אַ פֿרינץ, האָט זיך שוין לאַנג אויסגעוועבט פֿון איר.
 דאָס, וואָס איר קינד וועט נאָכ'ן קעניגס טויט אָפּירשענען
 דעם טראָן און אַליין ווערן קעניג, האָט זי גיכער באַטראַכט
 פֿאַר אַן אומגליק, ווי פֿאַר אַ גליק. דאָס אויפֿוואַכן פֿונעם
 גאַנצן פֿאַלק האָט אויף איר אויך געהאַט אַ ווירקונג. זי האָט
 איצט קלאָר געזען פֿאַר זיך דעם קעניגס שולד און אונזײַן,
 און אַליין געפֿילט און באַרעכטיקט דעם האָס, וואָס דאָס
 פֿאַלק האָט געפֿילט צו די קעניגן און זייערע שטיצער. און
 איר קינד — אַליין אַ קינד פֿון פֿאַלק — דאַרף עס זײַן דער,
 וואָס זאָל שפּעטער אַליין אונטעדריקן דאָס פֿאַלק און ווערן
 פֿון אים געהאַסט און געשאַלטן! ...

זי האָט זיך געפֿילט אומגליקלעך דערפֿון און געפֿילט
 אַ שרעקלעכע חרטה און כּעס צו זיך אַליין. נאָך אַלעמען,
 איז זי דאָך געווען די, וואָס האָט אים געשטופּט צו דעם און
 אַרײַנגעשטויסן אין דער נעץ. ווען ניט זי, וואָלט ער איצ-
 טער געווען אַ קינד פֿון פֿאַלק און גענאָסן צוגלייך מיט
 אַלעמען פֿון דער גרויסער פֿרייד, וואָס די צוקונפֿט זאָגט-
 צו דעם פֿאַלק.

איצט, ווען דער טראָן האָט זיך געוואַקלט און גע-
 האַלטן אין אומפֿאַלן, ווען איר קינדס לעבן איז שיר ניט
 געווען אין געפֿאַר, — איצט איז איר פֿאַרברעכן קעגן איר

אייגן קינד און איר שולד קעגן פֿאַלק געווען נאָך בולטער, און אויסגעקוקט אין אירע אויגן נאָך טיפֿער און שווערער. זי האָט געוואָלט ביידע אויסקויפֿן, אָבער איבער אַלץ האָט זי געוואָלט ראַטעווען איר זונס לעבן. אונטער אַלע אומ-שטענדן, האָט זי געפֿילט, מוז זי אים איצט ראַטעווען, ניט אַפּשטעלנדיק זיך פֿאַר קיין שום זאָך.

און מיט דער אַנטשלאַסנקייט און שרעקלאַזיגקייט פֿון אַ חיה, ווען עס דראָט אַ געפֿאַר אירע יונגע, האָט זי באַ-שלאָסן צו גיין צום פֿאַלאַץ. זי האָט געוואוסט, אַז דער פֿאַ-לאַץ איז איצט באַוואַכט שטרענגער, ווי ווען עס איז, און אַן דער צוטריט צו אים איז פֿאַרבאָטן. אַז דער מינדסטער חשד, וואָס זאָל פֿאַלן אויף וועמען, מיינט איצט יענעם זי-כערער טויט. אָבער זי איז געווען אַנטשלאָסן זיך פֿאַר גאַר-נישט אַפּשטעלן. זי האָט באַשלאָסן צו באַנוצן זיך מיט דער געלעגנהייט פֿון דעם פֿרינצס געבורטס-טאָג און פֿלומרשט, אַלס געוועזענע אַם און אויפֿפּאַסערין זיינע, אים קומען באַ-גריסן.

ביים פֿאַלאַץ האָבן זי אַפּגעשטעלט די וועכטער. איי-ניקע האָבן זי נאָך געדענקט פֿון אַמאַל, אָבער עס איז זיי שטרענג אַנגעזאָגט געוואָרן קיינעם, אויסער גוט-באַקאַנטע און זיכערע פֿערזאָנען, אינעם הויף ניט אַריינצולאָזן. דער-צו איז דעם פֿרינצס געבורטס-טאָג איצט גאַרניט געווען אַזאַ גרויסער יום-טובֿ אין הויף. די שטימונג אין הויף איז איצט ווייט געווען פֿון פֿראַווען יום-טובֿים. אַלע זיינען אומ-געאַנגען אַנגעכמורעט און פֿאַרדאָגהט און ווייניק באַרע-דעוודיק בכלל.

זי האָט אַרויסגענומען אַ צוגעגרייטן בריוועלע און דערלאַנגט דעם וועכטער. זי האָט אים געבעטן עס גלייך

איבערגעבן דעם פרינץ און זאָגן אים, אַז זי שטייט דאָ און
וואַרט אויף זײַן ענטפֿער.

אינעם בריוועלע האָט זיך געלייענט :
„אייער וואוילגעבאַרנקײט !

„צו אייער געבורטססאַג בין איך אייך היינט גע-
קומען באַגריסן. איך געדענק דעם טאָג פֿון אייער גע-
בוירן, און עס איז מיר טייער און אינגעבאַקן אין
האַרצן. יעדן יאָר האָב איך די פּריווילעגיע צו קומען
אין דעם טאָג אייך באַגריסן. איך בעט אייך, נעמט בײַ
מיר ניט צו די דאָזיקע פּריווילעגיע אויך היינט. איך
ווייס : די טעג זײַנען איצט שווערע און די צײַט אַן
אומרואיקע. אָבער דווקא דערפֿאַר וויל איך אייך זען
און שענקען מײַן ברכה און מײַנע גליקוואונטשן. איך
האָף, אַז, ווי יעדן יאָר, וועט איר מיר אויך דעם מאָל
ניט אַפּזאָגן“.

אונטן איז געווען אונטערגעשריבן : „אייער געוועזענע
אַם, וואָס ווינטשט אייך בלויז גליק“.

עס האָט איר לאַנג ניט גענומען צו וואַרטן. אין אַ
וויילע אַרום איז דער וועכטער געקומען צוריק מיט דער
דערלויבעניש אַרײַנצולאָזן זי.

זי איז אַרײַן אין פּאַלאַץ מיט אַ ציטערדיק האַרץ.
איצטער, מער ווי ווען עס איז פֿריער, איז דאָס זען דעם
פּרינץ געווען פֿאַר איר אַ זאָך פֿון וויכטיקער באַדײַטונג, און
דאָס זײַן אַזוי נאַנט לעבן אים, איז געווען פֿאַר איר אַ גרוי-
סע איבערלעבונג. איר האַרץ האָט געציטערט פֿון פֿרײַד
און גלייכצײטיק פֿון אױפֿרעגונג.

דער פּרינץ האָט זי באַגעגנט ביים טיר פֿון זײַן אויפֿ-
נאַם-צײַמער. ער איז געווען דאָס מאָל פּונקט אַזוי שײַן און

ליכטיק, ווי אלע מאָל אין אירע אויגן, נאָר פֿאַרן יאָר איז ער ערנסטער און מענלעכער געוואָרן, און די צייט האָט אויך אַרויפֿגעלייגט אויף אים איר שטעמפל: אויף זײַן יונגן שטערן איז געלעגן אויסגעגאַסן אַ שטילע באַזאָרגט-קײט און אומרואיגקײט.

ער האָט זי באַגעגנט מיט אַ פֿריינטלעכן שמייכל: — עס איז זייער פֿיין פֿון אײַך צו געדענקען דעם טאָג. איר זײַט איינע פֿון די געציילטע, וואָס זײַנען מיך היינט געקומען באַגריסן. איך דאַנק אײַך זייער און בין צופֿרידן צו זען אײַך.

זי האָט אונטערטעניק און געפֿילפֿול געזאָגט: — אײַער געבורטס-טאָג, פֿרינץ, ליגט מיר אַלע מאָל אין מײַן זכרון און איז פֿאַרשריבן אין מײַן האַרצן. איך קען עס ניט פֿאַרגעסן אפֿילו אין אַזעלכע אומרואיקע צײַטן, ווי די איצטיקע.

און באַלד, ווערנדיק אויפֿגעמונטערט פֿון זײַן פֿריינט-לעכקײט און דער אייגענער אַנטשלאַסנקײט, האָט זי צו-געגעבן:

— אָבער דעם מאָל, פֿרינץ, בין איך געקומען צו אײַך וועגן נאָך עפעס, נישט בלויז באַגריסן אײַך, — איך האָב אויך אַ בקשה צו אײַך...

ער האָט זי אָנגעקוקט עטוואָס מיט פֿאַרוואונדערונג, ווי פֿרעגנדיק, וואָס אַזױנס זי האָט צו פֿאַרלאַנגען פֿון אים.

און זי האָט צוגעגעבן:

— איך האָב קײנמאָל אין מײַן לעבן גאַרנישט פֿאַר-לאַנגט פֿון קײנעם און אויך ניט פֿון אײַך, פֿרינץ. אָבער דאָס מאָל איז אַנדערש. איך וויל בעטן בײַ אײַך אַ געפֿע-

ליגקייט, און אויב אייער גנעדיגקייט וועט מיר ניט אַפּזאָגן,
וועט עס זײַן אַ גרויסער גליק פֿאַר מיר ...

דער פרינץ האָט אַ סעקונדע אַ טראַכט געטאַן.
— גוט — האָט ער פֿרײַנטלעך געענטפֿערט — זאָגט,
וואָס איר פֿאַרלאַנגט. אויב איך וועל נאָר קענען טאָן פֿאַר
איך ...

— מײַן פֿאַרלאַנג איז — איר שטימע האָט אָנגע-
הויבן צו ציטערן פֿון אויפֿרעגונג און געוואַגטקייט — מײַן
פֿאַרלאַנג איז, פרינץ, אַז איין מאָל אין לעבן זאָלט איר
באַוויליקן אייער אַמאָליקע אַם און אויפֿפּאַסערין, אָט די,
וואָס האָט איך אויפֿגעהאַדעוועט מיטן מילך פֿון איר ברוסט
און פֿאַרוויגט צום שלאָפֿן מיטן קלאַנג פֿון איר שטימע, —
אַז איין מאָל אין לעבן זאָלט איר זי אין איר אַרעמער געגנט
באַזוכן, אין איר אַרעמען שטיבל ... עס וועט זײַן פֿאַר
איר אַ גרויסער פֿבוד און פֿאַרגעניגן ... נאָך מער, ווי
דאָס : עס וועט זײַן אַ גרויסע פֿרייד בײַ איר און אַ גרויסער
גליק ...

ער האָט זי אָנגעקוקט פֿאַרוואונדערט. צום ערשטן
מאָל, קענטיק, איז ער געשטעלט געוואָרן פֿאַר אַזאַ פֿאַר-
לעגנהייט און פֿאַר אַזאַ פֿאַרלאַנג. ער האָט ניט פֿאַרשטאַ-
נען, פֿאַרוואָס זי פֿאַרלאַנגט עס פֿון אים, און פֿאַרוואָס פֿונקט
איצט, ווען די צײַטן זײַנען אַזוינע אומרואיקע און די פֿאַר-
זיכט דאָרף דעריבער זײַן אַ גרעסערע. ער האָט ניט געהאַט
קײַן גרונט חושד צו זײַן זי אין וואָס ניט איז שלעכטעס —
איר שטימע האָט געקלונגען צו אויפֿריכטיק און צו ער-
לעך — אָבער דאָך האָט עס אים געוואונדערט.

ער איז געשטאַנען און געוואויגן אין זײַנע געדאַנקען
דעם ענטפֿער, וואָס ער זאָל איר געבן. ביידע וואָגשאַלן

זיינען געווען גלייך אָנגעצויגן, און די „פֿאַר“ און „קעגנס“
זיינען געווען גלייך צעטיילט. ער איז געשטאַנען און גע-
וואַקלט זיך.

זי האָט אים געקוקט גלייך אין די אויגן מיט געבעט
און אַרויסגעלייענט פֿון זיי דעם אינערלעכן קאַמף, וואָס
איז אין אים אָנגעגאַנגען. זי האָט באַשלאָסן אים אַרויס-
צוהעלפֿן :

— איך וואָלט זיכער ניט געוואָגט צו קומען צום פֿרינץ
מיט אַזאַ בקשה, ווען עס וואָלט ניט געווען אַ וויכטיקע אור-
זאַך פֿאַר דעם... איך האָב פֿריער געזאָגט : עס וועט זיין
אַ גרויסער גליק פֿאַר מיר. איך וועל נאָך צוגעבן : און
אַפֿשר אויך פֿאַרן פֿרינץ...

די לעצטע ווערטער אירע האָבן געקלונגען מיסטעריעז
און פֿיל-מיינענדיק און נאָך מער אָנגערירט דעם נייגיר פֿון
דעם יונגן פֿרינץ. זיי האָבן אויך אַריבערגעצויגן די וואָג-
שאַל פֿון זיין וואַקלעניש אויף איין באַשטימטע זייט.

— גוט — האָט ער נאָכגיביק געזאָגט — איך וועל
זיין בני אַינך. — און באַלד אַנטשלאָסן צוגעגעבן : — נאָך
היינט אַוונט וועל איך זיין...

— אַבער נעמט נישט קיין באַגלייטער מיט זיך —
האט זי אים געבעטן — עס דראָט ניט בני מיר אין הויז קיין
שום געפֿאַר פֿאַר אייך. און קיינער דאַרף בכלל ניט וויסן,
אַז איר גייט צו מיר...

— גוט — האָט ער געענטפֿערט — איך וועל זיין
אַליין...

IX

נאך דעמזעלבן אָונט איז ער געקומען צו איר.
דורך קרומע און געדרייטע געסלעך איז ער געקומען, אָב-
געטאָן פֿאַרשטעלט, כדי קיינער זאָל אים ניט דערקענען.
איינער אַליין איז ער געקומען.

ער האָט אָנגעקלאַפט אין טיר און זי, וואַרטנדיק אויף
אים שוין, האָט אים גלייך געעפֿנט. ער איז אַריין אינע-
ווייניק, אַביסל צעשראַקן פֿון דער אומגעוויינלעכער גע-
שעעניש און פֿון דער אומגעוויינלעכער סביבה, אין וועל-
כער ער איז אַריינגעפֿאַלן.

ער האָט זיך אומגעקוקט פֿאַרוואונדערט. דאָס קליינע
היזל מיט די שמאַלע צימערלעך און טונקעלער באַלייכ-
טונג, כאַטש ריין און ציכטיק צוגעקליבן, האָט האַרמאַנירט
מיט די שמאַלע, טונקעלע און ניט ברוקירטע גאַסן פֿון דער
אַרעמער געגנט. עס איז אַבער געווען אין פֿולן קאָנטראַסט
צו די רייכע פּאַלאַצן און צו די ברייטע, אויסגעפּוצטע, און
גלאַטיק געפֿלאַסטערטע גאַסן, פֿון די אַריסטאָקראַטישע
געגנטן, צו וועלכע ער איז געוואוינט געווען. און אַוודאי
איז עס געווען אין פֿולן קאָנטראַסט צום קעניגלעכן פּאַלאַץ
מיט זיינע גרויסע, ברייטע צימערן און פֿעלדער-זאַלן, פֿאַר-
גאַסענע בייטאָג מיט זון-ליכט און אין אָונט באַלויכטן מיט
הונדערטער לאַמפּן פֿון אַלערליי גרויסן, קאַלירן און ליכט-
עפֿעקטן.

אויך דאָס ביסל אַרעמע מעבל אין הויז איז געווען אין פֿולן קאַנטראַסט צו די גרויסע שטיקער פֿון טייערן מעבל אין פּאַלאַץ, צו די פּליושן און זינדנס און טייערע געוואַנטן, צו די אַלטערטימלעכע אַנטיקן, וואָזעס און קאַנדעליאַברעס, צו די פּאַרטיערן און טעפּיכער, וואָס האָבן דער ריכטיקייט פֿון די צימערן צוגעגעבן נאָך מער פֿאַרשיידנאַרטיגקייט און סטיל, קאַלירפֿולקייט און פֿאַרביגקייט. דאָס אַלץ האָט זיך אים געוואַרפֿן אין די אויגן.

אַבער גלייכצייטיק מיט דעם האָט ער אויך באַמערקט דעם ליכטיקן פנים, וואָס האָט אים באַגעגנט אויפֿן שוועל — אַ גליקלעכער, מיט אַ העלן שיין אין די אויגן און מיט אַ גלאַנץ פֿון אומגעוויינלעכער פֿרייד. ער האָט דערפֿילט אוי־סערגעוויינלעכע אויפֿריכטיגקייט אין דער פֿרויס פֿרייד, און ליבע און צערטלעכקייט אין אירע בליקן. פּלוצלונג האָט ער זיך דערמאַנט אין זיין פֿאַרשטאַרבענער מוטער, דער קע־ניגין, און עס איז אים איינגעפֿאַלן אַ געדאַנק, אַז יענע איז קיינמאָל ניט געווען אַזוי וואַרעם צו אים, ווי אָט די פֿרעמדע פֿרוי, וואָס איז מיט אַזויפֿיל יאָרן צוריק געווען זיין אָם. פּלוצלונג איז אים איינגעפֿאַלן אַ געדאַנק, אַז אייגנטלעך האָט ער קיינמאָל ניט גענאָסן פֿון מוטערלעכער צערטלעכ־קייט און ליבשאַפֿט — אַזעלכע, ווי וועגן וועלכע ער האָט געלייענט אַ סך מאָל אין די ביכלעך. זיין מוטער איז שטענ־דיק געווען פֿאַרנומען מיט זיך און מיט די פֿאַרשיידענע עטי־קעטן, וואָס איר קעניגלעכער אַמט האָט געפֿאַדערט פֿון איר. אין דער מינוט האָט ער זיך בעסער געוואונטשן צו זיין דער זון פֿון דער דאָזיקער פּשוטער, אַרעמער, אַבער דערפֿאַר האַרציקער און טיף־פֿריינטלעכער פֿרוי.

אָבער לאַנג טראַכטן האָט ער קיין צייט ניט געהאַט.
ער האָט דערהערט דער פֿרויס שטימע :

— אַ, וואָס פֿאַר אַ כבוד, וואָס פֿאַר אַ גרויסן כבוד
אייער וואוילגעבאַרנקייט האָט מיר היינט פֿאַרשאַפֿן ! קומט
אַריין, הויכגעשעצטער פֿרינד, און זייט מיין גאַסט און פֿילט
זיך היימיש דאָ אינעם קליינעם שטיבל. נאָך אַלעמען, בין
איך דאָ, ווינציקסטנס, ניט פֿרעמד אייך . . .

איר שטימע און איר פֿריינטלעכקייט האָבן אים באַלד
באַרואיקט און געמאַכט זיך צו פֿילן היימיש. ער האָט זיך
באַלד דערפֿילט אַזוי, ווי ער וואָלט דאָ געווען שוין ניט צום
ערשטן מאַל, און ווי יעדע זאַך דאָ וואָלט אים געווען באַ-
קאַנט.

ער האָט אויסגעטאַן דעם מאַנטל און די הוט און זיך
אוועקגעזעצט.

— איך מוז זיך אַנטשולדיקן פֿאַר אייך — האָט ער גע-
זאָגט — אָבער איר פֿאַרשטייט דאָך, אַז לאַנג דאָ ביי אייך
וועל איך זיך ניט קאַנען פֿאַרזאַמען. איך מוז זיין צוריק,
איידער מען פֿאַנגט אָן באַמערקן אין הויף מיין אָפּוועזנהייט
און מען פֿאַנגט זיך אָן באַאומרואיקן וועגן מיר. טאָ זאָגט
מיר גלייך דעריבער, נאָך וואָס איר האָט מיך געבעטן צו
קומען . . .

איצטער האָט זי זיך דערפֿילט אין אַ פֿאַרלעגנהייט
און ניט געוואוסט, ווי און פֿון וואָס אָנצופֿאַנגען.
זי האָט געפֿילט, אַז אַט דער מאַמענט איז דער וויכ-
טיקסטער אין איר לעבן. אַז אַט דער מאַמענט איז אַזאַ,
וועגן וועלכן זי האָט בלויז געקענט טרוימען, אָבער ניט
פֿאַרשטעלן זיך, אַז ער וועט ווירקלעך קומען. אַז איר קינד,
וואָס איז דאָ אין דעם הייזל געבוירן געוואָרן, און איז דורך

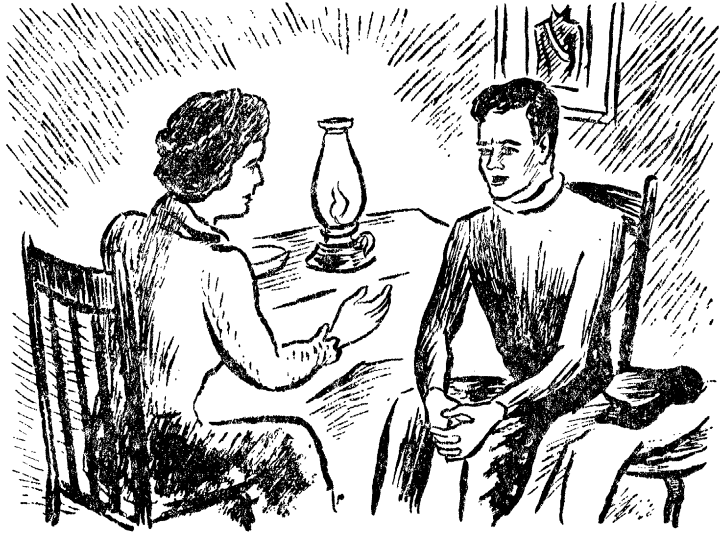
א מאדנעם צופאל צוגענומען און פארפרעמדט געווארן פון איר, וועט ווידער זיצן מיט איר דא, און זי וועט האבן א מעגלעכקייט צו אנטפלעקן פאר אים דעם סוד פון זייער ביידנס לעבן. זי האט אזש געציטערט פון אויפֿרעגונג און גליק און ניט געוואוסט, ווי אַנצופֿאַנגען.

אַבער אַנפֿאַנגען האָט זי געמוזט. אַן דער באַגעגעניש און אַן דעם, וואָס זי וועט אים איצטער זאָגן, וועט אפֿשר זיין אַפהענגיק זיין גאַנצע צוקונפֿט, זיין גאַנץ לעבן. און צוליב דעם, כדי זיין לעבן צו ראַטעווען, האָט זי אים דאָך גערופֿן אַהער. זי האָט זיך דעריבער געשטאַרקט און, באַ-
רואיקנדיק זיך ווי עס איז, אַנגעהויבן :

— אייער וואוילגעבאַרנקייט ! — האָט זי געזאָגט : —
איך האָב אייך היינט איינגעלאָדן אַהער צו דערציילן אייך אַ מאַדנעם חלום, וואָס איך האָב געהאַט. און ווייל דער חלום איז פֿאַרבונדן מיט אייך, האָב איך דורכאויס געוואָלט, איר זאָלט וויסן פֿון אים, איר זאָלט אים אויסהערן...
דער פֿרינץ האָט זי אַנגעקוקט פֿאַרוואונדערט. זיין בליק האָט אויסגעדריקט גלייכצייטיק, אי חידוש, אי ניי-
געריגקייט.

— דערציילט, דערציילט — האָט ער העפֿלעך גע-
זאָגט — איך וועל זיכער אויסהערן.

— מיט אַ סך יאָרן צוריק — האָט זי אַנגעפֿאַנגען —
מיט אַ סך יאָרן צוריק, אַט אַזויפֿיל, ווי איר זייט איצט אַלט, פֿרינץ — דאָס האָב איך אַזוי אין מיין חלום געזען — איז ביי אייער פֿאַטער, דאָס הייסט, ביי זייערע מאַיעסטעטן, דעם קעניג מיט דער קעניגין, געבוירן געוואָרן אַ זון, אַ פֿרינץ. חלומט זיך מיר, אַז גראַדע מיך האָט דער קעניג אויסגעקליבן פֿאַר אַן אַם צו זיין אייניצקן פֿרינץ און יורש,

און אינגעלאדן צו זיין די אויפפאסערין איבער אים. איך
האָב דעם אַמט אָנגענומען. איך האָב געקענט דעם דאָזיקן
אַמט אָננעמען, ווייל ביי מיר אליין איז פונקט דאַמאַלסט
אויך געבוירן געוואָרן אַ קינד — גראַדע אויך אַ זון...
— איז אַט — חלומט זיך מיר — האָט מיט מיר איינ-
מאַל אַ מאַדנע זאָך פאַסירט. עס איז געווען, ווען דער
יונגער פרינץ איז ערשט אַלט געווען עטלעכע וואָכן. נעם
איך אַרויס אַזוי איינמאַל דעם פרינץ אויף אַ שפּאַציר אין
קעניגלעכן גאַרטן. עס איז געווען אַ שיינער זומערדיקער
פרימאַרגן. פֿיר איך אַזוי אַרום דאָס וועגעלע איבער די
אַלייען און פֿיר עס פֿונעם גאַרטן אַרויס. און דאַרט, אויף
יענער זייט פֿונעם קעניגלעכן גאַרטן, ציען זיך ברייטע פֿעל-
דער, באַוואַקסענע מיט הויכע גראַזן און זאַנגען, און באַ-
שפּריינקלט מיט פֿיליקאַלירטע בלימלעך. איך האָב נאָך
קיינמאַל ביז איצט אַזוינס נישט געזען. נעם איך צו מיין

בליק פֿונעם קינד און באַוואַנדער די שיינקייט אַרום. און
 דאָ באַווייזט זיך אויף אַ סטעזשקע ניט ווייט אַ העזעלע —
 פֿון צווישן די גראָזן אַרויסגעקומען — און שטעלט זיך
 פֿונקט אַנטקעגן מיר. מיר קוקן איינע אויף די אַנדערע און
 באַוואַנדערן איינער דעם צווייטן. ער, קענטיק, באַוואַונ-
 דערט מיך, נישט ווייניקער, ווי איך אים. אַ יונג, גרוי הע-
 זעלע געווען ... קוקן מיר אַזוי איינע אויף די אַנדערע און
 איך קען מיינע בליקן ניט אַפֿרייסן פֿון זיינע סאַמעטענע
 ליבלעכע אייגעלעך. איך ווער ווי פֿאַרכשוֹפֿט פֿון זיי. און
 ווען איך רײס זיי ענדלעך אָפּ און ווענד זיי צוריק צום
 וועגעלע, בלייב איך שטיין צעטומלט און פֿאַרציטערט. איך
 פֿאַל שיר ניט אין חלשות ... איך גלויב ניט מיינע אויגן :
 דאָס וועגעלע איז לידיק און דאָס קינד אין אים — דער
 קעניגליכער פֿרינץ — ניטאָ ... איך ווער צעטומלט פֿון
 שרעק און ווייס ניט, וואָס צו טאָן. איך וואַרף זיך אין אַלע
 זייטן און פֿאַנג אָן זוכן : זוך אין גאַרטן, זוך אין פֿעלד, זוך
 צווישן די קוסטעס און זוך צווישן די גראָזן — אומזיסט !
 ערגעץ איז פֿונעם קינד קיין שפור ניט געבליבן ... וואָס
 זאָל איך טאָן ? אין פֿאַלאַץ אומקערן זיך אָן דעם קינד,
 האָב איך מורא : איך ווייס, וואָס עס דערוואַרט מיך ... און
 אַנטלויפֿן האָט אויך קיין זין ניט : ניט איך האָב וואוהין,
 און ניט עס וועט מיר העלפֿן. בֿפֿרט נאָך, אַז איך האָב אַליין
 אַ קליין קינד, וואָס קען אָן מיר קיין טאָג ניט בלייבן.
 פֿאַלט מיר אַינן אַ ווילדער געדאַנק : נעמען און מיין קינד
 פֿאַרבייטן אויף דעם קעניגס — סײַ ווי איז יענער פֿאַרלאָרן,
 און דער קעניג מוז האָבן אַ יורש ... לויף איך אויף שנעל צו
 זיך אַהיים, כאַפּ אַרויס מיין קינד פֿון בעטעלע, לייג עס
 אַרײַן אין דעם וועגעלע, וואו ניט לאַנג צוריק איז דער קע-

ניגלעכער פרינץ געלעגן, ברענג עס אומבאמערקט אין דעם
קעניגלעכן פאלאץ אריין — און דער סוד ווערט פֿאַר-
זיגלט : מײַן קינד ווערט דער פרינץ און קיינער ווייס ניט
פֿון דעם, קיינעם פֿאַלט גאַרניט איין חושד צו זײַן ...

איר רואיגקײַט האָט זיך, קענטיק, אויסגעוועבט און
די געלאַסנקײַט פֿון איר שטימע האָט זיך איבערגעריסן.
זי האָט געפֿילט, ווי עס פֿעלט איר אויס אַטעם, און ווי די
לעצטע ווערטער האָט זי שוין קוים אַרויסגעזעצט. איר
האַרץ האָט געקלאַפֿט און די ברעמען האָבן געציטערט פֿון
אויפֿרעגונג. זי האָט געפֿילט, אַז דאָ מוז זי בלייבן שטיין.

זי האָט געשוויגן אַ וויילע, אַפּגערוט זיך, און ביסלעכ-
ווייז צוריק אָנגעהויבן קומען צו זיך. זי האָט דערפֿילט,
ווי זי וואָלט אַראָפּגעוואָרפֿן אַ שווערע לאַסט פֿון די פליי-
צעס און באַפֿרײַט זיך פֿון אַ שווערער משא, וואָס האָט זי
געדריקט. זי האָט זיך דערפֿילט לייכטער, באַרוואיקטער.

זי האָט אויפֿגעהויבן די אויגן און געווענדט זיי צום
פרינץ. זי האָט געזוכט צו געפֿינען דעם איינדרוק, וואָס
איר מעשה האָט געמאַכט אויף אים. ער איז געזעסן פֿאַר-
טראַכט און פֿאַרטיפֿט אין זיך.

ער איז געזעסן די גאַנצע צײַט פֿון איר דערציילן און
צוגעהערט זיך מיט אויסערגעוויינלעכער אויפֿמערקזאַמקײַט
און אינטערעס. ער האָט איר געקוקט אין מויל אַריין, ווי די
ווערטער זײַנען פֿון דאָרטן געפֿלאַסן, ווי פֿון אַ קינדער-
מעשהלע. ער איז, קענטיק, שטאַרק פֿאַרכאַפֿט געוואָרן פֿון
איר חלום און די איינצלהײַטן האָבן, קענטיק, אָנגערירט זײַן
נייגעריגקײַט און אַרויסגערופֿן נאַכדענקונג.

ער איז געזעסן איצט פֿאַרטיפֿט אין זיך, ווי וועלנדיק
בעסער צעקײַען דאָס, וואָס ער האָט געהערט.

ענדלעך האָט ער זיך אויפֿגעכאַפּט, ווי פֿון אַן אייגענעם
חלום, און אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן. די פֿרוי איז געזעסן
אַנטקעגן אים און געוואָרט, ער זאָל עפעס זאָגן.

— איז דאָס אײַער חלום? — האָט ער נאָך אַ ווײַלע
נאָכדענקען שטיל געפֿרעגט. זײַן שטימע האָט געקלונגען
מאָדנע, אויסדריקנדיק גלייכצײטיק אי פֿאַרוואַנדערונג,
אי ניט זיכערקײט.

— יאָ פֿרינץ, דאָס איז מײַן חלום. דאָס האָט זיך מיר
געחלומט ...

נאָכדעם, ווי דאָס שווערסטע האָט זי דורכגעמאַכט,
האָט איר שטימע געקלונגען איצט פֿרײַער און זיכערער.
ער איז נאָך אַלץ געזעסן פֿאַרוואַנדערט און ווי עפעס
געזוכט צו פֿאַרשטיין, צו באַגרייפֿן.

— המ ... אַ מאָדנער חלום, זײַער אַ מאָדנער ... —
האָט ער מיט ייִנגלשער צעמישטקײט און הילפֿלאַזיגקײט
אַרויסגעשטאַמלט.

ער האָט זיך ווידער פֿאַרטראַכט, ווי וועלנדיק נאָך
טיפֿער אַרײַנדרינגען אין דער מאָדנער מעשה, וואָס ער
האָט נאָר וואָס געהערט.

דער ענטפֿער אירער, האָט אים, ווייזט אויס, ניט באַ-
פֿרידיקט. אויף זײַן פנים איז קענטיק געווען דאָס אַנגע-
שטרענגטע אַרבעטן פֿון זײַן געדאַנק, און פֿון די אויגן האָט
מען געקענט אַרויסלייענען צווייפֿל, ניט זיכערקײט און אַפֿילו
פֿאַרדאַכט. עפעס האָט זיך בײַ אים אַנגעהויבן פֿיקן אַ חשד,
אַז ניט בלויז, פֿדי צו דערצײלן אים דעם חלום, האָט אים
זײַן אַמאָליקע אַם און אויפֿפֿאַסערין היינט גערופֿן אַהער,
און אַז די גאַנצע מעשה, דער גאַנצער חלום, זײַנען עפעס
אַזעלכע מאָדנע, אומפֿאַרשטענדלעכע, ווי פֿאַרוויקלט אין אַ

געהיימעניש. ער האָט געזוכט אַרײַנצודריקן אין דער
געהיימניש און אַרויסשיילן פֿון איר אַביסל מער קלאַרקײַט.

האַט ער זי דעריבער ווייטער, פֿאַרשנדיק געפֿרעגט:

— און דאָס, וואָס איר האָט אַליין געהאַט אַ זון אין

אײַן עלטער מיטן קעניגס — איז אויך געווען אַ חלום?

— נײַן, פֿרינץ, דאָס איז אַן אמת געווען... איך האָב

טאַקע אַליין געבוירן אַ זון...

זײַן חשד איז נאָך מער פֿאַרשטאַרקט געוואָרן און ער

האַט זי פֿאַרדעכטיק געפֿרעגט:

— און וואו איז ער איצטער, דער זון אײַערער? לעבט

ער?

— יאָ, פֿרינץ, ער לעבט...

— איז ער דאָ מיט אײַך?

— יאָ, פֿרינץ, מיט מיר...

— וואָלט איך אים געקאַנט זען?

— יאָ, פֿרינץ, איר קאַנט זען זײַן בילד...

— צײַגט עס מיר, איך בעט אײַך, איך וויל עס זען...

— דרייט זיך אום, פֿרינץ, זײַט אַזוי גוט, וועט איר

זען זײַן בילד. עס הענגט איבער אײַך אויפֿן וואַנט...

דער פֿרינץ האָט זיך אויסגעדרײַט. אויפֿן וואַנט אי-

בער אים איז געהאַנגען אַ בילד — זײַן אײַגן בילד...

ער איז בלאָס געוואָרן... די גאַנצע געהיימעניש, וואָס

האַט אַרומגערינגלט דער פֿרויס מאַדנעם חלום, האָט מיט

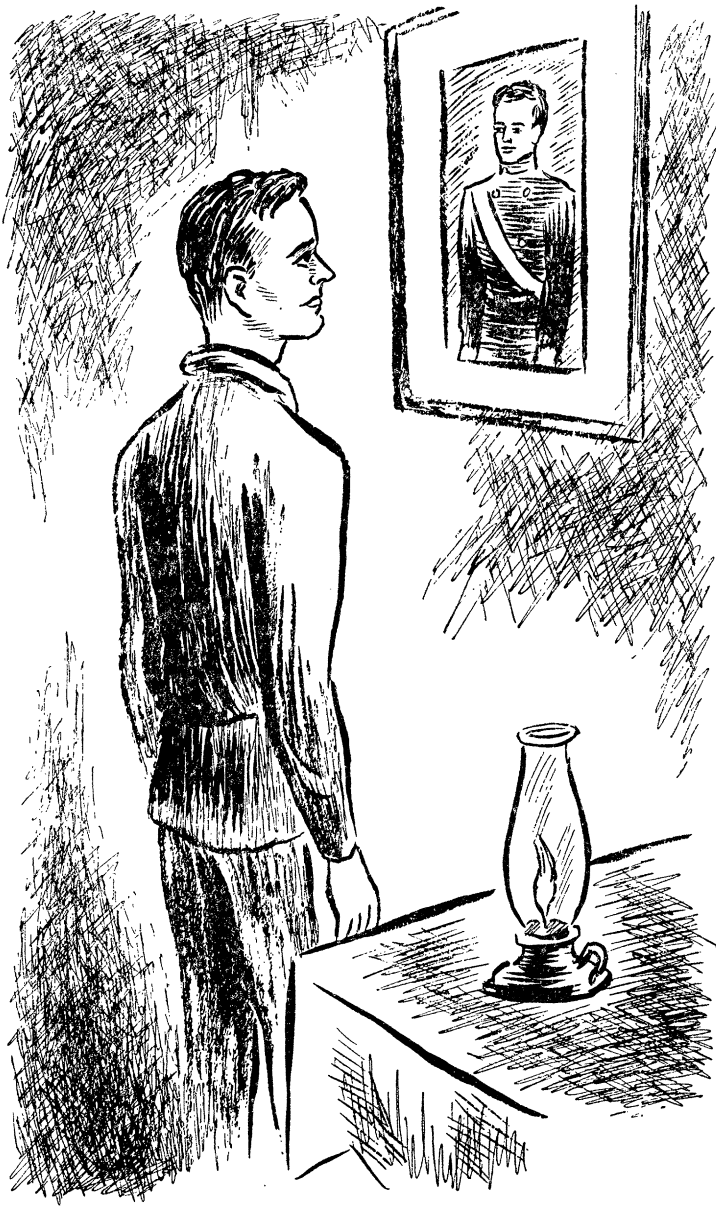
אַמאָל אויפֿגעריסן, אויפֿגעלייזט זיך און קלאַר געוואָרן...

ווי פֿון אַ נעבל אַרויס איז אַרויסגעשוואומען אַן אויפֿקלע-

רונג, אַן אַנטפֿלעקונג, אַבער אַזאַ מאַדנע, אומדערוואַר-

טעטע, אַז עס האָט אים אויפֿן מאַמענט ווי פֿאַרשטיינערט

און אַפֿגעשטעלט זײַנע געדאַנקען. ער האָט מורא געהאַט

צו טראַכטן. דאָס בילד אויפֿן וואַנט האָט גערעדט צו אים,
דערציילט אים, אָבער אים איז שווער געווען עס צו צעקייִען
און באַגרייפֿן. ער האָט זיך אַליין געפֿונען ווי אין אַ חלום,
און אַלץ אַרום אים איז געווען אינגעוויקלט ווי אין אַ נעבל.
ער איז געשטאַנען ווי אויף אַ הויכן פֿעלדז, און עס האָט
אים געשווינדלט פֿאַר די אויגן אַראָפּצוקוקן אין דער גי-
דער ...

ווען ער איז, ענדלעך, צו זיך געקומען, און אומגע-
דרייט זיך צוריק צו דער פֿרוי, האָט ער געטראָפֿן אירע
אויגן אָנגעשטעלט צו אים, און איר בליק — פֿול ווייכקייט
און געבעט.

איר פנים האָט איצטער אויסגעדריקט גליק און מו-
טערלעכע ליבשאַפֿט. ניט קיין פֿאַלשע, שווינדלערישע פֿרוי
איז געזעסן פֿאַר אים, וואָס וויל אים פֿאַרוויקלען אין אַ קע-
ניגלעכן סקאַנדאַל און טומל, נאָר אַ מוטער, אַ גליקלעכע
מוטער, וואָס נאָך לאַנגע, לאַנגע יאָרן, טרעפֿט זי זיך צוריק
מיט איר קינד, וואָס איז פֿון איר דורך אַ צופֿאַל אַוועקגע-
ריסן געוואָרן. איר פנים און אירע אויגן האָבן עדות גע-
זאָגט אויף דער עכטקייט פֿון אירע געפֿילן און אויף דער
אמתדיגקייט פֿון אירע ווערטער.

דאָס האָט אָבער נאָך מער פֿאַרגרעסערט זיין צעטומ-
לעניש. הייסט עס: די פֿרוי, די געוועזענע אַם זיינע, איז
גאָר זיין מוטער! ... און ער אַליין איז גאָר קיין פֿרינץ
ניט! ... און זיין גאַנץ פֿריערדיק לעבן איז בלויז געווען
אַ לעגענדע, אַן אויסגעטראַכטע זאַך! ...

ער איז געשטאַנען איבערגעפֿילט מיט איבעראַשונגען
און איבערלעבונגען, וואָס זיינען צו שווער געווען פֿאַר זיין

יוגנט צו קענען זיי ליכט באנעמען. ער איז געשטאנען צע-
טומלט און פֿארלאָרן.

ביסלעכווייז אָבער האָט ער אָנגעהויבן קומען צו זיך.
ער האָט באַגריפֿן דעם אמת פֿון דער לאַגע. ער איז צוגע-
גאַנגען צו דער פֿרוי און, אָננעמענדיק איר האַנט, קינדיש,
בעטנדיק כמעט, געפֿרעגט זי :

— הייסט דאָס — איך בין אייער זון? ...

— יאָ, פֿרינץ, איר זינט מיין זון. אַזוי זיכער, ווי דער

טאַג ...

— און איר זינט מיין מוטער? ...

— יאָ, פֿרינץ, געוויס. איך בין אייער מוטער ...

— און די קעניגין איז מינע אַ פֿרעמדע געווען?

— אינגאַנצן אַ פֿרעמדע, פֿרינץ ...

— און דער חלום, וואָס איר האָט מיר נאָר וואָס דער-

ציילט, איז גאָר קיין חלום ניט געווען?

— ניין, פֿרינץ, עס איז גאָר קיין חלום ניט געווען ...

אַזוי האָט עס טאַקע פֿאַסירט אין דער אמתן: דער קעניג-

לעכער פֿרינץ איז ערגעץ פֿאַרשוואונדן און דו, מיין קינד —

דערלויב מיר דיך אַזוי אָנצורופֿן איצט — האָסט זיין פּלאַץ

פֿאַרנומען. מער האָט מען פֿון יענעם קיינמאָל נישט גע-

הערט. צי די רויבער זיינע, וואָס האָבן מסתם געזוכט ריך

צו ווערן דורך אים, האָבן אַלס נקמה, וואָס זייער פּלאַץ

האָט זיך ניט איינגעגעבן, דערמאַרדעט אים, אָדער ער איז

אויסגעוואָקסן ערגעץ-וואו און ווייס אַליין ניט, ווער ער

איז, — שווער אויף דעם צו ענטפֿערן. דער סוד איז קיינ-

מאָל ניט אויפֿגעדעקט געוואָרן ...

אומאַנטשלאָסן און שעמעוודיק איז ער צוגעגאַנגען צו

איר, אַרומגענומען זי און געפֿאַלן אויף איר האַלדז. זי האָט

אים שטאַרק געדריקט צו זיך, געקושט און געוויינט. דאָס זיינען געווען טרערן פֿון גליק און פֿרייד.

— יאָרן האָב איך אויף אָט דעם היינטיקן טאָג גע-
וואָרט און געהאַפֿט, און גוט, וואָס ער איז ענדלעך גע-
קומען, — האָט זי דורך טרערן געדריקט אים צו זיך און
געפֿרייט זיך.

— און איך האָב היינט אָוונט מיין קעניגלעכע אָפֿ-
שטאַמונג פֿאַרלוירן און מיין פֿרינצלעכן טיטול, דערפֿאַר
אַבער האָב איך מיין מוטער געפֿונען, מיין אמתע מוטער.
זיכער אַ בעסערער אויסבײַט... איך דאַנק דיר פֿאַר דעם.
איך האָב אַלעמאָל געפֿילט אַ באַזונדערע פֿריינטשאַפֿט צו
דיר...

— זאָלסט זיך גאַרניט זאָרגן, מיין קינד, וועגן דעם
טיטול, וואָס דו פֿאַרלירסט — האָט זי אים געטרייסט —
עס איז איצט פֿמעט סײַ ווי גאַרנישט ווערט... די טעג
פֿונעם קעניגטום זיינען געציילטע און די ראָל פֿונעם קע-
ניג — ניט מקנא צו זײַן... אונטערדריקן דאָס אייגענע
פֿאָלק און באַטראַכט ווערן פֿון אים, ווי איינער פֿון זיינע
ערגסטע שונאים, — איך ווייס ניט, וואָס קען זײַן שענד-
לעכער פֿון דעם... נישט איין טרער האָב איך פֿאַרגאַסן
אויף דעם, וואָס דו וועסט די דאָזיקע ראָליע אַליין דאַרפֿן
ווען שפּילן. גוט, מיין קינד, וואָס עס נעמט אַ סוף צו דעם
און וואָס דו וועסט מער קיינמאָל ניט זײַן פֿאַרמישט אין
דעם. דו ביסט אַ קינד פֿון פֿאָלק און צום פֿאָלק געהערסטו,
און מיטן פֿאָלק דאַרפֿסטו גײַן...

— און וואָס בלייבט מיר צו טאָן איצט? — איז דער
פֿריניץ געשטאַנען אין פֿאַרלעגנהײַט: — איך מוז שנעל
באַשליסן: בלייבן דאָ און זיך מער ניט אומקערן, אָדער

זאל איך ווייטער פֿארזעצן צו שפילן די ראָליע פֿון אַ פֿרינץ
און אַ יורש ?

— שווער מיר, מיין קינד, צו עצהנען דיר. זיין אין
הויף איז איצט אַ געפֿערלעכע זאך, פשוט אַ געפֿאַר פֿאַרן
לעבן. דאָס פֿאַלק ברויזט און קאַכט מיט נקמה און איז אַנט-
שלאָסן צו באַפֿרייען זיך. אַ ליאַדע טאַג וועט דאָס פֿאַלק
באַפֿאַלן דעם הויף און אונטערצינדן עס און אַפֿרעכענען זיך
מיט זיינע איינוואוינער ... און דאָס טאַקע האָט מיך באַ-
וואויגן צו רופֿן דיך היינט אַהער און אַנטפלעקן פֿאַר דיר
דעם סוד, וועלכן איך האָב געטראָגן אין מיין האַרצן אַזוי-
פֿיל יאָרן. אָבער גלייכצייטיק פֿיל איך, אַז אַוועק פֿונעם
הויף איצטער, ווען דו האָסט אין דיינע הענט די מאַכט פֿון
אַ פֿרינץ און אַ יורש, וואָלט אפֿשר געוועזן פֿאַרראַט צום
פֿאַלק ... מיט דיין איינפֿלוס קענסטו פֿון אַ סך שלעכטע
זאַכן פֿאַרהיטן און אַ סך בלוט-פֿאַרגיסונג אויסמיידן. קער
זיך אום און זע, וואָס דו האָסט צו טאַן. אָבער געדענק:
דו ביסט אַ קינד פֿון פֿאַלק און זיינע אינטערעסן דאַרפֿסטו
האַבן אין זינען, וואו דו זאַלסט זיך ניט געפֿינען. און נאָך אַ
זאך: פֿאַרליר זיך ניט און גיב זיך ניט אַרויס, אַז ניט וועט
דאָס פֿאַלק ליידן און דו וועסט טייער באַצאַלן ...
— גוט, מאַמע, איך וועל טאַן, ווי דו זאַגסט ...
זי האָט אים נאָכאַמאַל געקושט און ער האָט שנעל
פֿאַרלאָזן דאָס אַרעמע הייזל.

X

אינעם לאנד איז די לאגע געוואָרן דערווייל וואָס אַ טאָג אַליץ ערגער און ערגער. יעדן טאָג האָבן זיך אַליץ מער און מער פֿאַבריקן צוגעמאַכט און די אַרבעטער זיינען אַרויסגעוואָרפֿן געוואָרן אין גאַס. טויזנטער און טויזנטער האָבן זיך אומגעדרייט אין גאַס אָן אַ שטאָך אַר-בעט. זעלטן וואו אימעצער האָט געקענט זיך צושלאָגן צו אַ טאָג אַרבעט און צו עפעס פֿאַרדינען. פֿון ווייטע ווינקלען פֿון לאַנד זיינען אָנגעקומען ידיעות פֿון פֿאַלקס-בונטן. אין אַ צאָל שטעט האָט זיך דאָס פֿאַלק צעבונטעוועט קעגן דעם קעניגס אַדמיניסטראַטאָרס און אַרונטערגעוואָרפֿן זיי, פֿאַר-בייטנדיק זיי מיט פֿאַרטערטער פֿון פֿאַלק. די וואָס האָבן זיך געשטעלט אַנטקעגן, זיינען אַרעסטירט געוואָרן און פֿאַרשפּאַרט געוואָרן אין טורמע, די אַנדערע זיינען זיך צע-לאָפֿן.

איבערן גאַנצן לאַנד האָט געהערשט כאָאָס און צע-טומלעניש. די וועגן זיינען געוואָרן אומזיכער און די פּויערים האָבן אויסגעמיטן זיך צו באַנוצן מיט זיי. ווייניק שפּיז איז צוגעפֿירט געוואָרן, און אין די שטעט האָט מען באַלד אָנגעהויבן פֿילן דעם מאַנגל. די רייכע האָבן זיך גלייך גענומען פֿאַרגרייטן, די אַרעמע האָבן ניט געהאַט פֿאַר וואָס. איבער די גאַסן זיינען אומגעאַנגען הונגעריקע גרופּעס מענטשן. מאַמעס האָבן געזוכט און גענישטערט

פֿאַר אַ טראָפּן מילך פֿאַר זייערע קינדער און ניט געקענט
געפֿינען. אין אַ צאל פּלעצער זיינען די הונגעריקע מאַסן
באַפֿאַלן די קראַמען און צעראַבירט זיי.

דער צאַרן פֿון די מענטשן איז געוואַקסן פֿון טאַג צו
טאַג. אַלע האַבן געפֿילט, אַז דער הויף איז דער צענטער,
פֿון וואַנען אַלע צרות שטאַמען: אי זיי האַלטן דאָס פֿאַלק
פֿאַרשקלאַפֿט, אי זיי קענען ניט באַזאָרגן אים מיטן סאַמע
נויטיקסטן. איז צו וואָס דאַרף מען זיי? צו וואָס ליידן פֿון
זיי? נידער מיט זיי! אַרונטער! זאָלן זיי גיין, וואו דער
שוואַרצער פֿעפֿער וואַקסט!

פֿאַרן הויף האַבן זיך יעדן טאַג גענומען קלייבן
מענטשן מיט צעקאַכטע פּנימער און אויפֿגערעגטע געמי-
טער. זיי זיינען געשטאַנען אין גרופּקעס און געקאַכט זיך
און געהיצט זיך, און געהויבן דראַענדיקע פֿויסטן אין דער
ריכטונג פֿון פּאַלאַץ. דאַרטן, ביים טויער, זיינען געשטאַנען
פֿאַרשטאַרקטע וואַכן פֿון זשאַנדאַרן, מיט די אַפֿענע שווערדן
אַרויסגענומען פֿון די שיידן, גרייט זיי אַנצואווענדן קעגן
יעדן איינעם, וואָס וועט וואַגן פּרוּבירן אַרײַנצורײַסן זיך
אין הויף. די וואַך פֿונעם פּאַלאַץ איז שוין איצט ניט באַ-
שטאַנען מער פֿון איינפֿאַכע סאַלדאַטן, וועלכע דער קעניג
האַט מער ניט געטרויט — ווייל, נאָך אַלעמען, זיינען זיי
אַליין געווען קינדער פֿון פֿאַלק און געקענט ליכט אַריבער-
גיין אויף זײַן זײַט — די וואַך פֿונעם פּאַלאַץ איז שוין איצט
באַשטאַנען פֿון דעם קעניגס געטרייעסטע און איבערגע-
געבנסטע דינער — די זשאַנדאַרן. יענע האַבן געהאַט
גענוג זינד אויף זיך אַליין און האַבן געוואוסט, אַז דעם
פֿאַלקס נקמה, ווען זי וועט קומען, וועט זיי אויך ניט אויס-
לאָזן — ניט ווייניקער אפֿשר, ווי דעם קעניג. דעריבער

זײַנען זיי גרייט געווען צו דינען דעם קעניג און דעם הויף ביז דער לעצטער מינוט, און פֿארטיידיקן זיי ביז דער לעצטער מערגלעכקייט. אויף זיי, האָט דער קעניג געוואוסט, קען ער זיך פֿאַרלאָזן.

ווייטער פֿונעם טויער האָבן די זשאַנדאַרן אַליין מורא געהאַט אַ טראַט צו מאַכן, אָבער ביים טויער זײַנען זיי גע- שטאַנען ווי וואַך-הינט, גרייט אַרויפֿצואוואַרפֿן זיך אויף יעדן איינעם, וואָס וועט וואַגן צוקומען נענטער מיט פֿאַר- דעכטיקע אָבזיכטן, און צערייסן אים אויף שטיקער. דער הויף איז איצטער געווען, ווי אַ פֿעסטונג, און זיי האָבן געוואוסט, אַז אַ ליאָדע טאַג וועט דאָס פֿאַלק אָנפֿאַלן און נעמען שטורעמען זי. זײַנען זיי דעריבער גרייט געווען צו פֿאַרטיידיקן זי — און פֿאַלן, אויב עס וועט נויטיק זײַן, צו- זאַמען מיט איר. זיי זײַנען גרייט געווען אַליין מיט זייערע קעפֿ צו באַצאַלן, אָבער אויך מאַכן דעם פֿאַלק טייער באַ- צאַלן פֿאַר זײַן געוואונענער פֿרײַהייט.

אינמיטן פֿון אַט דער סומאַטאַכע איז דער קעניג פּלוצלונג געשטאַרבן. ער איז געשטאַרבן פֿון אַ האַרץ- שלאַג. זײַן האַרץ האָט ניט געקענט אַריבערטראַגן דעם פֿאַלקס ווידערשפעניגקייט און חוצפה. דורך די אַלע יאָרן האָט ער ניט נאָר דעם פֿאַלק געזוכט אינצורעדן, נאָר זיך אַליין אויך אינגערעדט, אַז ער שטייט העכער פֿון אַלעמען, אַז ער שטייט איבער אַלעמען, און אַז דאָס פֿאַלק איז מחויב צו דינען אים, צו זײַן געהאַרכזאַם צו אים און זײַן אונטער- טעניק. און ווען דאָס פֿאַלק האָט אַרויסגעוויזן אַזאַ ווידער- שפעניגקייט און פֿאַראַכטונג צום אים, האָט עס זײַן קעניג- לעכע האַרץ ניט אויסגעהאַלטן, און געפּלאַצט. דעם קעניגס טויט האָט ביים פֿאַלק אַרויסגערופֿן

גרויס פרייד. עס האט אים געמאכט צו פילן, אז די שעה פון באפרייאונג איז דורך דעם געקומען נעענטער, און אז דער שונא האט דורכן קעניגס טויט פארלארן א וויכטיקן אנהאלט. אינעם הויף אבער האט עס ארויסגערופן א גרויס צעטומלעניש. די צעטומלעניש, וואס האט דארט פריער געהערשט, איז דורך דעם גרעסער געווארן.

די הויפלייט האבן געקריצט מיט די ציין. אמאליקע צייטן, ווען א קעניג פלעגט שטארבן, פלעגט מען מאכן דאס פאלק צו פילן, אז אן אומגליק האט דעם לאנד געטרעפן. שווארצע פאנען פלעגן ארויסגעהאנגען ווערן, און גאנצע דרייסיק טעג פלעגט דאס פאלק דארפן זיין אין טרויער. איצט אבער פארשטעלט דאס פאלק גארניט זיין פרייד און ווייזט עס ארויס אפן.

און וואס וועט איצטער זיין ? מען דארף קרוינען דעם זון זינעם, דעם יורש. ביז איצט פלעגט עס זיין איינער פון די גרעסטע יום-טובים אין לאנד. א טאג פלעגט באשטימט ווערן פאר דעם און דאס פאלק פלעגט זיך נעמען גרייטן. איבערן גאנצן לאנד פלעגט דאס פאלק נעמען רייניקן די גאסן און די הויפן, און שיערן די הייזער און די גאניקעס, אקוראט ווי דער יונגער קעניג וואלט דארט געדארפט דורכפארן און אליין איבערקוקן. וועגן דער הויפטשטאט איז דאך אפגערעדט: דארט פלעגן אלע גאסן אפגעוואשן ווערן און די הייזער פלעגן דארפן איבערגעפארבט ווערן. אין דעם באשטימטן טאג אליין פלעגן אלע ווארשטאטן און קראמען, פאבריקן און רעגירונגס-אינסטיטוציעס, זיין צו-געמאכט, און דאס גאנצע לעבן פלעגט יענעם טאג אפגע-שטעלט ווערן. דאס פאלק פלעגט נאך פון אינדערפרי אן פארלאזן די הייזער און, אויסגעפוצטע יום-טובדיק, זיך

צוזאמענקלייבן אין צענטער פֿון שטאָט און שטיין און וואַרטן
אויף דער גרויסער געשעעניש.

פונקט אינמיטן טאָג פֿלעגט זיך די צערעמאָניע אָנ-
פֿאַנגען. דאָס קעניגטום האָט זיך דאַמאַלסט אַרויסגע-
שטעלט אין זײַן פֿולן גלאַנץ און פּראַכט: גאַלד און זיל-
בער, בריליאַנטן און דימענטן, סאַמעט און זײד, פֿוטערנע
מאַנטלען און צילינדערס, עקיפּאַזשן און קאַרעטן... די
רײכסטע מענטשן פֿון לאַנד פֿלעגן פֿאַרן אין זײ, די פֿערד
געשפּאַנט נאַ-שפּײַץ, און די טרײַבער אין ליוורײען פֿון הינטן.
און ווער איז דאָרט ניט געווען? הויפּדאַמען מיט זײערע
פּאַזשן, גענעראַלן און מיניסטאַרן אין געפּאַסטע אוניפֿאָר-
מען מיט גאַלדענע און זילבערנע עפּאַליעטן און בלישטשענ-
דיקע קנעפּ, גלחים אין זײערע שוואַרצע ברייטע ראָבן,
פֿאַבריקאַנטן און באַנקירן מיט גלאַטע פּליכעס אויף די קעפּ
און גרויסע אַרויסגעשטעלטע בײַכער, און גלאַט אַזוי רײכע
לאַנדבאַזיצער — גראַפֿן און באַראַנען — וואָס האָבן צוזאַ-
מענגעשטעלט דעם אַדל פֿון לאַנד און זײנען געווען די
הויפטשטיצע, סײַ פֿונעם קעניג און סײַ פֿונעם קעניגטום.
זײ אַלע האָבן זיך איצטער אַרויסגעשטעלט מיט זײער גאַנ-
צער רײכקײט, פֿאַרנעם און אַנזען.

אַבער ניט נאָר מיט גלאַנץ און פּראַכט פֿלעגט זיך
דאָס קעניגטום אַרויסשטעלן פֿאַרן פֿאַלק דעם טאָג, נאָר
אויך מיט מאַכט און קראַפֿט: ביקסן און קאַנאַנען, שווערדן
און האַרמאַטן, פֿון אַלערליי גרויס און קאַליבער, און אויך
אַלערליי אַנדערע פּלי-זין, ווי פּיסטאַליעטן און שווערדלעך,
נאַהיקעס און קאַנטשיקעס, קינזשאַלן און פּיקעס, פּלומרשט
צוגעפּוצט מיט זײדענע קוטאַסן, עס זאָל אויסקוקן, ווי אַ
שפּילציג — אין אַ יום-טובֿ טאָג, אָבער מיט בליענע קײ-

לעכלעך אינעווייניק און מיט קוילן פֿאַרשטעקט אין די גאַרטלען — פֿאַר אַן אינדערוואַכן טאָג, אויב מען זאָל עס דאַרפֿן נוצן... און קאַזאַקן — הויכע, געזונטע, אויף שוואַר-צע און ברוינע פֿערד — און זשאַנדאַרן אין בלויע אונג-פֿאַרמען, און הוסאַרן, און דראַגונער, און פֿאַרשיידענע אַנ-דערע מיליטער-פֿאַרמירונגען — יעדע מיט איר פֿאַרביקער און אויסטערלישער קליידונג און יעדע מיט איר באַזונדער סאַרט געווער, — דאָס פֿאַלק זאָל טאַקע זען און וויסן: איצטער איז עס אַליץ פֿאַרפּוצט און יום-טובדיק, שפּילעוו-דיק און צערעמאַניעל. נאָר זאָל מען דאַרפֿן, ליגט אַ גוואַל-דיקער כּוח באַהאַלטן אין דעם, אַ כּוח, וואָס קען ניט נאָר איין פֿאַלק צעשפּאַלטן די קעפּ און צעטרעטן אונטער די פּאָדקעוועס, נאָר צען אַפּילו... עס האָט טאַקע בפּירוש געמיינט: קוק און זע, ווי שטאַרק מיר זיינען...

און דאָס פֿאַלק האָט געקוקט אויף דעם מיט באַוואונג-דערונג און מורא און ניט געוואוסט: צי זאָל זיך עס פֿרייען, אָדער שרעקן פֿאַר דעם... ווי אַ קליין קינד, וואָס קוקט דעם ערשטן מאָל אויף אַ באַוועגלעך שפּילצייג און ווייס ניט, צי זאָל עס זיך צורירן צו דעם, אָדער עס איז געפֿערלעך פּיליכט...

ערשט נאָך דער גאַנצער פֿאַרביקער און מעכטיקער פּראַצעסיע פֿלעגט, ווי אַ וויכער, זיך דורכטראַגן אין אַ האַלב-פֿאַרמאַכטן עקיפּאַזש מיט וויסע פֿערד געשפּאַנט, ער אַליין, ס'הייסט דער יונגער ניי-געזאַלבער קעניג, פֿון ביידע זייטן אַרומגעזעצט מיט גענעראַלן און אַפּיצערן. פֿון הינטן, פֿאַרשטייט זיך, פֿלעגן קומען נאָך סאַלדאַטן.

דער קעניג פֿלעגט זיך דורכטראַגן, ווי אַ ווינט, און דאָס פֿאַלק פֿלעגט קוים באַווייזן צו כאַפּן אַ קוק אויף אים.

זעלטן ווער וואָלט געקענט מיט זיכערקייט זאָגן, אַז ער האָט טאַקע געזען דעם יונגן קעניג. אָבער סײַ ווי האָבן זיך אַלע געפֿרייט. צי געוואָלט, צי ניט געוואָלט, אָבער די גע- שרייען פֿון פֿאַלק, די כלומרשטע פֿרייד-געשרייען, פֿלעגן זיך טראָגן אין הימל. און אָפהילכן אין דער לופֿט ווייט אַרום.

אַט וואָס עס פֿלעגט זיך אָפטאָן דעם טאָג !
און דאָס איז נאָך אַניך גיט געווען אַלץ. ערשט שפע- טער פֿלעגן צים און וויצלער, „נאַראַנים“ און קונצנמאַכער, פֿאַרוויילן דאָס פֿאַלק ביו שפעט אין דער נאַכט. דאָס פֿאַלק פֿלעגט זיך אַנלאַכן און אַנפֿרייען און פֿילן זיך כלומרשט גליק- לעך. די הויפֿלייט האָבן זיך אויך געפֿילט גליקלעך : דאָס פֿאַלק לאַזט זיך נאַרן און לאַזט זיך פֿאַרשפּילן, ווי קי- נדער ...

דאָס אַלץ איז געווען אַמאָל. איצטער איז גאָר אַנ- דערש. איצטער איז אַ רעוואָלוציע אין לאַנד. דאָס פֿאַלק איז מערניט נאַריש און לאַזט זיך ניט פֿאַרשפּילן. מיט קיין שפּילצייג קען מען אים מער ניט אונטערקויפֿן. עס וויל ניט קיין פֿאַראַדן מער — עס וויל ברויט. עס וויל ניט קיין קעניג — עס וויל פֿרײַהייט. די הויפֿלייט האָבן גאָר מורא געהאַט אַרויסצופֿירן דעם פֿרינץ פֿונעם הויף אַרויס. אַלע אין הויף זײַנען אומגעגאַנגען צעטומלט, נישט וויסנדיק וואָס צו טאָן.

אָבער דאָ איז מיטאַמאָל אויפֿגעקומען אַ נײַער גע- דאַנק : אפֿשר איז גאָר דעם קעניגס טויט אַ טובה ? אפֿשר וועט דאָס גאָר אַ ישועה ? אפֿשר וועט דאָס גאָר העלפֿן צאַמען דעם פֿאַלקס רעוואָלט-גײסט און אײַנהאַלטן זײַן

אומרו? אפשר וועט דאס גאר בארואיקן דאס פאלק און שטילן זיין צארן?

די פריערדיקע קעניגלעכע פאר איז געווען פארהאסט און פאראכטעט ביים פאלק אין די אויגן. דער קעניג איז געווען באקאנט מיט זיין ברוטאלקייט און אונאכטונג פארן פאלקס אינטערעסן, די קעניגין — מיט איר רשעות און בייזקייט. דער נייער קעניג אבער, דער יונגער פרינץ, מיט זיין שיינעם און אנגענעמען פנים, מיט זיין פריינטלעכן שמייכל, מיט זיינע איידעלע מאנירן, וועט צוציען דאס פאלק צו זיך און מאכן אים פארגעסן די פריערדיקע קרוואכעס.

עס איז געווען א פיינער איינפאל, א פיינער געדאנק, און די הויפלייט האבן זיך צוגעכאפט צו אים, ווי צו א רע-טונגס-גארטל. די געמיטער האבן זיך עטוואס בארואיקט און די שטימונג איז געווארן האפנונגספולער. דער גאנצער הויף האט זיך אנגעהויבן פילן זיכערער. מען האט גע-האפט: דער יונגער פרינץ וועט ראטעווען דעם טראן פאר זיך און די אלטע הערשאפט מיט די אלטע פריווילעגיעס — פאר זיי.

מען האט באשטימט א טאג פאר דער קרוינונג.

XI

עם איז אָנגעקומען דער אָנגעמערקטער טאָג.
אַלע אין הויף זיינען געווען אויפֿגערעגט. עס איז געווען
אונמעגלעך צו פֿאַראויסזען, ווי אזוי דעם פֿאַלקס האַנד-
לונג און רעאַקציע וועט זיין. וועט דאָס פֿאַלק זיך אָפרופֿן ?
וועט עס אונטערוואַרפֿן זיך דער אַלטער טראַדיציע ? אַדער,
פֿאַרקערט, עס וועט אויסנוצן דעם טאָג פֿאַר רעוואַלט-אַרויס-
טרעטונגען און פֿאַלקס-דעמאָנסטראַציעס, און דער גאַנצער
פּלאַן פֿון הויף וועט זיך נאָך ענדיקן מיט אַ דורכפֿאַל און
אַפֿשר אויך אַ קאַטאַסטראַפֿע ?

מען האָט בכלל ניט געוואוסט, ווי אזוי די צערעמאָניע
דורכצופֿירן : מיט אַ שטיקל פֿאַמפּ — ווי אַמאָל — וואָס
פֿון איין זייט שאַפֿט עס אַ געפֿיל פֿון באַוואונדערונג, און פֿון
דער צווייטער זייט קען עס נאָך מער אויפֿרייצן דאָס פֿאַלק
און אַנטאַגאַניזירן אים, אַדער אַן איינפֿאַכע, פשוטע צערע-
מאָניע, וואָס קען שאַפֿן דעם איינדרוק פֿון שוואַכקייט, גע-
פֿאַלנקייט, און במילא צוגעבן מוט די שונאים, די קעגנער ?
מען האָט ניט געוואוסט, וואָס ס'איז גלייכער, וואָס ס'איז
בעסער ...

ס'איז אויך געווען אַ פֿראַגע פֿון פֿאַרהיטן דעם פֿרינצס
לעבן : אין אַזאַ צייט, ביי אַזאַ שטימונג, ביי אַזאַ גרויסן צו-
זאַמענקום, קאָן אַלץ פֿאַסירן ...
דער יונגער פֿרינץ האָט דורכאויס געפֿאַדערט, אַז

ער וויל זיך וויזן פֿאַרן פֿאַלק. ניט אין פֿאַלאַץ זאַל די קרוי-
נונג פֿאַרקומען, ניט אין הויף, נאָר אויפֿן גרויסן סקווער,
וואָס נעמט אַרײַן טויזנטער און טויזנטער מענטשן. די הויפֿ-
לייט האָבן ניט געוואוסט, צי שטאַמט די דאָזיקע פֿאַדערונג
זײַנע פֿון שטאַלצקײט, פֿון געוואַגטקײט, פֿון זיכערקײט אין
זיך, אַדער גאָר פֿון אומדערפֿאַרונג, יונגקײט און ניט אַפֿ-
שאַצונג פֿון דער ריכטיקער לאַגע.

אַבער דער פֿרינץ האָט זיך איינגעשפּאַרט און מען
האַט אים געמוזט נאַכגעבן.

מען האָט געלאָזט וויסן דעם פֿאַלק וועגן דעם. מען
האַט געלאָזט וויסן דעם פֿאַלק, אַז דער יונגער פֿרינץ, וועל-
כער איז באַשאַנקען מיט אַלע מעלות, וואָס אַ הערשער
דאַרף האָבן אין זײַן זאַרג פֿאַרן פֿאַלק, וועט זיך קרוי-
נען אַלס קעניג פֿון פֿאַלק, פֿאַר די אויגן פֿון פֿאַלק, אויפֿן
גרויסן סקווער.

דאָס פֿאַלק האָט אויפֿגענומען די נײַס מיט חוזק און
צאַרן. דער חוזק איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס דער פֿרינץ
האַט ניט געפֿונען קײַן אַנדער צײַט צו קרוינען זיך, ווי איצט,
ווען די קרוינען ווערן אַרונטערגעריסן פֿון די קעפֿ פֿון די
הערשער און פֿאַרוואַרפֿן אין מיסטקאַסטנס. און דער צאַרן
איז באַשטאַנען אין דער חוצפה פֿון די הויפֿלייט, וואָס וואָגן
קומען צו פֿאַלק און אויפֿרייצן אים נאָך מער.

מען האָט זיך גענומען ישובֿן, וואָס צו טאָן. איצט האָט
זיך דאָס פֿאַלק געשובֿט, ווי אַזוי אויסצונוצן די דאָזיקע גע-
לעגנהײט פֿאַר זײַנע צוועקן. אייניקע האָבן געפֿאַדערט, אַז
מען זאַל אויסנוצן די דאָזיקע געלעגנהײט פֿאַר אַן אַפֿענער
שלאַכט מיטן קעניג. ניט אַזוי, ווי דאַמאָלסט, ווען מען איז
אַרויס יום-טובֿדיק, אויסגעפּוצט, מיט די פֿרויען און קינד-

דער, נאָר דעם מאָל זאָלן בלויז די מענער אַרויס, די יונגע
און געזונטע, און באַוואַפֿנט מיט שטיינער און שטעקנס,
אייזנס און לייכטן וואַפֿן, וואַרפֿן זיך קעגן די באַוואַפֿנטע
סאַלדאַטן און זשאַנדאַרן און באַזיגן זיי מיטן כּוח פֿון
פֿאַלק — מיטן כּוח פֿון זיין איבערוועגנדיקער צאָל און מיטן
כּוח פֿון זיין אייזערנעם ווילן צו דערשלאָגן זיך צו פֿרייהייט
און אַ מענטשלעך לעבן. געוויס וועלן דערביי פֿאַלן קרבנות,
האַבן זיי געזאָגט, אָבער אויף דעם דאַרף מען זיין גרייט:
אַן קרבנות וועט מען דעם קעניג קיינמאַל ניט באַזיגן...

דער צד האָט אַפֿילו פֿאַרגעשטעלט אַ פּלאַן, ווי אַזוי
אַלץ דורכצופֿירן. לויט דעם פּלאַן, וואָלט איין טייל פֿון
פֿאַלק באַפֿאַלן דעם קעניג און זינע היטער אויפֿן סקווער
און באַמיט זיך צו נעמען זיי געפֿאַנגען, און אַ צווייטער
טייל וואָלט אין דער זעלבער צייט פֿאַרנומען דעם שוואַכער-
באוואַכטן הויף און קעניגלעכן פּאַלאַץ.

אַ צווייטער צד, אַ מער מעסיקער, איז געווען קעגן
דעם פּלאַן: אי זיי האָבן מורא געהאַט איינצושטעלן, אי זיי
האַבן ניט געוואָלט קיין קרבנות פֿון פֿאַלק. זי האָבן גע-
גלויבט, אַז נאָך אַ ביסל צייט און דאָס קעניגטום וועט זיך
סיי ווי צעפֿאַלן פֿון דער אייגענער שוואַכקייט און אומפֿיי-
איגקייט, און קיין קרבנות וועלן אינגאַנצן ניט נויטיק זיין.
זייער פֿאַרשלאַג איז געווען צו איגנאַרירן דעם פּאַראַד, און
זאָל די „פֿאַלקס“ קרוינונג זיין אַן דעם פֿאַלק.

פּדי ניט צו צעשפּאַלטן דעם פֿאַלקס אייניגקייט, זינען
ביידע צדדים איינגעגאַנגען אויף אַ פּשרה: דאָס פֿאַלק זאָל
גיין צום סקווער, גרייט אויף אַלע מעגלעכקייטן. דאָס
פֿאַלק אַליין זאָל גאַרנישט אַנפֿאַנגען, נאָר אויב עס זאָל
פּראַוואַצירט ווערן, דאַן ווערט אַנגענומען דער פֿאַרשלאַג

פֿון דעם ערשטן צד, און ווערט דורכגעפֿירט מיט פֿולן
אימפעט אונטער דער פֿירערשאַפֿט פֿון ספעציעל-פֿאַרטרויטע
מענטשן.

עס איז געקומען דער באַשטימטער טאַג. דער מלוכה-
סקווער איז געווען צוגעפּוצט און אויפֿגעראַמט. צו דער
פֿאַרוואַנדערונג פֿון די אויפֿזעער און אַראַנזשירער פֿון
פֿאַראַד איז דאָס פֿאַלק געקומען אין גרויסע מאַסן. אויף
די פּנימער פֿון די מענטשן איז אָבער שווער געווען צו
לייענען, וואָס אין זייערע הערצער און געדאַנקען טוט זיך.
אַזוי איז שוין געווען אָפּגעמאַכט פֿון פֿריער: אַלץ זאָל זיין
פֿאַרשטעלט און באַהאַלטן, דער שונא זאָל גאַרניט קענען
פֿאַראויסזען און פֿאַראויסרעכענען.

עס איז געוואָרן צוועלף אַזייגער. פֿון דער זייט פֿון
פֿאַלאַך האָט זיך געוויזן די פּראָצעסיע. עס איז בשום אופֿן
ניט געווען די זעלבע פּראָצעסיע, וואָס אַמאָל. עס האָבן
געפֿעלט די זיידנס און סאַטינען, די טייערע פֿוטערס און
מאַנטלען, ווי אויך די טייערע עקיפּאַזשן מיט די דיקע ביי-
כיקע מענטשן אין זיי. אָבער אַביסל פּאַמפּ און פֿאַרביגקייט
איז נאָך אַלץ געבליבן: דער הויף האָט געוואַלט ווייזן אַ
שיינעם שמייכל צו אַ טרויעריקער שפּיל ...

דער פּרינץ איז דאָס מאָל געפֿאַרן אויף אַ ווייסן
פֿערד, רייטנדיק אַליין, לאַנגזאַם, נישט אַרומגערינגלט פֿון
ביידע זייטן מיט קיין גענעראַלן און הויפּלטיט. ער האָט
געקוקט זיכער אַרום זיך און געוואַרפֿן פֿריינטלעכע בליקן
צו דעם שווינגנדיקן עולם ביי די זייטן. בלויז פֿון הינטן
זיינען אים נאָכגעריטן עטלעכע אָפיצערן, שוואַך באַוואַפֿנט,
און אַן שום פּראָוואַצירנדיקן שפּילן זיך מיטן פּליי-זין.
ווען די פּראָצעסיע איז צוגעקומען צום סקווער, האָט

דאַרט געהערשט אַ שטיל-שוויגן. נישט האָט ווער באַגריסט דעם יונגן פרינץ, און נישט האָט ווער געפרואווט וואַרפֿן אין זײַן זײַט באַליידיקונגען. דער אַרקעסטער האָט אַנגע-הויבן שפּילן: „גאַט, באַשיץ און באַשירעם דעם קעניג!“ — אַבער קײן איינער פֿונעם עולם האָט ניט מיטגעזונגען און ניט אַראַפּגעצויגן דאָס היטל.

אַלע זײַנען געשטאַנען אַנגעשטרענגט און געוואַרט צו הערן, וואָס דער יונגער פרינץ האָט צו זאָגן: צי וועט ער זײ פּראַוואַצירן מיט עפעס, אָדער פּראַוואַן רעדן צו זײ גלאַטע, סאַמעטענע רײד און דורך שײנע ווערטער און קלינגענדיקע פֿראַזן, פּראַוואַן אויסמײַדן צו באַרירן די נױט פֿון פֿאַלק און זײַן דראַנג נאָך פֿרײהײט און אַ בעסער לעבן.

ענדלעך האָט דער מאַרשאל פֿון פּאַראַד געמאַלדן: — זײַן וואוילגעבאַרנקײט דער פרינץ, דער יורש פֿונעם טראָן, וויל רעדן צום פֿאַלק, איידער ער נעמט די שבועה פֿון טרײהײט און איידער ער ווערט געקרוינט אַלס קעניג פֿון לאַנד.

די אַנשטרענגונג איז איצט געוואָרן נאָך שטאַרקער און די שטילקײט איז געווען אַזוי דין, אַז מען וואָלט געקענט הערן דאָס קלאַפּן פֿון די הערצער בײַ יעדערן, ווען יענע וואָלטן זיך ניט באַמיט אינצוהאַלטן די אַטעמס. עס האָט געוואַרט דאָס פֿאַלק, עס האָבן געוואַרט די הויפּלײט.

פֿריער, אין פּאַלאַץ, האָבן זיך די הויפּלײט געשפּאַרט מיטן פרינץ: ער האָט נאָר אַליין געוואָלט פֿאַרלייענען די פּראַקלאַמאַציע צום פֿאַלק און ניט דורך דעם ערשטן מי-ניסטער, ווי עס פֿלעגט זיך פֿירן אַלע מאַל, און ווי עס האָט געפֿאָדערט דער קעניגלעכער עטיקעט. אומזיסט האָבן די

הויפלייט געטענהט, אז עס איז אונטער דעם כבוד פֿון אַ געקרוינטן הערשער צו רעדן אליין דירעקט צום פֿאַלק, אז אַזעלכעס האָט נאָך קיינמאָל נישט פֿאַסירט. אָבער דער פֿרינץ האָט זיך איינגעשפּאַרט און מען האָט אים געמוזט נאָכגעבן.

בכלל איז דעם פֿרינצס אויפֿפֿירונג לעצטנס געווען מאַדנע און אומפֿאַרשטענדלעך. אויב אַלע מאָל האָט ער זיך געלאָזט פֿירן און געטאָן, ווי אַזוי מען האָט אים געלערנט, איז ער לעצטנס, איבערהויפט זינט נאָכן קעניגס טויט, געוואָרן זעלבסטשטענדיק ביי זיך, האָט אַזעלכע מאַדנע איינפֿאַלן, און באַשטייט דורכאויס אויף דורכצופֿירן זיי. די הויפֿלייט האָבן קיין אַנדער ברירה נישט געהאַט, ווי נאָכצו-געבן אים אין אַלץ, ספּעציעל, ווען דער גאַנצער באַדן האָט זיך איצט געוואַקלט, און ער האָט עס געדאַרפֿט מיט זיין פּערזענלעכקייט, מיט זיין וואָרט און מיט זיינע האַנדלונגען, איינהאַלטן די גאַנצע קעניגלעכע געביידע פֿון איינצו-פֿאַלן.

באַלד נאָכדעם, ווי דער מאַרשאל האָט געלאָזט וויסן, אז דער פֿרינץ גייט רעדן צום פֿאַלק, האָט דער פֿרינץ זיך פּלוצלונג אָפּגעטיילט פֿון זיינע היטער און איז צוגעריטן האָרט נאַנט צום פֿאַלק. זיינע באַגלייטער זיינען פֿאַרצייטערט געוואָרן. עטלעכע אָפּיצערן זיינען צוגעריטן צו אים און געוואַלט אים ארומרינגלען, אָבער דער פֿרינץ האָט זיי געגעבן אַ צייכן אָפּצורוקן זיך און פֿאַרנעמען זייערע פֿריער-דיקע פּלעצער.

אַלע האָבן שטיל געוואָרט צו הערן, וואָס ער האָט צו זאָגן.

דער פרינץ האָט אַרויסגענומען אַ פּאַפּיר און גע-
נומען פֿאַרלייענען :

— בירגער ! — האָט ער אָנגעהויבן.

אַלע האָבן זיך איבערגעקוקט. קיינמאַל האָבן די
פֿריערדיקע קעניגן ניט אָנגערופֿן אַזוי די איינוואוינער פֿון
לאַנד. „אונטערטאַנען“ — דאָס איז געווען דער נאָמען
זייערער און זייער שטאַנד אין לאַנד.

די הויפּלייט, וואָס זיינען געשטאַנען פֿון דער ווייטנס,
האָבן זיך אויך איבערגעקוקט. דאָס וואָרט האָט געקלונגען
פֿאַר זיי פֿרעמד און אונטער דער ווירדע פֿון אַ קעניג. זיי
האָבן פֿאַרשטאַנען, אַז די צייט פֿאַדערט אירע צינזן, אירע
קאַנצעסיעס. אָבער אַזויפֿיל נאָכגעבן דעם פֿאַלק, אַזויפֿיל
פֿאַרבויגן דעם קעניגס פּבוד און שטאַלק, וואָלטן זיי קיינמאַל
ניט דערלאָזן, ווען עס ווענדט זיך אָן זיי. בכלל, וואו האָט
עס דער פרינץ גענומען דאָס וואָרט, אַז אין דער פּראַקלאַ-
מאַציע, וואָס זיי האָבן פֿאַר אים געשריבן, איז אַזוינס ניט
געזאַגט געוואָרן ? אָבער מסתּמא האָט עס דער פרינץ
אויף זיין אייגענער פֿאַראַנטוואָרטלעכקייט אומגעביטן. צום
אומגליק, טוט דער יונגער פרינץ לעצטנס, וואָס ער וויל,
און זיי קענען אים גאַרנישט איינזאָגן ...

אויפֿן פֿאַלק האָט דאָס וואָרט געמאַכט אַ גוטן איינ-
דרוק. עס קלינגט ניט און עס גלעט ניט, ווי „ברידער און
שוועסטער“, אָבער עס קלינגט ערנסט און ווירדיק. נאָך
אַלעמען, זיינען זיי דאָך בירגער פֿון לאַנד. עס בלייבט איצט
בלויז איבער צו הערן, וואָס האָט ער ווייטער צו זאָגן.

די מענטשן האָבן געקוקט דעם פרינץ גלייך אין פנים.
צום ערשטן מאַל איז ער געווען אַזוי נאַנט פֿון זיי, אַז זיי
זאָלן אים קענען גוט באַבאַכטן און באַמערקן יעדן שטריך

זינעם. צום ערשטן מאל בכלל, וואס זיי זעען אים, אוי-
סער וואס אויף די אפיציעלע בילדער, אין זיין פולער פרינץ-
לעכער קליידונג. ער קוקט אויס צו האבן א יונגן, ענערגישן
פנים, מילדע אויגן און פריינטלעכע שטריכן. א שאד, וואס
ער געהערט צום פיינטלעכן לאגער און ניט צום פאלק...
און דער פרינץ האט דערווייל פארגעזעצט ווייטער :

— בירגער ! היינט איז א וויכטיקער טאג אין אונדזער
לאנד. דער היינטיקער טאג וועט פארשריבן ווערן אין דער
געשיכטע פון אונדזער לאנד. שווערע טעג לעבט דורך
איצט אונדזער לאנד, שווערערע, ווי ווען עס איז פריער. דאס
פאלק, וואס האט קיינמאל ניט געהאט גענוג ברויט צו דער
זאט, קיין שוך און קיין קלייד אנצוטאן, קיין גאנצן דאך
איבערן קאפ און קיין זיכערקייט פארן מארגן, האט נאך
דערצו געשמאכט אין שקלאפעריי. די קעניגן האבן גע-
האלטן פארשקלאפט דאס פאלק...

דער עולם, וואס האט זיך אויפמערקזאם צוגעהערט צו
יעדן ווארט פון פרינץ, איז געבליבן שטיין צעמישט. זיי
האבן ניט געוואוסט : הערן זיי דאס פונעם יונגן פרינץ, וואס
איז זיך דא געקומען קרוינען אלס קעניג, אדער הערן זיי
דאס פון זייערן אן אייגענעם פירער ? הערן זיי דאס אין
חלום, אדער אויף דער וואר ? ...

די הויפלייט זינען אויך געווארן צעטומלט. אויף א
מינוט זינען זיי געווארן געפלעפט און אזוי ווי פארשטיי-
נערט. באלד אבער זינען זיי געקומען צו זיך. זיי האבן
פארגעסן אן זייער עטיקעט און אן דעם גאנצן אפיציעלן אג-
שטעל און גענומען לויפן איינער צום אנדערן, ווי זוכנדיק
הילף און א דערקלערונג פאר דעם, וואס עס קומט דא פאר.
זיי האבן אויך ניט געוואוסט, צו הערן זיי דאס טאקע, אדער

דער טייוול פֿירט דורך אַ שפּיל אַזאַ מיט זיי? ... אָבער
אַלע האָבן אויסדריקלעך געהערט דאָס זעלבע. איז דער
פּרינץ פֿון זינען גערירט? אָדער האָט ער עפעס גלאַט אַזוי
אַ טייוולשן שפּיצל אָפּגעטאַן זיי? וואָס האָט פּאַסירט מיט
אים?

אייניקע פֿון זיי האָבן זיך געוואַלט אַ לאַז טאַן צו אים
און אַרויסרייסן דעם פּאַפּיר פֿון זינע הענט, אָבער דאָס
פּאַלק האָט אים גלייך אַרומגערינגלט און אַרומגענומען,
ווי מיט אַן אייזערנער קייט, און די הויפּליט האָבן געמוזט
צוריקטרעטן.

דער פּרינץ האָט דערוויילע פּאַרגעזעצט:

— בירגער! גענוג האָט איר געליטן ביז איצט! היינט
וועט נעמען אַ סוף צו אייערע לייזן. פּריי וועט איר זיין צו
ווערן אַליין די באַלעבאַטים איבער זיך און אַליין באַשטי-
מען אייער גורל און אייער צוקונפֿט...

— דער פּאַרשטאַרבענער קעניג פֿון לאַנד האָט מיר
איבערגעלאָזן די מאַכט צו הערשן איבער אייך, ווי ער, און
צענדליקער קעניגן פּאַר אים, האָבן דאָס געטאַן. איך נעם
איבער די מאַכט פֿונעם פּאַרשטאַרבענעם קעניג און באַנוץ
זיך מיט איר, אומצוקערן אייך צוריק אייער פּרייהייט, וועל-
כע די פּריערדיקע קעניגן האָבן צוגערויבט פֿון אייך...

— פּריי זייט איר פֿון איצט אָן! פּרייע בירגער פֿון
אַ פּרייען לאַנד! איך זאָג זיך אָפּ אַנצונעמען דעם קעניג-
לעכן טיטול און מיט דער מאַכט, וואָס איך באַזיץ, דער-
קלער איך אונדזער לאַנד פּאַר אַ רעפּובליק...

— זאָל לעבן די רעפּובליק! זאָל לעבן דאָס פּאַלק!
האָט דער פּרינץ אויסגערופֿן צו דעם בייזן וואונדער פֿון
אַלע שטייענדיקע.

— הורא ! — האָט דאָס פֿאַלק געענטפֿערט, ווי אין חלום.

דאָס פֿאַלק האָט זיך אָנגעהויבן אויפֿטשוכען פֿון דער-שטוינונג און אומגעריכטיקייט און גענומען ריכטיק באַנע-מען, וואָס דאָ איז געשען. עס איז ניט קיין חלום, ניט קיין פֿאַנטאַזיע, — עס זיינען דעם פֿרינצס ווערטער, וואָס אַלע האָבן דייטלעך געהערט. דער פֿרינץ, דער יורש, באַ-וואויגן, ווייזט אויס, דורך מענטשלעכע מאַטיוון, און אַרויס-געהאַלפֿן גלייכצייטיק דורכן אינגעשפּאַרטן ווילן פֿון פֿאַלק, האָט פֿרייוויליק זיך אָפּגעזאָגט פֿון זיינע אייגענע פֿרייוו-לעגירטע רעכט און איבערגעגעבן די מאַכט צום פֿאַלק אין די הענט. און דאָס — אָן אַ טראַפֿן בלוט-פֿאַרגיסונג, אָן אַ קרים פֿון אַ האַר אויף וועמענס קאַפּ ! וואָס פֿאַר אַן איי-דעלע טאַט ! וואָס פֿאַר אַן אומדערוואַרטעט גליק !

דער יונגער פֿרינץ איז מיט אַמאָל געוואָרן נאַנט און טייער דעם פֿאַלק, ווי איינער פֿון זיינע זין, און מיט באַנו-מענע קולות האָבן אַלע גענומען שרייען :

— הורא, זאָל לעבן דער לעצטער פֿרינץ ! זאָל לעבן די רעפּובליק ! זאָל לעבן די פֿרייהייט !

די הויפֿלייט און די גאַנצע קעניגלעכע סוויטע האָבן, ווי אין חלום, באַנומען, וואָס דאָ קומט פֿאַר. זיי זיינען גע-פלעפֿט געווען פֿון דער אומדערוואַרטעטער געשעעניש און פֿאַרטויבט געווען פֿון איבערראַשונג. זיי האָבן קיין צייט ניט געהאַט צו באַטראַכטן זיך. די געשרייען פֿון פֿאַלק האָבן פֿאַרהילכט דעם סקווער און פֿאַרטויבט זייערע אויערן. זיי האָבן געפֿילט, אַז זיי זיינען אָפּגענאַרט געוואָרן, אַבער אַז עס איז שוין צו שפעט צו כאַפֿן צוריק. דאָס איינציקע, וואָס

איז זיי געבליבן, איז צו זען ווי עס איז צו ראטעווען זיך מיטן לעבן. זיי האָבן זיך געלאָזט לויפֿן.

די זשאַנדאַרן און וואַכליט האָבן אויך ניט געוואוסט, וואָס צו טאָן. אין דעם גרויסן טומל איז ניט געווען, ווער עס זאָל זיי געבן באַפֿעלן. און אָן באַפֿעלן זיינען זיי גע-ווען הילפֿלאָז, זיינענדיק צוגעוואוינט פֿון לאַנגע יאָרן צו האַנדלען בלויז לויט באַפֿעלן. זיי האָבן זיך געלאָזט לויפֿן צוזאַמען מיט די הויפֿלייט.

ביידע זיינען איצט געלאָפֿן צום הויף, צום פּאַלאַץ. עס איז געווען די איינציקע פֿעסטונג, וואו זיי האָבן גע-קענט האָפֿן צו באַהאַלטן זיך און פֿרוּבירן באַשיצן זיך. דער וועג איז געווען פֿריי, ניט פֿאַרשטעלט: דאָס פֿאַלק האָט זיי, פֿלומרשט, געלאָזט לויפֿן...

אַבער ווען זיי זיינען צוגעקומען נעענטער, האָט אַ שאַרפֿער גלאַנץ זיי אַ שנין געטאָן פֿאַר די אויגן — און זיי זיינען געבליבן שטיין... פֿונעם גלאַנץ האָבן זיך זיי די קעפֿ פֿאַרדרייט און עס איז זיי פֿינצטער געוואָרן פֿאַר די אויגן. זיי האָבן דערזען איבערן פּאַלאַץ איצט שטאַלץ פֿלאַטערן די פֿאַלקס-פֿאַן מיט דער אויפֿשריפֿט: רעפּובליק... דער פּאַלאַץ האָט זיך אויך געפֿונען אין די הענט פֿון פֿאַלק... ווי פֿאַרסמטע מייז, האָבן זיי גענומען לויפֿן אין אַלע זייטן און זוכן אַ פּלאַץ, וואו צו באַהאַלטן זיך. דאָס פֿאַלק איז געשטאַנען פֿון דער ווייטנס, זיך צוגעקוקט און חוזק געמאַכט פֿון די נעכטיקע הערשער, וואָס האָבן איצט אויס-געקוקט נעבעכדיק און נישטיק. אין יעדן ווינקל איז פֿאַר זיי געשטאַנען צוגעגרייט אַ פּאַסטקע, און איינציקווייז האָבן זיי זיך געמוזט איבערגעבן אין די הענט פֿון פֿאַלק, צו וואַרטן אויף זיין משפּט און זיין אורטייל.

און דער פרינץ איז געשטאַנען צווישן פֿאַלק, אַרומ-
גערינגלט מיט ליבשאַפֿט און באַוואַנדערונג פֿון די מענטשן,
וועלכע האָבן ניט געגלויבט זייערע אייגענע אויגן און זייער
אייגענעם פֿאַרשטאַנד. ער איז געשטאַנען צווישן פֿאַלק —
אַ זון פֿון פֿאַלק, אַ קינד פֿון פֿאַלק.

פֿון דער מאַסע אַרויס האָט זיך דערווייל אַרויסגע-
שיילט אַ שטילע פֿיגור פֿון אַ פֿרוי מיט אַ לויכטנדיקן פנים
און שנינענדיקן גלאַנץ אין די אויגן. זי האָט זיך דורכגע-
שטופֿט צום פרינץ, אַרומגענומען אים און גענומען הייס
קושן :

— דאָס איז דער טאַג, מיין קינד — האָט זי געזאָגט
דורך טרערן — וועגן וועלכן איך האָב געטרוימט. עס זיינען
ווערט געווען אַלע מיניע ווייטאַקן און איבערלעבונגען.
היינט ביסטו מיין אמתער פרינץ...

— יאָ, מאַמע, איך בין אַויך גליקלעך היינט... איך
בין גליקלעך צו זיין צוריק מיט דיר און מיטן פֿאַלק — האָט
דער פרינץ, אַרומגעמענדיק זי און קושנדיק הייס, אויך
געזאָגט.

דאָס פֿאַלק האָט געקוקט מיט דערשטוינונג, ניט פֿאַר-
שטייענדיק, וואָס דאָ קומט פֿאַר.

אַבער צופֿיל צייט צו וואַנדערן זיך האָט דאָס פֿאַלק
ניט געהאַט : אַ סך אַרבעט איז פֿאַר אים איצט פֿאַרגע-
שטאַנען, אַ סך זאַכן דורכצופֿירן. דאָס אַלטע שווערע לעבן
איז געווען אַהינטער און פֿאַראַויס איז געשטאַנען אַ ניי
לעבן מיט צוזאַגונגען פֿון פֿרייד, גליק און צופֿרידנקייט.
מען האָט זיך וואָס שנעלער געדאַרפֿט עס נעמען אויפֿ-
בויען.

און דאָס פֿאַלק האָט קיין סך צייט ניט פֿאַרלאָרן. מיט

באגיסטערונג און פרייד האט זיך יעדערער אריינגעוואָרפֿן
אין דער אַרבעט און גענומען פֿאַר זיך בויען דאָס נייע
לעבן, — דאָס לעבן אָן נויט און אָן זאָרג, אָן דאגה און אָן
שרעק, אָן שקלאַפֿעריי און אונטערדריקונג, וואו יעדער
איינער זאָל זיך פֿילן גליקלעך און פֿריי.

מיט זיכערקייט האָט איצט יעדערער געקוקט פֿאַר זיך
און געוואָלט וואָס שנעלער אַרויסשלאָגן פֿון קאַפּ די ביי-
טערע פֿאַרגאַנגענהייט.

פֿון דעם קעניג, און אַפֿילו דעם פֿרינץ, האָט איצט
קיינער מער ניט געטראַכט.